

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894.

Andra Kammaren.

N:o 8.

Tisdagen den 20 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 13 dennes förda protokoll.

§ 2.

Vid föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen hänvisades af desamma till lagutskottet följande, nemligen:

med förslag till lag angående ändring i gällande stadganden om tillsättning af organist- och klockarebefattningar;

med förslag till lag om ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 samt till lag angående upphäfvande af gällande stadganden om förnyadt uppläsande i kyrka af vissa äldre författningar; och

med förslag till lag om ändrad lydelse af 227 § sjölagen.

Till statsutskottet hänvisades propositionen angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

Slutligen öfverlemnades till behandling af bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelse i fråga om beloppet af den afgift, som bör för denaturering af bränvin erläggas.

§ 3.

Hänvisades till statsutskottet Riksdagens sistlidet år församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1892.

§ 4.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:
statsutskottets utlåtanden n:is 7, 21 och 22; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 6, 7, 8, 9 och 10.

§ 5.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af:

herr *J. Andersson* i Lysvik, n:o 149, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärende;

samt

herr *E. J. Ekman*:

n:o 150, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af sådana bestämmelser, hvarigenom tillträde till allmänt läroverk eller till statens eller kommunens tjänst göres beroende af konfirmation eller nattvardens begående; och

n:o 151, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att afgangsbetyg från folkskola måtte, i fråga om kristendomskunskap, få gälla såsom vitsord vid utfärdande af prestbetyg i vissa fall.

Dessa motioner begärdes på bordet och bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial n:o 2, i anledning af olika meningar emellan kamrarna, till hvilket utskott en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskrift i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten bör hänvisas; och

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision i vissa delar af helsovårdsstadgan.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *E. A. Zotterman* under tre dagar från och med den 22 dennes.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Onsdagen den 21 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna utslag:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, hemmansegarne Ol. Ericsson, Nils Gruffman, Jonas Hansson och Jakob Hedman i Degerfors by samt Johan Nikanor Jansson i Häggås i underdånighet anført öfver ett af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län den 22 december 1893 meddeladt utslag i anledning af förd klagan öfver det val, som, med begagnande af det medelbara valsättet, den 28 näst-förutgångna november egt rum inför domhafvanden i Vesterbottens södra domsaga för utseende af ledamot i Riksdagens Andra Kammare för Nordmalings, Bjurholms och Degerfors tingslags valkrets under tre år, räknadt från den 1 sistlidne januari; uti hvilket mål af handlingarna inhemtas:

att val för utseende af sju elektoror den 19 berörda november hållits inför ordföranden i Degerfors sockens kommunalstämma, dervid hemmansegaren E. M. Forsgren i Degerön utsetts till elektor med tjugu röster, hvarjemte den elektor, som utsetts med lägsta antalet röster, erhållit nitton röster och den person, som varit denne närmast i röstetal, erhållit sexton röster;

att vid valet inför domhafvanden, uti hvilket bemålde Forsgren deltagit, nämndemannen Adolf Wiklund i Brattfors erhållit nio röster, förre verksegaren Gustaf Hæggström åtta röster och handlanden Anders Åström i Degerfors tre röster, i följd hvaraf Wiklund förklarats vara utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för nämnda valkrets under ifrågavarande tid;

att Ol. Ericsson jemte åtskilliga andra personer hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfver sistberörda valförrättning fört klagan under yrkande, att som vid elektorsvalet i Degerfors socken röstsedlar blifvit godkända, som inneburit tvetydighet om hvilka personer, som deri afsetts, ity att dels de röstsedlar, som tillsammans afgjort valet, innefattat namnet E. M. Forsgren i Degerön, ehuru någon person med detta namn icke finnes i vallängden upptagen inom Degerön, och dels en röstsedel godkänts, hvarå endast namnet M. E. Forsgren varit tecknadt utan angifvande af boningsort, Kongl. Maj:ts befallningshafvande

mätte upphäffa öfverklagade valet och förordna om nytt val eller ock i valet göra rättelse;

samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom öfverklagade utslaget, enär de röstsedlar, som, enligt hvad hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande blifvit uppgifvet, skulle hafva afgjort elektorsvalet i Degerfors socken, måste anses hafva afsett samma person, som i vallängden upptagits med namnet Mik. Edv. Forsgren, i hvilket hänseende någon tvetydighet således icke kunde anses hafva vid valet förelegat, samt, beträffande den röstsedel, hvarå endast namnet M. E. Forsgren utan angifvande af boningsort varit tecknad, icke styrkts, att någon annan till elektor valbar person än M. E. Forsgren i Degerön funnes inom kommunen, hvilken denna röstsedel kunnat afse, förty och då dessutom samma röstsedel icke inverkat på valets utgång, ogillat besvären;

deruti klagandena i underdånighet yrkat ändring; och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i underdånighet anmält, att inom den för afgifvande af förklaring öfver de underdåniga besvären utsatta tid förklaring icke till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkommit;

med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 13 februari 1894.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som kan verka ändring i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag.

Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Carl Leijonmarck.

§ 3.

Till kammaren hade vidare inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr S. G. von Friesen lider af tarmkatarr (Cat. gastrointestinalis acutus) och på grund deraf tills vidare är förhindrad att deltaga i kammarens förhandlingar, intygas

Stockholm den 21 februari 1894.

Martin de Ron.

Leg. läkare.

§ 4.

Efter föredragning af de i gårdagens sammanträde väckta motioner hänvisades:

herr *J. Anderssons* i Lysvik motion, n:o 149, till Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4; samt

herr *E. J. Ekmans* motioner, n:is 150 och 151, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 5.

Föredrogs och lades till handlingarna konstitutionsutskottets memorial n:o 2, i anledning af olika meningar mellan kamrarne, till hvilket utskott en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskrift i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten bör hänvisas.

§ 6.

Föredrogs vidare men bordlades för andra gången Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 7.

Efter föredragning härnäst af beredningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om utbytande af föreslagen tilläggsbevillning mot beskattning af maltdrycker m. m., biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

§ 8.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

Punkten 4.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för de ekonomiska och topografiska kartarbetenas fortsatta bedrivande *dels* medgifva, att — med uteslutande ur riksstaten af den under sjetta hufvudtiteln å ordinarie stat uppförda anslagstitel "rikets ekonomiska kartverk, *reservationsanslag*" tillika med det derunder anvisade anslag, 6,000 kronor — i stället måtte bland anslagen å riksstatens sjetta hufvudtitel under anslagstitel "rikets allmänna kartverk" å ordinarie stat uppföras ett anslag å 178,600 kronor, *dels ock* godkänna hvad i fråga om arfvoden, reseersättningar och dylikt till de särskilda kartverkens personal blifvit i statsrådsprotokollet föreslaget.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 69) hade herr *J. H. G. Fredholm* föreslagit, att, för den händelse den af Kongl. Maj:t föreslagna organisationen af rikets allmänna kartverk skulle af Riksdagen bifallas, det för kartverket i så fall erforderliga anslag måtte blifva uppfördt å fjärde i stället för å sjetta hufvudtiteln.

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.*

Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Under förevarande punkt hemstälde nu utskottet:
att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men med afslag å herr Fredholms i ämnet väckta motion, måtte för de ekonomiska och topografiska kartarbetenas fortsatta bedrivande *dels* medgifva, att — med uteslutande ur riksstaten af den under sjetta hufvudtiteln å ordinarie stat uppförda anslagstitel "rikets ekonomiska kartverk, *reservationsanslag*" tillika med det derunder anvisade anslag, 6,000 kronor — i stället måtte bland anslagen å riksstatens sjetta hufvudtitel under anslagstitel "rikets allmänna kartverk" å ordinarie stat uppföras ett anslag å 178,600 kronor, *dels ock* godkänna hvad i fråga om arfvoden, reseersättningar och dylikt till de särskilda kartverkens personal blifvit i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1894 föreslaget.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Då vid sistlidne riksdag anslag till kartverken förelåg till behandling i denna kammare, tillät jag mig med anledning af den motivering, som förekom i statsutskottets betänkande, uttala den farhåga, att, om Riksdagen i sin skrivelse till Konungen upptog det förslag, som i motiveringen förelåg, detta skulle vara en direkt uppmaning till Kongl. Maj:t att å nyo för Riksdagen framlägga 1885 års förslag. Min farhåga bemöttes då af en statsutskottsledamot med den anmärkningen, att "om man behagar genomläsa utskottets betänkande ordentligt, så skall man finna att deruti icke upptages den plan, som 1885 framlades för Riksdagen, utan att man endast talar om dess återupptagande i betydligt modifierad form".

Hvad jag befarade har emellertid nu inträffat. Åberopande sig på Riksdagens skrivelse, har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen å nyo för Riksdagen framlagt 1885 års förslag, och detta, hvad det väsentliga, hvad sjelfva hufvudsaken eller organisationen beträffar, *icke* i någon modifierad, ännu mindre i någon betydligt modifierad, form, utan i oförändradt skick. Utskottet har utan någon motivering och utan angifvande af några skäl, hvarför Riksdagen nu skulle antaga en organisation, som den år 1885 förkastade, tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, såsom^ovarande, enligt utskottets mening, i full öfverensstämmelse med Riksdagens skrivelse. Då emellertid utskottet icke angifvit några skäl, hvarför Riksdagen nu skulle antaga hvad den förut förkastat, vill jag icke allenast framhålla denna brist i motiveringen, utan också söka något belysa hvad den betyder.

Till en början torde jag då få erinra om, att, då Kongl. Maj:t framlade 1885 års förslag för Riksdagen, detta var föranledt af en sträfvan att undanrödja den anledning till missnöje med kartverken, som då redan länge förefunnits och som bestod deri, att på grund af den bristande öfverensstämmelse emellan arbetsplanerna för de olika kartverken dubbelarbeten hade förekommit. Det var för att afhjelpa denna brist, som Kongl. Maj:t då föreslog, att kartverken skulle samman-
slås på det sätt, att det ekonomiska skulle läggas under det militära.

Riksdagen befarade dock, att på det sättet det ekonomiska kartverkets civila ändamål skulle kunna i mer eller mindre grad blifva tillbakasatt. Och då man på den tiden lade mera vikt på att befrämja civila än militära statsbehof, afslog Riksdagen på dessa grunder Kongl. Maj:ts förslag.

Den anledning, som då förelåg till en sammanslagning af kartverken, har sedermera försvunnit. Afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning säger nemligen, som man kan finna i statsverkspropositionen, "att utan någon ändring af kartverkspersonalens organisation har man genom en lämpligare arbetsfördelning mellan de olika kartverkens personal och dessa arbetens ställande i närmare samband med hvarandra kunnat åstadkomma förenkling i arbetsmetoderna och minskning i kostnaderna". Man kan då fråga: hvilken är orsaken till att man nu å nyo framlägger detta förslag? Det vill synas mig, som man genom ett svar på denna fråga skulle blifva bättre i tillfälle att bedöma förslaget närvarande lämplighet, och skall jag därför söka att i allra största korthet, såvidt jag förstår saken, framhålla hvilken orsaken egentligen är.

Som bekant, har under senare hälften af 1880-talet till det ekonomiska kartverket utgått ett anslag af 73,000 kronor och till det topografiska ett anslag af 60,000 kronor. Med Riksdagens medgifvande har emellertid årligen en öfverflyttning egt rum från det ekonomiska kartverkets anslag till det topografiska kartverkets af ungefär 15,000 kronor. I följd häraf hafva kartverken i verkligheten kommit att arbeta med anslag, som stått i omvänd ordning till den, i hvilken de blifvit beviljade. När detta icke kunde längre fortgå, inkom Kongl. Maj:t till 1890 års Riksdag med begäran om förhöjning i anslaget till det topografiska kartverket från 60,000 kronor till 90,000 kronor. Riksdagen beviljade emellertid endast 75,000 kronor. Sedermera har denna begäran alltjemt förnyats, och måhända är detta en af de orsaker, som bidragit till att statsutskottet tröttnat att oupphörligen taga denna fråga under förnyad behandling. Emellertid har något skäl för den begärda förhöjningen af anslaget med 15,000 kronor icke blifvit, för så vidt jag vet, anfördt, och om något sådant blifvit anfördt, har det icke blifvit granskadt på ett sådant sätt, att man deraf kunnat vara säker på att behovet verkligen förefans.

Det var först sistlidne Riksdag, som i sin skrifvelse till Konungen begärde upplysning rörande vissa besparingar, som statsutskottet ansåg kunna göras förnämligast beträffande aspiranterna vid generalstaben, men, såsom man af statsverkspropositionen kan finna, har Kongl. Maj:t lemnat denna Riksdagens begäran obesvarad. Det synes mig likväl, som Kongl. Maj:t med mycket stor lätthet skulle hafva kunnat lemna ett svar endast genom att åberopa hvad afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning säger om nämnde aspiranter i sitt uti 1890 års statsverksproposition anförda utlåtande. Han säger der: "Dessa officerares tjenstgöring vid fältarbetena åstadkomme en kostnad, som medtog icke obetydligt af den del af arbetsanslaget, som kunde till fältmätningar disponeras, utan att för kartverket medföra motsvarande fördelar, enär aspirantens tjenstgöring vid topogra-

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

fiska afdelningen måste uteslutande afse hans öfning i olika slags arbeten och den arbetsprodukt, som vid en sådan öfning lemnades, icke kunde i ringaste mån motsvara kostnaden för densammas åstadkommande.“

Nu hafva vi af det föreliggande betänkandet sett, att kostnaderna för dessa aspiranters utbildning uppgå till 6,000 kronor årligen. Hade statsutskottet vid förra riksdagen haft kännedom derom och tillika tagit i betraktande, att måhända äfven andra besparingar kunnat göras, så hade utskottet utan tvifvel icke haft anledning att säga, såsom det i sitt betänkande gjorde, "att behofvet af den begärda förhöjningen i anslaget till det topografiska kartverket var fullständigt ådagalagd". Då emellertid Riksdagen godkände den utgångspunkt, som statsutskottet intagit, så blef följden deraf den, att Riksdagen äfven godkände motiveringen i öfrigt, och på det sättet kom statsutskottets motivering in i Riksdagens skrifvelse. För tillfredsställandet af behofvet af ökad anslag sökte utskottet bereda utväg "utan att öfverskrida summan af de till kartverken utgående anslagen och utan att träda det *ekonomiska* kartverkets speciella intresse för nära". För denna sträfvan måste man naturligtvis vara utskottet tacksam. Men jag kan icke underlåta att beklaga, att för vinnandet af detta önskvärda ändamål utskottet icke kunde finna någon annan utväg än att begära framläggandet af 1885 års förslag. Ty detta är enligt mitt förmenande ett förslag, som med nödvändighet skall medföra just det man velat undvika, eller att träda det ekonomiska kartverkets intresse för nära.

Det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget är i allt väsentligt lika med 1885 års förslag. Hufvudsyftet med begge är att använda det ena kartverkets personal till det andras arbeten. För den skull har man ock sammanslagit anslagen till ett. Men det är att märka, att då 1885 års förslag icke ansåg en sådan sammanslagning möjlig utan men för någotdera kartverket, så framt ej anslaget höjdes till 190,000 kronor, så begär Kongl. Maj:t nu icke mer än 178,600 kronor, således jemnt upp så mycket, som till kartverken nu utgår. Det visar sig här af, att, då Riksdagen uttalat såsom sin mening, att slutsumman icke borde öfverskridas, Kongl. Maj:t ställt sig detta till efterrättelse. Men följden här af har blifvit den, att skillnaden mellan det nu äskade anslagsbeloppet och det som begärdes år 1885 är ungefär lika stor som den brist i anslaget, hvilken topografiska kartverket under flera år begärt att få fylld. Och utan att få denna brist fylld har topografiska kartverket starkt betonat sig vara satt ur stånd att på ett nöjaktigt sätt fullgöra sina åligganden.

Vid sådant förhållande må man med skäl fråga: Hur kan det då vara möjligt, att topografiska kartverket förordar ett förslag, som ej erbjuder detta kartverk någon utsigt att få fylld den brist, som det anser utgöra ett väsentligt hinder för dess verksamhet. Mig synes det vara antagligt, att kartverket dervid tänker sig möjligheten af att ersätta denna brist genom att på annat sätt tillgodogöra sig det ekonomiska kartverkets krafter. Och för detta ändamål kunna två utvägar anlitas. Antingen kan man låta det ekonomiska kartverkets

personal utföra åtskilliga till det topografiska kartverket hörande arbeten; och detta kan man hafva anledning förmoda skall blifva händelsen, eftersom herr statsrådet och chefen för civildepartementet säger, att "personalen skall användas för de arbeten, som med hänsyn till förhandenvarande förhållanden lämpligast böra dem tilldelas". Men man kan ock anlita en annan utväg: i den mån de nu i tjänst varande kartograferna afgå, ersätter man dem icke, utan begagnar derigenom uppstående tillgångar för befrämjande af det topografiska kartverkets arbeten. Att så skall ske, kan man förmoda, då herr statsrådet påpekar, att "de fasta kartografernas antal med hänsyn till lämplig rekrytering och afgång icke bör inskränkas till en viss siffra."

Visserligen tror jag ej, att en sådan förändring hvarken i ena eller andra hänseendet kan komma att inträda genast. Men nog torde det blifva förhållandet i en snar framtid, att man anlitar både den ena och den andra utvägen. Det förhåller sig nemligen så, att i den mån de topografiska fältmätningarna forceras och utsträckas norrut, måste det ock blifva allt större behof af stomkartor; och då herr statsrådet säger, "att vid deras sammansättning kartograferna åstadkomma ett bättre arbete än topograferna", är det tydligt, att de förre skola för det ändamålet användas. Redan nästa år skola tre användas för upprättandet af stomkartor i Norrland i skalan 1 : 50,000. Att denna skala för en stomkarta är mycket användbar för det topografiska kartverkets ändamål, är icke min mening att bestrida; men att den för det ekonomiska kartverkets ändamål endast kan hafva ett ringa värde, det torde man kunna förstå, då man betänker, att i denna skala en millimeter på kartan motsvarar 168 fot på marken.

Nu har det med styrka framhållits, att det genom anslagets uppförande på sjette hufvudtiteln beredts civilministern tillfälle att i gemensam öfverläggning med krigsministern kunna bevaka kartverkets civila intressen, så att dessa ej blifva alltför mycket åsidosatta. Men det förefaller mig, som om civilministern dervid skulle kunna utöfva endast ett svagt inflytande. Ty han säger ju sjelf, "att det militära elementet måste inom det topografiska kartverket blifva det förhärskande." Tager man tillika i betraktande, att krigsministern blir den, som genom sina underlydande kommer att sitta inne med hela fackinsigten, så inses lätteligen, att det blir han som kommer att bestämna, hvad som skall göras. Det vill därför synas mig, som följden af ett bifall till den föreslagna organisationen skulle blifva den, att krigsministern blefve hufvudet för "rikets allmänna kartverk", under det att civilministern endast blefve handen, som håller portmonnän, ur hvilken den förre toge penningarne. Derigenom skulle kartverkets civila ändamål småningom tillspillo gifvas.

En sådan utgång af den föreslagna organisationen kan icke annat än beklagas af hvar och en, som fattar de viktiga civila uppgifter, som ett rikets kartverk har att fylla. Allmänheten skall nog komma att taga saken lätt, ty ännu i dag har föga eller intet gjorts för att sätta denna allmänhet i stånd att bilda sig en mening om hela den civila nytta, som man af det ekonomiska kartverkets arbeten skulle kunna draga, och att så icke skett tillskrifver jag till väsentlig grad

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

den omständigheten, att ledningen af detta kartverk under de senaste 20 åren varit militärisk.

Jag skall ej upptaga tiden med att här söka klargöra den för allmänheten förborgade nyttan och nödvändigheten af ett ekonomiskt kartverk. Lika litet skall jag påminna om den långa rad af statsmän och fosterlandsvänner, som inom svenska Riksdagen under detta kartverks 35-åriga tillvaro ständigt upprätthållit detsamma emot de icke så få angrepp, som deremot blifvit gjorda. Jag skall endast tillåta mig påstå, att ett civilt kartverk kommer att i framtiden blifva ännu mera nödvändigt än i närvarande stund, och att det då kan hända, att man med betydligt ökade kostnader får återupprätta det civila kartverk, som man nu icke vill taga vara på och utbilda för framtida behof.

Ingen kan vara villigare än jag att erkänna, det redan länge behofvet af en reform af allt, som rör rikets kartläggning, gjort sig gällande ej blott med afseende på kartverken, utan äfven med afseende på landtmäteriet. Men för mötandet af detta behof fordras en genomgripande omorganisation af allt dithörande, och icke en organisation blott till namnet, såsom denna är. I betraktande utaf herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande, att begge kartverken, både det topografiska och det ekonomiska, "hafva en öfvervägande betydelse för civila ändamål", tillåter jag mig beklaga, att herr statsrådet icke begagnat det uppslag, Riksdagens skrivelse kunnat gifva anledning till, för att taga under ompröfning frågan om rikets kartläggning i sin helhet. I detta beklagande skola icke kunna underlåta att instämma alla de, som erinra sig hvad herr statsrådet yttrade till statsrådsprotokollet den 13 januari 1892 eller: "att i fråga om det förslag rörande landtmätericorpsens omorganisation, som jag tillföre omnämnt såsom berörande det ekonomiska kartverket och de därför behöfliga anslagen, har landtmäteristyrelsen numera visserligen afgifvit underdånigt utlåtande, men ärendet har ännu icke hunnit slutligen pröfvas". Det var år 1892. Om den pröfningen hade företagits i samband med framläggandet af detta förslag, tror jag för min del, att frågan kunnat få en gynsamare utgång.

Efter hvad jag haft äran anföra, kunna herrarne väl förstå, att jag för min del icke kan gifva min röst åt det föreliggande förslaget. Jag kan icke göra det af följande skäl:

att Kongl. Maj:ts föreliggande förslag icke synes mig motsvara hvad Riksdagen i sin skrivelse begärt, nemligen 1885 års förslag i *betydligt modifierad form*;

att förslaget icke kommer att för statsverket medföra någon besparing, vare sig genom minskning i utgifterna eller ökning af arbetskvantiteten;

att förslaget är obehöfligt, till stöd för hvilket påstående jag åberopar hvad som återfinnes i utskottets betänkande sid. 12, der det säges: "Någon förändring uti nuvarande organisation ansåge afdelningschefen sig därför icke böra föreslå";

att förslaget, om det antages, med all sannolikhet kommer att rubba jemvigten mellan kartverken, så att det topografiska kommer

att blifva påskyndadt och det ekonomiska i motsvarande grad försenadt.

Men lika viss jag är på, huru jag för min del bör rösta, lika oviss är jag, huru det kommer att gå med detta förslags antagande. Det är tydligt, att gent emot Kongl. Maj:ts förslag, som af utskottet tillstyrkts utan reservation, min ringa röst ingenting betyder. Men om nu kartverken skola sammanslås, vill jag hemställa till herrarne, om det verkligen kan vara lämpligt att uppföra anslaget på sjetta hufvudtiteln. Det är uppenbart, att i samma stund denna organisation genomföres, kommer hela institutionen att lyda under generalstaben och således i yttersta hand under chefen för landtförsvaret. Nu har man såsom motiv för anslagets bibehållande på sjetta hufvudtiteln anfört, att derigenom kartverkets civila ändamål skulle kunna bevaras. Men jag hemställer till herrarne, huru detta skall kunna vara möjligt, när civilministern icke har till sitt förfogande en enda underlydande, genom hvilken han kan förskaffa sig de detaljupplysningar, som äro nödiga för att med framgång kunna förfäkta en sak. Jag föreställer mig, att han hvarken när frågorna skola beredas, ej heller när de skola inför Kongl. Maj:t föredragas, skall kunna skaffa sig den detaljinsigt, som är för ändamålet nödvändig. Jag föreställer mig tillika, att Riksdagen genom att bestämma anslagets uppförande på sjetta hufvudtiteln kommer att göra ansvaret för blifvande civilministrar ganska tungt, då de här i Riksdagen skola försvara det sätt, på hvilket anslaget blifvit använt.

Visserligen tror jag ej, att herrarne tillmäta denna min uppfattning någon betydelse, men att den icke saknar skäl för sig, hoppas jag skall erkännas, då jag säger, att den första komité, som framlade ett förslag till sammanslagning af kartverken, gjorde — icke såsom vilkor för, men som en alldeles naturlig följd af sammanslagningen — framställning derom, att det ifrågavarande anslaget skulle öfverflyttas från sjetta till fjerde hufvudtiteln. Att denna komiténs mening dock måste betyda något, torde herrarne kunna finna deraf, att i komitén ingingo sådana män som: statsrådet Thulstrup, generalen Hazelius, generaldirektören Falkman, öfverdirektören Berg. Att uppfattningen i detta hänseende hos fackmän sedan dess icke heller undergått någon förändring, det tror jag framgår af hvad afdelningschefen säger i sitt till Kongl. Maj:t afgifna yttrande i denna sak. Han säger nemligen, "att den föreslagna organisationen icke synes honom stå väl tillsammans med anslagets uppförande på sjetta hufvudtiteln".

Om jag än får fiuna mig i det beslut, som kammaren kommer att fatta beträffande sjelfva organisationen, så hoppas jag likväl, att kammaren åtminstone gör den ändring i hvad utskottet föreslagit (hvarigenom en i mina ögon stor felaktighet blefve rättad), nemligen att kammaren beslutar, att anslaget uppföres på *fjerde* i stället för på sjetta hufvudtiteln. Jag skall därför tillåta mig att framställa ett yrkande på alldeles detsamma. som utskottet hemställt, med undantag deraf, att ordet "sjetta" framför ordet hufvudtitel på första raden å sid. 24 i betänkandet utbytes mot ordet "*fjerde*". Jag vill tillägga — kanske jag icke behöver det — att herrarne kunna förstå, att

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

dertill är jag nödd och tvungen. Ty på grund af det sätt, hvarpå utskottets hemställan är formulerad, har jag icke någon utväg att kunna göra yrkande på bifall till min motion, emedan den är sammanbunden med det öfriga. Jag framställer således mitt nu gjorda yrkande icke därför, att jag är angelägen att få det antaget, eftersom deri ingår den af mig som oantaglig ansedd organisationen, utan endast och allenast för att bereda utväg för, att äfven den sida af saken, som min motion afser, måtte komma under kammarens pröfning.

Herr Jonsson i Hof: Då näst föregående talaren slutade med ett yrkande, som i och för sig sjelft i mina ögon är ganska oskyldigt, anser jag det icke vara skäl att upptaga tiden med att bemöta allt, hvad han anförde såsom argument för sina idéer, utan vill bättre och mera praktiskt begagna tiden. Jag vill, då behovet icke kräfver det, ej heller i detalj gå igenom de idéer, som han här icke för första gången förfäktat inom kammaren. Men hans uttalande derom, att om anslaget uppfördes på sjetta hufvudtiteln, kartverken skulle raskare och snarare komma under generalstabens ledning, än om de finge stå på fjerde hufvudtiteln, såsom han vill hafva saken ordnad, det är något, som jag har ytterst svårt att förstå. Ty skulle det förhållandet, att statsrådet och chefen för civildepartementet hade hand om anslaget, göra generalstabens magt öfver detta anslag större, än derest anslaget läge under fjerde hufvudtiteln och således närmast under chefen för generalstaben, så får jag säga, att jag icke rätt kan fatta den logiska följden af händelsernas utveckling.

För mig förefaller det tvärt om, som just den omständigheten, att anslaget ligger på sjetta hufvudtiteln, skall göra styrkan större i den civila naturen, än om det blefve förlagdt på fjerde hufvudtiteln, som rör krigsväsendet i dess helhet.

Herr Fredholm har under hela sin riksdagstid kämpat och stridt för det ekonomiska kartverket och dess personal samt ansett, att de öfriga kartverken haft ringa betydelse i jernförelse med det ekonomiska kartverket. — Det tjenar icke mycket till att nu upptaga denna fråga. Den har gång på gång blifvit i Riksdagen och af komitéer och kommissioner behandlad tillräckligt grundligt, och resultatet deraf har hvarje gång varit, att det ekonomiska kartverket icke kan få större utrymme eller mer betydelse, än hvad det för närvarande har, och jag är alldeles säker på, att vi äfven nu skola komma till samma resultat. — Jag vet enskildt, att herr Fredholm har långt gående förhoppningar om nyttan af ett ekonomiskt kartverk så utveckladt, som han för sin del tänkt sig det, nemligen så att man skulle hafva de ekonomiska kartorna upprättade icke i skalan 1 : 20,000, utan möjligen i skalan 1 : 10,000 eller ännu större; att man genom ett sådant kartverk skulle hafva en slags kontroll öfver alla skifteskartorna inom landet, så att när dessa t. ex. icke stämde med hvarandra, skulle tvisten slitas genom det ekonomiska kartverket, hvilket således skulle blifva en öfverinstans öfver hela landtmäteriväsendet beträffande rågångstvister och dylikt. Som sagdt, det finnes icke något skäl att nu i diskussionen ingå på detta område, och något yrkande har heller icke gjorts i sådan rigt-

ning. Att börja en debatt i detta ämne skulle, för att hvar och en måtte kunna bilda sig ett omdöme om innebörden af dylika idéer, upptaga tiden alltför länge.

Herr Fredholms uppgift derom, att det nu framlagda förslaget vore alldeles detsamma, som det år 1885 framlagda, är icke fullt rigtig. Ty dessa båda förslag skilja sig för det första i formuleringen uti en af vitalpunkterna så till vida, att i det nu framlagda förslaget framgår icke, att personalen skall sammanslås med den topografiska afdelningen och således gå upp i denna och blifva en underordnad del deraf, utan här blifva personalerna jemnställda med hvarandra, och det nu framlagda förslaget innehåller därför heller ingen bestämmelse om, hos hvilken tyngdpunkten kommer att ligga. För det andra skilja sig förslagen derutinnan, att uti 1885 års förslag skulle anslagen blifva ett gemensamt för båda kartverken, hvaremot i det nu framlagda förslaget vore meningen, att anslaget skulle för hvarje år fördelas efter en på förhand uppgjord beräkning och utredning af de olika kartverkens behof, med öppen lemnad rätt att använda det ena kartverkets personal till arbeten, som hittills utförts ensamt af det andra kartverkets personal. — Det nu framlagda förslaget är således icke detsamma, som 1885 års förslag, utan en modifierad form af detta förslag.

*Angående
anslag till
rikets
allmänna
kartverk.
(Ports.)*

För min del kan jag icke finna något skäl för Riksdagen att i år frångå det beslut, som innefattas i Riksdagens skrivelse för lidet år till Kongl. Maj:t, hvori Riksdagen begärde att få sig förelagdt ett förslag till ändring i de ekonomiska och topografiska kartarbetenas fortsatta bedrivande. Jag slutar med att yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr J. H. G. Fredholm: På samma gång jag fasthåller det yrkande, jag nyss gjorde, skall jag tillåta mig att anhålla, det orden, som stå i utskottets hemställan efter ordet "Riksdagen", nemligen: "med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men med afslag å herr Fredholms i ämnet väckta motion", måtte utgå ur nämnda yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

I *punkten 5*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, att det under anslaget till landsstaterna i länen uppförda reservationsanslag till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för dertill berättigade tjänstemän måtte höjas från 90,000 kronor till 115,000 kronor eller med 25,000 kronor.

*Angående
höjning af
anslaget till
extra biträden
vid läns-
styrelserna
m. m.*

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *H. Andersson* i Nöbbelöf, *Lasse Jönsson*, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *J. E. Wikstén*, *A. P. Danielson* och *N. Nilsson* i Skärbus, hvilka ansett utskottet böra hemställa, att anslaget måtte höjas med allenast 20,000 kronor.

Angående
höjning af
anlaget till
extra biträden
vid läns-
styrelserna
m. m.
(Forts.)

I fråga härom anförde nu:

Herr Andersson i Nöbbelöf: Som herrarne se af betänkandet, har jag jemte åtskilliga andra af statsutskottets ledamöter reserverat mig mot den i föreliggande punkt begärda förhöjningen af der förekommande anslag. Vi hafva nemligen icke kunnat finna det vara förenligt med en ordentlig statshushållning att höja det ifrågavarande anslaget på en gång med ett så stort belopp, som här begärts, hvilket i vår tanke är större, än hvad som för ändamålet behöfves.

Man finner af handlingarna, som bifogats Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, att anslaget från och med 1879 utgjorde 95,000 kronor, och att reservationerna derå sedan hopades till så stort belopp, att anslaget af 1885 års Riksdag nedsattes till 90,000 kronor. Dessa reservationer voro vid 1891 års slut uppe på ett belopp af 65,477 kronor 46 öre och vid 1892 års slut 48,881 kronor 7 öre. Vid utgången af 1893 hade departementschefen beräknat, att de skulle minska med 18,000 à 19,000 kronor. Om man antager, att under innevarande år ett liknande belopp komme att afgå å besparingarna, skulle derå likväl återstå omkring 12,000 kronor. Läger man nu detta belopp till det af reservanterna föreslagna beloppet, nemligen 110,000 kronor, så blir det anslag, som är tillgängligt för år 1895, 122,000 kronor. När det nu icke kan uppvisas, att länsstyrelserna för det ifrågavarande ändamålet äro i behof af högre anslag än 110,000 kronor, så vet jag heller icke, hvarför Riksdagen skall behöfva bevilja något högre anslag. För min del tror jag det vara allt skäl, att Riksdagen håller sig vid det mindre beloppet, som enligt min tanke torde vara tillräckligt äfven för de efterföljande åren. Icke åstadkommer man någon besparing genom att bevilja ett högre anslag därför, att man tror, att det då skall komma att räcka för en längre tid. Då anslaget slutligen är så högt tilltaget, att någon brist derå icke uppstått, förstår jag heller icke, hvarför här begärts en ytterligare förhöjning.

På grund häraf, herr talman, skall jag yrka bifall till reservanternas förslag: att anslaget bestämmes till 110,000 kronor.

Herr Nilsson i Skärhus instämde häruti.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Det är nog sant att, såsom herr Hans Andersson nyss antydde, måhända för detta år och möjligen äfven för nästa år icke fullt så stort anslag erfordras, som Kongl. Maj:t nu har begärt. Men jag vill erinra derom, att detta anslag är af reservationsanslags natur och att således de behållningar, som uppstå på anslaget, icke ingå till den allmänna besparingsfonden, utan måste ett kommande år användas uteslutande för sådana ändamål, som med anslaget är åsyftadt.

Det är därför och för att undvika att onödigt besvära Riksdagen gång på gång med höjning af anslag, som Kongl. Maj:t ansett sig nu böra begära något högre belopp, än som för den närmaste framtiden kan vara alldeles oundgängligt. Om Riksdagen icke beviljar hela beloppet, så föreställer jag mig, att Kongl. Maj:t måste nästa år eller

året derpå å nyo begära förhöjning. Riksdagen har ju i alla händelser tillfälle att tillse, huru anslaget användes, och deri ligger ju säkerheten för, att detsamma icke blifver för obehörigt ändamål begagnadt. Jag tror därför, att Riksdagen, för att undvika onödigt skrifveri, skulle kunna finna sig i att sätta anslaget till det belopp, som är föreslaget.

*Angående
höjning af
anslaget till
extra biträden
vid läns-
styrelserna
m. m.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Danielson: Då jag instämt i den reservation, som är fogad vid denna puukt, skall jag också bedja att få uttala min anslutning till de skäl, som för reservationen af herr Hans Andersson blifvit anförda. Jag tycker likaledes, att det är en ganska ovanlig företeelse, att man anslår mera medel än som egentligen behöfs. Man har nu såsom motiv därför framhållit, att man syftade på framtiden, emedan det framdeles kan blifva större behof. Både statskontoret och utskottet säga i sin motivering, att det är för att för framtiden fylla detta anslag, som vi skulle bevilja 115,000 kronor. Det är ju en småsak, om det är 5,000 kronor mer eller mindre på en hufvudtitel; men då vi nu hafva årliga riksdagar, är det då skäl att anslå mera, än som egentligen behöfs? Just därför att anslaget är af reservationsanslags natur, tycker jag, att det är så mycket större skäl, att Riksdagen icke höjer det i onödan; ty då är det klart, att vi icke få ett enda öre tillbaka. Vore det förslagsanslag, ginge den behållning, som uppstode, tillbaka till statsverkets besparingar; men dit kommer från reservationsanslag icke ett öre. Derfor tycker jag, att det ej är skäl att höja ett reservationsanslag högre än som egentligen behöfs; och då man, såsom sagdt, motiverat förslaget derom med att man för framtiden skulle slippa motse förhöjning, tror jag, att detta motiv icke är något skäl alls. Höjning af sådan anledning är åtminstone någonting mycket ovanligt. Jag kan knappt erinra mig något fall, då Riksdagen beslutat anvisa högre belopp än det egentligen behöfts. Blir anslaget höjdt, är det klart, att nog komma länsstyrelserna att anställa biträden, så att anslaget åtgår. Ty det fins ju en hel massa unge män, som söka anställning vid länsstyrelserna för att få meriter att komma ut i landsstatens olika embeten, och höjdes anslaget vidare, komme förstås flere och flere sådana att anlitas.

Jag tycker därför, att det icke är något skäl att höja anslaget till högre belopp, än som egentligen behöfs. Derfor ber jag ock att få förena mig i den uppfattning, som af herr Hans Andersson framhållits. Jag skulle under sådana förhållanden vilja hemställa, att klämman måtte få följande lydelse: att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må endast på det sätt bifallas, att det under anslaget till landsstaterna i länen uppförda reservationsanslag till arfvoden å extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för dertill berättigade tjänstemän må höjas från 90,000 kronor till 110,000 kronor eller med 20,000 kronor. Jag ber, att herr talmannen måtte framställa proposition, så affattad, i afseende å denna kläm.

Då nu herrarne derjemte se, att endast tolf länsstyrelser gjort framställning om dessa högre belopp, så är det klart, att från öfriga länsstyrelser ingenting sådant försports. Och hvad beträffar att läns-

Angående
höjning af
anlaget till
extra biträden
vid läns-
styrelserna
m. m.
(Forts.)

styrelserna skulle få mera arbete genom väglagen och dylikt, föreställer jag mig, att, innan 1895 års stat kommer att tillämpas, de väsentligaste arbeten, som blifvit en följd af nya väglagen, redan äro undångjorda. Icke heller i detta hänseende kan således föreligga något egentligt behof. Jag ber därför att få yrka bifall till den af mig gjorda framställningen.

Häruti instämde herr *John Olsson*.

Herr O. B. Olsson i Magiehult: Då herr statsrådet och chefen för civildepartementet förklarar, att det nuvarande anlaget räcker för de närmaste tvenne åren, kan jag för min del icke finna, att det skulle vara nödvändigt att höja anlaget för längre tid. Derfor yrkar jag på de skäl, som af vice talmannen äro framställda, bifall till reservanternas förslag.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Då afdelningen tillstyrkte det anslag, som Kongl. Maj:t här begärt, så skedde det på den grund, som i betänkandet angifvits, att man nemligen ansåg det praktiskt att, oaktadt man för år 1895 skulle kunna reda sig med ett anslag af 110,000 kronor, höja det med 5,000 kronor ytterligare med ens, enär af hvad i utredningen anförts framgår, att anslaget icke skulle kunna räcka längre med det lägre beloppet än för år 1895. Afdelningen trodde, att, om man bifölle Kongl. Maj:ts förslag oförändradt och betonade, att man då hoppades få vara i fred för ytterligare höjning för närmaste framtiden, det vore ur sparsamhetssynpunkt lika klokt att göra detta som att pruta ned anslaget till 110,000 kronor och nödgas förutse, att höjning inom en snar framtid åter igen skulle få lof att ega rum. Ur den synpunkten tror jag, att afdelningen haft lika goda skäl för sin åsigt som reservanterna, hvilka här yrkat nedsättning med 5,000 kronor. Skulle det åter finnas andra skäl för denna nedsättning, som gjorde sannolikt, att man kunde reda sig med det lägre anslagsbeloppet för en följd af år, stälde sig saken annorlunda. Men af de talare, som hittills yttrat sig i kammaren, hafva icke några sådana skäl anförts. Man har väl sagt, att den nya väglagens tillämpning, när år 1895 inträder, icke längre förorsakar så mycket besvär och arbete inom landskanslien hos Konungens befallningshafvande som derförinnan, men detta tror jag icke är mycket att bygga på. Jag tviflar nemligen på, att väglagen *kan* tillämpas år 1895; ty är den förutsättningen riktig, att icke samtliga väghållningsdistrikt hinna blifva klara för att tillämpa lagen år 1895, hvilket med säkerhet kan antagas, är jag öfvertygad, att ingen tillämpning af lagen kan ega rum då. Men oberoende af detta följer med den nya väglagen en hel serie andra saker, som för framtiden komma att taga upp Konungens befallningshafvandes tid: vägdelning, tvister om hvilka vägar skola ingå i väghållet och en hel mängd sådana saker, så att icke tror jag, att man har mycket att vänta i detta afseende för möjliggörande af anslagets nedsättning.

För ett par år sedan, såvidt jag minnes, hade statsrevisorerna en

anmärkning rörande användningen af detta anslag, i det att utaf anslaget medel skulle hafva beviljats för renskrifningskostnader i sådana fall, der det icke varit riktigt att medlen disponerades från detta anslag. Efter de förklaringar, som afgäfvos då, resulterade detta derhän, att revisorernas anmärkning icke föranledde till någon åtgärd från Riksdagens sida, och på denna grund kan det ju vara ovisst, om det är möjligt att i det fallet inskränka anslaget för framtiden.

Kunna emellertid den sidans män, som yrka nedsättning, ådaga-lägga, att det ifrågavarande anslaget skulle kunna reda sig med mindre belopp än utskottet här tillstyrkt, då skall jag mycket väl kunna gå med på en nedsättning af anslaget. Men kan ingen förete andra motiv än de, som här angifvits, nemligen att det går an att bevilja 5,000 kronor mindre för år 1895, då står jag kvar vid den ståndpunkt, att jag tror, att det är lämpligare att bifalla utskottets förslag, och jag tager mig därför friheten att yrka bifall dertill.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman! Jag skall endast be att få tillkännagifva, att då öfverensstämmelse i realiteten finnes emellan herr vice talmannens och mitt yrkande, men ordalagen äro olika, skall jag bedja att få instämma i hans yrkande.

Herr Nilsson i Skärhus: Med anledning af att jag instämde med herr Hans Andersson, skall jag, då han afstått från sitt första yrkande och instämt med herr vice talmannen, bedja att få förena mig med honom i hvad han sålunda senast yrkat.

Herr Svensson från Karlskrona: De skäl, som blifvit framlagda af herr vice talmannen, synas tala för, att vi kunna nöja oss med det anslagsbelopp, som reservanterna förordat; men det finnes för mig också ett annat skäl. Det föreligger en motion i kammaren om in-dragning af landtränterierna i de städer, der riksbanken har kontor. Det är nu sant, att landträntmästaren är en ordinarie tjänsteman, så att detta anslag icke beröres af hans lön; men om det blifver ett mindre antal ordinarie tjänstemän, som behöfva semester och således vikariatsersättningarna minskas, anser jag, att detta är ett ytterligare skäl att icke höja detta anslag, som är af reservationsanslags natur och som, enligt hvad som påpekats af herr vice talmannen, icke kommer att återbära ett enda öre till statsverket, utan måste användas uteslutande för det ändamål, hvartill det är anvisadt, och hvars besparingar komma att därför å sju hufvudtiteln disponeras. En sats är gifven och klar: ju mera penningar man har att taga, ju mera går det åt. Derför ber jag att få instämma med herr vice talmannen.

Herr O. B. Olsson: Då jag instämt i reservanternas yrkande och dessa numera afstått derifrån och instämt med herr vice talmannen, skall jag äfven be att få göra det.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf propositioner å hvarterdera af de båda yrkanden, som återstodo; hvaruppå kam-

*Angående
höjning af
anslaget till
extra biträden
vid läns-
styrelserna
m. m.
(Forts.)*

maren, med afslag å utskottets hemställan, biföll det af herr vice talmannen under öfverläggningen framställda yrkande.

Punkten 6.

Bifölls.

Punkten 7.

Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari innevarande år ifrågasatta ändringar i staten för landtbruksstyrelsen och i vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de deri upptagna löneförmåner, höja anslaget till landtbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp, 27,800 kronor, till 28,800 kronor, eller med 1,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 130) hade vidare herr A. V. Ljungman föreslagit, att Riksdagen måtte bifalla Kongl. Maj:ts ofvan omförmälda proposition endast under vilkor, att den af Kongl. Maj:t föreslagna nye ledamoten i landtbruksstyrelsen skulle vara föredragande jemväl i fiskeriärenden och att fiskeriinspektören gifves en samma styrelse underordnad ställning.

Utskottet hemställde:

“att Riksdagen, med afslag å herr Ljungmans ofvanberörda motion, — med godkännande af den förändring i gällande stat för landtbruksstyrelsen, att sekreteraren åtnjuter i lön 2,500 kronor och i tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, tillsammans 4,000 kronor, hvilken lön efter fem år kan höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor, samt af de ändringar i vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de i samma stat upptagna löneförmåner, som i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1894 blifvit ifrågasatta — må från och med år 1895 höja anslaget till landtbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp 27,800 kronor med 1,000 kronor eller till 28,800 kronor.“

Reservation emot denna utskottets hemställan hade afgifvits af herrar *A. Persson* i Mörarp, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *S. G. von Friesen*, *P. Holm*, *O. Jonsson* i Hof, *Lasse Jönsson*, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *J. E. Wikstén* och *N. Nilsson* i Skärhus, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva den lydelse, som i reservationen återgifvits eller, hvad angår sjelfva förslaget, följande: “att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Vid sådant förhållande saknar utskottet anledning att vidare yttra sig om herr Ljungmans motion och hemställer,
att herr Ljungmans motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.“

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Pehrson i Törneryd: En liknande framställning gjordes utaf Kongl. Maj:t vid sistlidna riksdagen. Af den reservation, som är bifogad utskottets utlåtande i denna punkt, liksom af utskottets betänkande i öfrigt, har hvar och en varit i tillfälle att inhemta, huru beslutet i denna fråga vid sistlidna riksdag slutligen utföll. Jag har trott, att de skäl, som då föranledde Riksdagen att afslå den gjorda framställningen, fortfarande föreligga till samma kraft och verkan som då. För min del har jag icke lyckats finna något nytt skäl framlagdt från landtbruksstyrelsens sida, som skulle tala för en förändring i Riksdagens uppfattning från i fjor. Frågan föreligger för mig ytterst såsom en aflöningsfråga — jag kan icke undgå att uttala detta — och när densamma blifvit så nyligen pröfvad som vid förra årets riksdag och Riksdagen då sagt sin mening, synes det mig, att de nu å nyo framlagda gamla skälen icke skulle kunna gifva anledning till att Riksdagen ändrar sitt så nyss fattade beslut. Jag tror därför, att hvad i reservationen blifvit föreslaget öfverensstämmer bäst med det beslut, som bör i frågan af denna kammare fattas äfven i år, och jag är så mycket mer öfvertygad derom, som jag tror, att det är nödvändigt för Riksdagen att se till, att Riksdagen icke gifver efter i onödan eller gifver efter endast därför, att samma framställning oupphörligen återkommer. Det är med anledning häraf jag tager mig friheten yrka afslag på utskottets framställning i hvad den rör den föreslagna löneförhöjningen till sekreteraren i landtbruksstyrelsen och bifall till den vid punkten fogade reservationen.

*Angående
ändring i
staten för
landtbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Det har naturligtvis icke varit utan ganska stor tvekan, som jag ansett mig böra tillstyrka Kongl. Maj:t att å nyo för Riksdagen framlägga denna fråga, som så nyligen varit af Riksdagen pröfvad. Men det har endast varit i öfvertygelsen om ett stort och verkligt behof af den ifrågasatta anordningen, som jag har tilltrott mig böra göra detta. Jag tror icke, att man får ställa frågan så som herr Pehr Pehrson gjort, eller att här är fråga om att gifva efter på endera sidan. Det är fråga om att pröfva saken och se den, sådan den verkligen föreligger. I sådant afseende är upplyst, att landtbruksstyrelsen under en tid af sista året, då chefen för styrelsen varit på tjänsteresor från huvudstaden, varit i sina göromål och sin beslutanderätt nästan helt och hållet paralyserad. Detta är något, som jag föreställer mig att Riksdagen, när den organiserade landtbruksstyrelsen, icke tänkte sig skola kunna inträffa. Det har emellertid inträffat, och det torde vara ganska svårt att med nuvarande hjälpmedel ordna så, att dylika missförhållanden icke skola åter inträffa under detta och följande år. Man har hänvisat till den utvägen att använda för tillfället adjungerade personer. Om till landtbruksstyrelsens förfogande stode ett anslag af så stort belopp, att medel för ändamålet kunde användas, så vore det ju möjligt, att den nu angifna olägenheten kunde i viss mån sålunda afhjelpas. Men i alla fall kvarstode det förhållandet, att för behand-

Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)

ling af den mängd ärenden, som kräfva en viss juridisk pröfning, det icke finnes inom styrelsen någon ledamot, som vore dertill kompetent. Detta måste naturligtvis vålla uppskof med ärendenas handläggning. Så snart en sådan fråga förekomme, och styrelsen funne sig icke hafva tillräcklig sakkunskap att pröfva saken, måste styrelsen inhemta yttrande från en juridiskt bildad person. För att denne skulle hafva någon kompetens att yttra sig under tjenstemannaansvar och för att någon bestämd vikt skulle kunna tillmätas hans ord, måste han adjungeras. Men innan detta hinner ordnas för hvarje särskildt fall, blefve ärendet hvilande, och så komme antagligen ej sällan att inträffa med frågor om sjösänkningar och odlingsföretag, hvaraf säkerligen följden stundom blefve, att företaget icke under det året hunne påbörjas, emedan den därför lämpliga årstiden ginge till ända, innan ärendet hunne slutbehandlas. Företaget måste i sådana fall uppskjutas till ett följande år, hvilket åter kunde föranleda, att hela företaget ginge om intet. Jag har därför trott, att, när saken gälde ett så jemförelsevis obetydligt belopp som det förevarande, Riksdagen på grund af de numera tillkomna omständigheterna icke skulle allt för mycket fästa sig vid att Riksdagen redan en gång pröfvat saken, utan finna att numera sådana skäl blifvit förebrogta, att anslaget borde beviljas.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag, som i likhet med många andra från olika håll här i kammaren representerar jordbruket, hvilket väl må anses vara hufvudvilkoret för vårt lands tillvaro och bestånd, icke kan tro, att landbruksstyrelsen, som *närmast* representerar detta jordbruk och dess binärningar, kommit fram med denna ansökan om igen endast för nöjet att besvara Riksdagen, utan därför att här föreligger ett verkligt behof, anser jag, att detta behof icke bör underskattas. Det är naturligtvis i högsta grad viktigt, att landbruksstyrelsen kan på nöjaktigt sätt fullgöra de åligganden, som den har att sköta och vårda. Då det nu är ådagalagdt och af landbruksstyrelsen två gånger upprepadt, att styrelsen icke kan arbeta och under två månader till och med icke kunnat fatta beslut i vissa frågor i brist på tillräckligt antal ledamöter, och då det blott är fråga om ett tusen kronor, för att de öfriga 27,000 kronor skola blifva så fruktbarande för landets näringar som möjligt, tycker jag icke att kammaren bör hålla så mycket på sitt förra beslut. Jag hemställer till den ärade talare, som först hade ordet, huruvida man här kan anse sig gifva efter i onödan. Jag tror, att man kan gifva efter med goda skäl, ty här föreligga sådana, och det skulle vara förunderligt, om vi landtmän och öfriga, som i denna kammare representera de viktiga näringar, som handhafvas af denna landbruksstyrelse, icke skulle vilja, att denna styrelse skulle kunna fullgöra sina uppdrag så träget och omsorgsfullt som möjligt. Det är dessa skäl, som göra att jag tror, att dessa tusen kronor äro rent af nödvändiga, så vida man vill se de frukter, som vi hoppas få se af landbruksstyrelsens arbeten. Jag har därför frångått den uppfattning, att det finnes tillräckliga skäl att motsätta sig förslaget, och jag skulle verkligen vilja vädja till kammaren, huruvida det kan vara skäl att besvara med en gemensam vote-

ring, ty naturligtvis kommer det att gå derhän, om kammaren afslår beloppet. Vi må alla kunna komma öfverens, att detta förslag blifvit fullt motiveradt af landtbruksstyrelsen och — jag upprepar det än en gång — icke framkommit för nöjet att besvära Riksdagen, utan af rent intresse för de angelägenheter denna styrelse har att vårda. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

*Angående
ändring i
staten för
landtbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

Herr Persson i Mörarp: Jag kan gifva herr vice talmannen så till vida rätt, att icke heller jag från min ståndpunkt tror, att landtbruksstyrelsen endast för sitt nöjes eller för en och annan biasigts skull kommit med en förnyad framställning i denna sak, efter det att Riksdagen afslagit en liknande framställning förra året. Det är icke heller alls för summan, ett tusen kronor, som jag varit af den mening, att Kongl. Maj:ts framställning icke borde bifallas. Det är, såsom herrarne veta, icke många år — jag tror tre, fyra — sedan landtbruksstyrelsen organiserades. I den plan, Kongl. Maj:t då framlade till aflöningsstat för landtbruksstyrelsen, prutade Riksdagen på några aflöningar till styrelsens ledamöter, men ingalunda på den ifrågavarande sekreterarens aflöning. När Riksdagen icke gjorde detta, föreställer jag mig, att Riksdagen ansåg, att Kongl. Maj:t haft rätt deri, att sekreteraren borde hafva den aflöning, Kongl. Maj:t begärt i den förelagda framställningen. Härvid skedde, såsom jag nämnde, ingen afprutning af anslagsbeloppet, och då föreställer jag mig, att en framställning, framlagd af Kongl. Maj:t, borde vara af den beskaffenhet, att organisationen skulle kunna fortfara.

Det har nu visats, att under vissa tider af året, då landtbruksstyrelsens öfriga ledamöter företagit inspektioner, ett eller annat ärende fått uppskjutas för någon tid. Detta kan dock hjälpas på det sätt, att sekreteraren, i likhet med hvad hittills någon gång lärt inträffat, blir för tillfället adjungerad som ledamot af styrelsen. Den omständigheten, att något ärende kommer att få hvila en eller annan månad, tror jag icke är af så synnerlig vikt. Jag föreställer mig, att det är förhållandet på många ställen och icke minst kanske inom statsdepartementen. Och ofta är det händelsen, att förslag, om de få hvila någon tid, mogna till sig.

Det är sålunda af rent principiella skäl, som jag för min del och, som jag tror, också alla de af statsutskottets ledamöter, som hafva reserverat sig mot utskottets förslag, icke vilja bifalla detsamma. Hvert skall det leda, om man skall inlåta sig på att det ena året reglera staten för ett embetsverk eller en styrelse, allra helst ett nytt embetsverk, och sedan icke låter det dröja mer än tre eller fyra år, förrän man kommer och säger, att i den lönestat, som uppgjordes, bör nu göras förändringar? Det är denna betänklighet, som åtminstone bestämt mig att för närvarande motsätta mig förhöjning i anslaget. Och jag tror, att då Riksdagen afslog en liknande framställning förlidet år, så är detta ett ytterligare skäl, hvarför man bör vidhålla Riksdagens beslut äfven i år. Jag yrkar således bifall till reservationen.

Herr Petersson i Runtorp: Ja, det hufvudsakliga skälet, som

*Ängående
ändring i
staten för
landtbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

framhållits här för bifall till reservationen, är onekligen det, att förra årets Riksdag fattade ett sådant beslut, som afsåg afslag å Kongl. Maj:ts då gjorda framställning; och det är nog obehagligt, att man skall behöfva frångå sådana beslut. Men för min del får jag säga, och det har icke blifvit vederlagdt, att temligen tydliga skäl förefinnas för bifall till det nu framlagda förslaget. Hvarför afslog man det förhållidet år? Jo, derför att staten, sådan som den då förelåg, var så nyligen antagen på Kongl. Maj:ts framställning. Men om man kommer under fund med att man gjort något misstag — och någon fullkomlighet lär väl icke kunna begäras hvarken af kammaren eller af Kongl. Maj:t — då är det väl rimligt, att sådant rättas och hjälpes. Det har framhållits, att sådant skulle väl Kongl. Maj:t kunnat se till i förväg. Men, som jag nämnde, det är möjligt, att man gör misstag, och då är det rätt och billigt, att man söker få bort dem. Jag åtminstone är öfvertygad om, att hvad som nu framhållits i den kongl. propositionen innebär sådana skäl för bifall till densamma, att man icke bör pruta ned denna lilla summa. Jag kan icke förstå annat, än att landtbruksstyrelsen verkat så godt den kan och till belåtenhet; så det är icke skäl att lägga svårigheter i vägen för den. Det lär vara så, att derest icke sekreteraren får denna förhöjning, så är det möjligt, att man icke får behålla honom inom styrelsen. Men jag tror, att man icke gerna kan disputera derom, att det är både nyttigt och nödvändigt, att den person, som är van och kompetent att sköta göromålen inom styrelsen, äfven får der kvarstanna. Jag tror derför, att för att landtbruksstyrelsen, som börjat så utmärkt, må fungera på det sätt, som den hittills gjort, det icke är för mycket om man tillökar den med en ledamot under de tider, då någon annan ledamot är ute och reser. Denna åtgärd tror jag är fullt lämplig och ändamålsenlig.

Detta är skälet, hvarför jag varit för förslaget och yrkar bifall till detsamma. Jag anser, att man icke derigenom visar någon så synnerlig stor misshushållning och slösaktighet.

Herr Ljungman: Som kammarens ledamöter torde finna, har jag väckt en motion, i hvilken hemställes om ifrågavarande anslags beviljande med visst vilkor. Under två föregående riksdagar har jag inlemnat motioner, som innehållit anhållan om förbättring i den centrala administrationen af rikets östersjö- och sötvattensfisken, och jag hade föreställt mig, att regeringen skulle taga denna fråga i öfvervägande i samband med den ändring i landtbruksstyrelsens organisation, som nu föreslås. Enligt min tanke skulle en tillfredsställande lösning af fisker administrationsfrågan nu kunna genomföras utan ett öres ökad statsutgift, om man blott ville taga hänsyn till erfarenheten i främmande länder, der man har en bättre ordnad fiskeradministration än hos oss. De skäl, som här af utskottet blifvit anförda mot mitt förslag, låta icke försvara sig. Utskottet säger nemligen, att det måste lända till fromma för fiskeriärendenas grundliga behandling, att de af en fackman föredragas i styrelsen. Jag må undra, huru det skulle taga sig ut i kommerskollegium, om der skulle finnas en fackman såsom före-

dragande för hvarje särskild näring. Det skulle blifva en förfärlig uppsättning af embetsmän. För min del är jag öfvertygad om att den sakkunskap, som sekreteraren besitter, är för det centrala embetsverket i fråga vida mera att sätta värde på, än den sakkunskap, som eges af en allenast i yrkets teknik utbildad man.

Hvad särskildt fiskerinäringen beträffar, så hade man förr i landtbruksakademiens förvaltningskomité en mellanliggande instans mellan fiskerintendenten, som han då kallades, och Kongl. Maj:t. Den bestod af flera personer, af hvilka några voro erfarne embetsmän, och det fans vanligen alltid någon, som var kunnig äfven i fiskeriärenden. Då en sådan myndighet fans, så var det naturligtvis gifvet, att den utöfvade en viss kontroll icke blott öfver fiskerintendentens verksamhet, utan äfven öfver ärendenas behandling af honom. Denna kontroll togs helt och hållet bort genom att fiskeritjenstemannen i fråga flyttades in i landtbruksstyrelsen. Ty det är klart, att hans kamrater der icke kunde utöfva samma kontroll, som förut utöfvades af den öfverordnade myndigheten. Den ifrågavarande tjenstemannen tillsattes förut endast på förordnande, och han riskerade sålunda att, om han blott-stälde sina förmän, mista tjensten. Nu är detta förhållande undanröjdt, och det ansvar, som förr låg på denne tjensteman, är nu i verkligheten öfverflyttadt på civilministern. Om fiskerid administrationen vore ordnad t. ex. så som i Norge, så att man hade fiskeritjenstemän till måttligt antal endast för tjenstgöring inom vissa distrikt och en embetsman med juridiska och nationalekonomiska insigter i vederbörande centrala embetsverk, som skötte ärendenas föredragning i detta, så hade man en sådan organisation som den, hvilken af mig föreslagits, utan ett enda öres ökad utgift. Ty de belopp, som nu utgå för afföningar och dylikt, äro mer än tillräckliga för ändamålet.

Det har sålunda endast varit en *omorganisation*, som varit och ännu är önskelig, och jag beklagar, att vid uppgörandet af det förslag, som nu föreligger, man icke tagit hänsyn till mina yrkanden. Då emellertid den reservation, som här afgifvits, har större utsigter för sig än mitt förslag, och den utan tvifvel komme att leda till aldeles samma resultat, så anhåller jag att få instämma med reservanterna.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Det är visserligen sant, att 1,000 kronor icke spela synnerligt stor roll, och särskildt skulle detta vara fallet, derest dessa 1,000 kronor hade ett sådant inflytande på landtbruksstyrelsens möjlighet att fungera, som man här sökt göra troligt. Men är det deremot så, att styrelsen kan fungera lika väl, derest icke ett sådant anslag beviljas, då har saken en annan natur och då gäller frågan, om man skall hushålla eller bevilja dessa 1,000 kronor. Såsom skäl för höjning af sekreterarens lön och ändring af hans befattning har framhållits, att under de tider särskildt, då någon af ledamöterna är ute på inspektionsresor under sommaren, styrelsen icke är fulltalig för att fatta beslut. Men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på, att detta är ingenting nytt, utan var förutsedt, redan då styrelsens stat beviljades. Ty i vilkoren för denna stat är uttryckligen bestämdt, att, vid sjukdomsförfall eller när det

Angående
ändring i
staten för
landtbruks-
styrelsen.
(Forts.)

*Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

erfordrades i följd af embetsresor eller för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skulle vara skyldig att, om han förordnades till högre befattning inom verket, densamma, mot åttjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock icke längre än under 3 månader under ett år. Det var alldeles tydligt och gifvet just med afseende på att dessa inspektionsresor måste företagas som detta stadgande rycktes in bland vilkoren för statens godkännande och hela organisationen. Således, någon höjning är icke nödvändig för att styrelsen skall kunna fungera, och den som läser igenom landbruksstyrelsens egen motivering, skall också finna, att det är något helt annat frågan här gäller. Den säger: Slutligen borde det icke lemnas oanmärkt, att den sekreteraren tillkommande aflöningen vore så knappt tilltagen, att styrelsen icke i allmänhet kunde beräkna att till innehafvare af denna befattning erhålla fullt kompetent person eller få bibehålla denna längre än till dess han lyckats förvärfva en annan mera förmånlig anställning. Der tror jag vi kunna säga, att klämman i hela framställningen ligger. Styrelsen har, för så vidt jag vet, lyckats få en lämplig person till denna sekreterarebefattning, men den antager, att den icke kan få bibehålla honom så särdeles länge, ty han har utsigt för att erhålla en plats, der han är bättre aflönad än nu. Detta är således egentliga skälet för framställningen; och det beror nu på om det är rådligt att slå in på den vägen, att, emedan man lyckats få en person som är lämplig för en befattning, man, för att bibehålla honom, steg för steg höjer aflöningen, så att hans anspråk blifva tillfredsställda.

Hvart komma vi, om en sådan metod följes inom Riksdagen? Jo, det blir en täflan i löneväg, som inom några år kommer att så förstöra våra finanser, att, om vice talmannen tänkt på det, han icke skulle behandlat denna sak så lätt blott därför, att det endast gäller 1,000 kronor. Vice talmannen talade nyss för sparsamhet i en föregående punkt, när det gälde att sätta ned ett belopp af 5,000 kronor för landsstaterna i länen. Det var en besparing för tillfället, men innebörden af densamma var ingalunda lika vigtig som vid detta anslag, ehuru det nu gäller blott 1,000 kronor. Der kunde Riksdagen med nedsättningen icke i minsta mån råda öfver utgifterna, utan hela beloppet kan gå åt, trots allt hvad Riksdagen här behagar bestämma. Ty räcker icke reservationsanslaget till, så måste det gifvetvis höjas. Det ligger således icke i Riksdagens hand att sätta ned detta anslag så som Riksdagen vill. Men här i denna punkt åter kan Riksdagen alldeles bestämdt åstadkomma en minskning i anslagsbeloppet med 1,000 kronor. Man måste fästa afseende härvid och på innebörden af besparingen i de båda punkterna, och således måste den förra anses lätt gent emot den senare.

Bland annat af dessa skäl anser jag, att kammaren bör stå kvar på sin förut intagna ståndpunkt, hvarför jag yrkar bifall till reservationen.

Herr vi e talmannen Danielson: Hvad den siste talarens an-

förande beträffar, hvori han särskildt sökte visa, att jag icke skulle vilja spara, så vill jag säga, att min tanke på sparsamhet blef sviken i fjol i stället för i år. Ty hvad inträffade i fjol, sedan vi afslagit den nu åter framställda begäran om förhöjning i anslaget till landbruksstyrelsen med 1,000 kronor? Jo, då beviljade man på 8:de hufvudtiteln anslag till inrättande af en professur i egyptiska språket, eller hvad det skulle vara, ty något språk lär det icke vara numera, fast det väl skulle anses vara det. Kammaren hade då funnit skäl att bevilja 4,000 kronor och äfven ålderstillägg åt en professor i egyptologi, och då tycker jag verkligen det kan vara skäl att nu bevilja 1,000 kronor till en sådan inrättning som denna, hvilken har så många af landets viktiga näringar under sin vård. Jag undrar verkligen, hvilket mest gagnar landet: anslag till en professur i egyptologi eller en höjning af anslaget till landbruksstyrelsen, så att denna kan fullt utöfva vården af våra näringar? Jag anser, att vi böra göra hvad vi kunna för att vårda våra näringar. Här är icke fråga om någon miss-hushållning.

Den förre talaren sade, att vi skulle bryta en princip, och att det skulle komma andra och begära dylik förhöjning. Jag tror icke att det är farligt. Vi komma nog att hålla igen i det fallet. Han har icke öfvertygat mig, att det skulle vara så vådligt.

Jag anser för resten, att det är mycket bättre, att, när man inrättar embetsverk, man börjar med små löner och ser om det går. Om det i något särskildt fall visar sig erforderligt och nödvändigt att rätta, synes mig det vara bättre än från början taga till för mycket.

Herr Themptander: Ehuru jag allt för väl förstår angelägenheten deraf att under nuvarande förhållanden, så vidt möjligt är, söka undvika höjning af anslag, så hemställer jag dock till kammaren, huruvida det kan vara skäl att motsätta sig en höjning i detta fall, då höjningen dels håller sig inom synnerligen måttliga gränser — det gäller endast 1,000 kronor — och dels skulle tillgodokomma ett embetsverk, som, säga hvad man vill, vid sitt första organiserande ställes på synnerlig förknappning, men som visat sig under sin korta tillvaro hafva utträttat ett synnerligen godt arbete.

Mine herrar! Det är alldeles onekligt att en hvar, som haft tillfälle att taga kännedom om landbruksstyrelsens verksamhet, icke kunnat undgå att erfar, att denna verksamhet vittnat om både stor sakkunskap och praktisk duglighet och äfven visat sig i åtskilliga af detta embetsverk tagna erkännansvärda initiativ. Så t. ex. till den nyligen här i staden hållna ostutställning, som tillkommit helt och hållet genom landbruksstyrelsens initiativ, och hvars ordnande och mycket intresseväckande förlopp i väsentlig mån är att tillskrifva den ledning, densamma erhöi från detta embetsverk. Jag kan erinra om flere andra för landtbruket viktiga frågor, som på ett mycket förtjenstfullt sätt handhafs af nämnda embetsverk, och i sådant afseende nämna ordnandet af den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen, ordnandet af våra landtbruksskolor, den praktiskt ordnade inspektionen af dessa skolor, inspektionen af större odlingsföretag och

*Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)

dylikt. Allt detta har naturligen endast kunnat ske tack vare den omständigheten, att, i trots af de knappa lönevilkor, som anslagits, man likväl lyckats förvärfva till chef för detta embetsverk en ovanligt framstående man med både teoretiska och praktiska förutsättningar för att motsvara hvad denna plats kräfde, och att till ledamöter i styrelsen vid hans sida kunnat anställas synnerligen duglige och förfarne män. Dock, mine herrar, dessa personer äro enligt min uppfattning och i enlighet med hela embetsverkets uppgift företrädesvis kallade att sköta, om jag så får säga, de *tekniska* uppgifter, som åligga embetsverket. Vid sidan af dessa föreliggande en massa dels administrativa och dels juridiska göromål, dessa äfven för visso af mycken vigt och betydelse i och för sig och kräfvande äfven de noggrann granskning och omsorgsfull behandling, om styrelsen skall fylla sin uppgift. Men dels hafva de tekniska medlemmarne af styrelsen icke de rätta förutsättningarna för att sköta så beskaffade göromål, och dels är det enligt min tanke en stor misshushållning med deras krafter att belamra dem med en massa administrativa och juridiska göromål, som i mer eller mindre mån äro främmande för deras uppgift, främmande för deras föregående utbildning och framför allt egnade att rycka dem från den hufvudsakliga uppgift, landbruksstyrelsen måste ega. Det är därför man nu här föreslagit en anordning, hvarigenom sekreteraren skulle få till åliggande att vara föredragande för och handhafva dessa administrativa och juridiska göromål. Men det är gifvet, att lika angeläget som det är att dessa ärenden skötas med omsorg, noggrannhet och sakkunskap, lika behöfligt måste det vara, att den, som handhar dem, intager ställningen af *ansvarig* föredragande ledamot, ty skola de tekniska ledamöterna fortfarande bära ansvaret, så är det alldeles gifvet, att de måste offra tid och arbete på dessa ärenden och icke endast kunna lita på någon annan. Det är därför angeläget att lägga ansvaret på den, som bör bära det, och man bereder det allmänna enligt min uppfattning i detta fall en verklig fördel, om man ställer så till, att verkets chef och tekniska ledamöter få egna sig åt sina egentliga värf och icke behöfva blifva belamrade med en massa administrativa skrifgöromål, för hvilkas handläggning de dessutom, som jag redan nämnt, icke i allo hafva de rätta förutsättningarna. Det synes mig därför, att Andra Kammaren, inom hvilken jordbruksintresset är så starkt företrädt, skulle hafva ett alldeles särskildt intresse vid att icke förrycka detta embetsverks verksamhet, genom att draga ned verket, till att hufvudsakligen syssla med skrifuntor och formella saker, utan att man i stället borde visa sig angelägen, att ett vaket intresse finge göra sig gällande der inom för den praktiska lösningen af alla de frågor, som sammanhänga med dess verksamhet.

Det är af dessa skäl, som jag tror att man verkligen förbiser vigten af detta embetsverks utveckling på önskvärdt sätt, om man motsätter sig den lilla organisationsåtgärd, som här är föreslagen.

Här har visserligen sagts, att detta verk är så nyligen organiseradt, och staten därför så nyligen faststeld, att det icke är lämpligt att deri göra rubbningar redan nu, men med all aktning för Riksdagens

förtutseeende och organisationsförmåga, är det gifvet, att, när det gälde att organisera ett alldeles nytt embetsverk, till hvilket ingen motsvarighet förut fans, Riksdagen icke kunde förutse alla möjliga förhållanden, som kunde komma att göra sig gällande inom detta embetsverk. Lika med herr Nils Petersson i Runtorp anser jag, att just när organisationen är alldeles ny, ligger det nära till hands, att, när erfarenheten gifvit inblick i huru den nya organisationen gestaltat sig och huru arbetet der bör bedrifvas, man, om det visar sig att rättelser och ändringar behöfvas, lägger sig vinn om att dessa rättelser och ändringar också så snart som möjligt göras. Det är just en sådan rättelse i organisationen, som här är i fråga, och de som närmast känna behovet af förändringen — embetsverket sjelft — hafva helt naturligen derfor hos Kongl. Maj:t förnyat sin framställning i ämnet. För min del kan jag icke annat än, i likhet med vice talmannen, anse, att, om man verkligen intresserar sig för att detta embetsverk skall fylla sin viktiga uppgift med afseende på jordbruket och dess binärningar, det icke är klokt att sätta sig emot denna med afseende å kostnaden obetydliga förändring i dess organisation, som dock innebär en så pass genomgripande reform, att man derigenom enligt min tanke förhindrar, att verkets med afseende på dess hufvudsakliga ändamål mest betydande krafter till en väsentlig del likasom ryckas bort från den uppgift, som är dem egentligen anvisad. Jag tror derfor, att särskildt för denna kammare finnas ovanligt talande skäl för att bifalla den nu gjorda framställningen, hvarför jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan om godkännande af hvad i den kongl. propositionen äskats.

*Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts)*

Herr Hedin: Denna fråga har antagit alldeles oväntadt stora dimensioner, i det att den satts i samband med den år 1893 beslutna professuren i egyptiska språket, som — tillades det — icke ens är något språk. Och då af detta samband dragits den föga förtäckta slutsatsen, att de, som röstade för nämnda professur i fjol, skulle vara skyldiga att i år rösta för den nu föreslagna höjningen i anslaget till landbruksstyrelsen, och jag gjort mig skyldig till missgerningen att rösta för professuren i egyptologi, anhåller jag att i korthet få anföra, hvarför jag fortfarande, oaktadt detta, kommer att i denna sak rösta med reservanterna.

Jag är alldeles fullständigt öfvertygad om rättigheten af den försäkran, som gafs af den ärade representanten för Öland, då han första gången hade ordet, att landbruksstyrelsen icke har kommit in med sin förnyade framställning "endast för nöjet att få besvara Riksdagen". Utan att vilja yttra mig om den frågan, huruvida det icke stundom kan från byråkratisk synpunkt vara ett nöje, i brist på bättre, att få besvara Riksdagen, så är jag emellertid alldeles viss om, att ett så uteslutande estetiskt motiv icke här gjort sig gällande, utan jag tror, att landbruksstyrelsen haft ett ganska praktiskt skäl för sin framställning, nemligen den rikhaltiga erfarenhet man har derom, att om man blott käxar flitigt om löneförhöjningar, så vinner man slutligen sitt mål. Vi hörde nyss af representanten för Öland, att han i fjol

*Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

röstade emot detta förslag, men att han i år gifvit med sig. Man skulle, herr talman, kunna uttrycka detta skäl med landbruksstyrelsens egna ord i det yttrande, som finnes refereradt i statsutskottets utlåtande, vid slutet af sid. 35 och början af sid. 36, der styrelsen säger sig finna sannolikt, att man "genom tröttsamheten och enformigheten vid uppreandet af dessa ständigt återkommande" adjunktioner snart skulle komma derhän att lemna denna utväg obegagnad. Detta är, tror jag, ett alldeles korrekt uttryck för det mera praktiska än estetiska skäl, som föranlett landbruksstyrelsen att ännu en gång framställa detta yrkande. Den har räknat på att "genom tröttsamheten och enformigheten vid uppreandet af dessa ständigt återkommande" fordringar om anslagstillökning Riksdagen skulle, för att blifva det obehaget qvitt, bevilja hvad den en eller annan gång ansett sig på goda grunder kunna afslå.

Det är för resten -- vare det sagdt i förbigående -- ganska anmärkningsvärdt, om jag med denna jemför åtskilliga andra framställningar från regeringen till Riksdagen i särskildt invecklade och svårösta frågor, huru kortfattad utredningen då är, och huru litet besvär det kostar att sätta sig in i densamma. Här åter föreligger nu för andra gången frågan om beviljande af ett anslag af blott 1,000 kronor, sålunda ett i och för sig icke så stort belopp, men som har den i vederbörandes ögon stora betydelsen, att tillökningen skulle komma en redan förut skäligen väl aflönad person till godo -- och då är framställningen så vidlyftig, att statsutskottet icke kan komma ifrån referatet af densamma på mindre än 10 kvartsidor.

Skälen äro nemligen många. Men statskontoret, som är ett betänksamt och försigtigt embetsverk, har, som kammarens ledamöter behagade finna i referatet af dess yttrande på sid. 33 i utlåtandet, inskränkt sig till att säga, att statskontoret funnit styrelsens skäl "i allmänhet" hafva varit goda. Detta är ett mycket försigtigt förbehåll. Jag skulle för min del vilja gå något längre och säga, att jag icke i Kongl. Maj:ts proposition funnit ett enda godt skäl till framställningen.

Men jag skall nöja mig med att särskildt påpeka ett, som torde få räknas höra till de mera förunderliga skäl, som någonsin blifvit anförda för en framställning om förhöjning af en embetsmannalön. Det säges i referatet af statsrådsprotokollet på sid. 30 och upprepas sedan längre fram i statsutskottets utlåtande i första stycket å sid. 34, att adjunktion af sekreteraren skulle egentligen af det skälet vara en olämplig åtgärd, att han icke handlar under tjenstemannaansvar, när han uttalar sin mening om instruktioner, reglementen o. d. Hvad vill nu detta säga, att hans deltagande i behandlingen af dylika ärenden skulle blifva mindre tillfredsställande, därför att han i denna egenskap icke handlar under tjenstemannaansvar? Ett af tu: antingen är det därför, att, då han icke handlar under tjenstemannaansvar, han blir mera oförståndig och mera okunnig, eller också betyder det, att, när han sitter och med styrelsen under tjenstemannaansvar deltagar i behandlingen af dylika ärenden, han är nog ondskefull att narra styrel-

rens ledamöter att begå dumheter. Om nu båda dessa antaganden äro orimliga, så har detta skäl om tjenstemannaansvar icke 2 öres värde.

På dessa skäl, herr talman, anser jag mig kunna, ehuru jag röstade för professuren i egyptologi, i denna fråga vidhålla samma mening i år som i fjol. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Jonsson i Hof: Jag anser mig böra göra några erinringar gent emot det yttrande, som en talare på stockholmsbänken nyss har haft.

Han förklarade, att med all aktning för Riksdagen, så var denna icke uog kompetent att med ens slå fast en organisation, som för framtiden kommer att blifva tillfredsställande. Ja, jag tror, att detta i viss mån kan vara riktigt. Men saken är här den, att anmärkningen icke endast drabbar Riksdagen, utan äfven Kongl. Maj:t, som framlagt förslaget, och vederbörande myndigheter, som förberedt det. Ty i det framlagda förslaget har Riksdagen icke gjort någon ändring. Om således den ena parten icke funnit den vises sten med ens, så torde man få säga, att detta äfven gäller den andra, ty båda hafva medverkat till åstadkommandet af denna organisation och uppställandet af denna stat.

Hvad sedan beträffar påståendet, att dessa s. k. tekniska ledamöter i styrelsen skulle öfverhopas med skrifgöromål och behöfva gå igenom långa luntor, hvilket ju egentligen icke tillhör deras fack eller ligger för deras omdömesförmåga, så förstår jag icke, hvilken skilnaden härvidlag skulle blifva genom bifall till utskottets förslag. Ty sekreteraren skulle nu väl komma att tjenstgöra på samma sätt och hafva samma göromål som hittills, nemligen att förbereda dessa ärenden, och den enda skilnaden blefve den, att han alltid skulle blifva föredragande äfven i åtskilliga mål, der han nu icke är det; men i talet om huru den ifrågasatta förändringen skulle komma att inverka på handhafvandet af de omtalade luntorna och af de juridiska och administrativa bestyren kan jag åtminstone icke finna någon innebörd. Enligt min uppfattning är och förblir hela affären en löneförhöjning af 1,000 kronor. Sammankopplad med en ändring af sekreterarens rangställning, hvarigenom han skulle uppflyttas till ledamot inom styrelsen — det är hufvudsaken. Nämnde sekreterare har, såsom herrarne se, för närvarande 3,000 kronor i lön, och om jag icke sett orätt, kommer han att få ett första ålderstillägg från den 1 januari 1896, då han således får en lön af 3,500 kronor. Jag tycker att en sådan lön icke är så otillräcklig, att icke en person borde kunna taga sig fram dermed. Men utom detta tror jag, att faran för att den nuvarande sekreteraren skulle söka en fördelaktigare plats åtminstone icke under de närmaste åren har någon verklig innebörd. Det kan visserligen om några år komma att hända, att nämnda farhåga blir förverkligad, men saken har ännu icke inträdt i ett sådant skede, att man för närvarande behöfver fästa sig vid densamma. Det torde kanske vara bekant, att ifrågavarande sekreterare med skäl kan aspirera på att erhålla en befattning inom ett af våra departement, men dermed lär det så förhålla sig, att denna plats icke blir ledig under den närmaste framtiden. Skulle emellertid förhållandena i detta fall

*Angående
ändring i
staten för
landbruks-
styrelsen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
staten för
andbruks-
styrelsen.
(Forts.)

förändras, så står det ju alltid Kongl. Maj:t och Riksdagen öppet att taga frågan om löneförhöjning under förnyad ompröfning; men för närvarande har åtminstone icke detta skäl, hvilket jag tror varit det afgörande för landtbruksstyrelsen, den betydelse man velat tillskrifva det. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Zetterstrand: Då, efter mitt förmenande, icke något bland de yrkanden om anslagsförhöjning, som förekomma å denna hufvudtitel, är så väl befogadt och så väl motiveradt som det ifrågasvarande, så tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till den af herr Persson i Mörarp m. fl. vid punkten fogade reservation; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 7:de punkten af utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr A. Persson m. fl. vid nämnda punkt afgifna reservation.

Omröstningen visade 90 ja, men 120 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkten 8.

Bifölls.

Punkten 9.

Angående
höjning i
anslaget till
reseunderstöd
för landtbru-
kets stude-
rande.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, med godkännande af den enligt statsrådsprotokollet den 13 januari 1894 föreslagna förändring i afseende å användningen af auslaget till reseunderstöd för landtbrukets studerande, höja samma anslag från 6,000 kronor till 10,000 kronor eller med 4,000 kronor och i följd deraf öka anslaget till "undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannaningar (deraf ett förslagsanslag å 15,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor)" med motsvarande belopp eller från 190,400 kronor till 194,400 kronor.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herrar *A. Persson* i Mörarp, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *S. G. von Friesen*, *P. Holm*, *O. Jonsson* i Hof, *Lasse Jönsson*, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *N. Petersson* i Runtorp, *J. E. Wikstén*, *A. P. Danielson* och *N. Nilsson* i Skärhus hemstält,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte endast på det sätt bifallas, att Riksdagen godkände den enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1894 föreslagna förändring i afseende å användningen af det under denna anslagstitel uppförda anslaget till reseunderstöd för landsbrukets studerande, men att anslaget bibehölles vid sitt nuvarande belopp, 6,000 kronor.

*Angående
höjning i
anslaget till
reseunderstöd
för landbru-
kets stude-
rande.
(Forts.)*

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Andersson i Nöbbelöf: Det lider icke något tvifvel om att det länder landbruksskolorna till ganska stor nytta, att de vid dem anställda lärare sättas i tillfälle att företaga resor såväl inom landet som ock utrikes för att inhemta hvad nytt, som under de senare åren åstadkommits på landbrukets område, för att sedermera meddela dessa rön åt sina elever; men det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida det af Riksdagen för sådant ändamål hittills beviljade anslag af 6,000 kronor behöfver höjas. Mig synes, att detta anslag borde vara tillräckligt, med hänsyn till landbruksskolornas ringa antal, äfvensom under förutsättning att man beaktar den af utskottet i dess motivering uttalade åsigt, att dessa resor händanefter hufvudsakligen böra företagas inom landet. Ty då dessa resor naturligtvis ställa sig jmförelsevis billigare än resorna utomlands, så kommer derigenom ett större antal i åtnjutande af detta understöd. Det är visserligen sant, att antalet af inlemnade ansökningar är större, än att de alla kunna bifallas, men om man anställer en jmförelse med liknande förhållande på alla andra områden, der det är fråga om reseunderstöd, så visar det sig, att procentantalet af beviljade ansökningar i förevarande fall hittills varit betydligt större än inom de flesta andra områden.

Jag anser således, att man kan hålla sig inom det hittills beviljade anslaget af 6,000 kronor, hvarför jag ock anhåller att få yrka bifall till den af herr Anders Persson m. fl. afgifna, vid betänkandet fogade reservation.

Herr *Wittsell* instämde häruti.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet *Groll*: Jag föreställer mig, att det icke finnes någon bland denna kammars ledamöter, som icke erkänner nyttan af att ett anslag, sådant som det förevarande, är å riksstaten uppfördt. Då emellertid utskottets mening nu synes vara, att anslaget skall bibehållas vid dess hittills af Riksdagen anvisade belopp, men under ändrade föreskrifter i afseende på användandet sålunda att, då anslaget förut afsetts endast för utländska resor, detsamma händanefter äfven skulle afse resor inom landet, så skulle man häraf kunna föranledas att draga den slutsatsen, att anslaget icke blifvit för sitt hittills af-

*Angående
höjning i
anslaget till
reseunderstöd
för landtbru-
kets stude-
rande.
(Forts.)*

sedda ändamål till fullo taget i anspråk. Af statsrådsprotokollet framgår emellertid, att icke på långt när alla de, som sökt att få komma i åtnjutande af understöd från detta anslag, kunnat erhålla sådant, emedan anslaget varit alldeles otillräckligt. Det upplyses nemligen i protokollet, att under senare år i medeltal endast omkring 11 personer kunnat huggas med understöd från detta anslag, under det att sökandenas antal uppgått till under ett år 48 och under andra år 32, 34 och 36. Anslaget har sålunda hittills icke kunnat motsvara de anspråk, som från de landtbruket studerandes sida ställts på detsamma.

Derför synes det mig önskvärdt att, om man nu vill utsträcka anslagets användande, man äfven, på det att anslaget icke må komma att för dermed afsedda ändamål kännas ännu knappare, något höja detsamma; och jag tror att, om Riksdagen icke vill godkänna det i Kongl. Maj:ts proposition äskade belopp, Riksdagen åtminstone skulle kunna finna sig vid att bifalla det af statsutskottet gjorda förslaget om en höjning af 2,000 kronor.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll den af herr A. Persson m. fl. vid punkten fogade reservation.

Punkten 10.

Mom. a.)

Bifölls.

*Angående
höjning af
anslaget till
reseunderstöd
åt tekniker.*

Vid föredragning derefter af *mom. b)*, innefattande utskottets hemställan om anvisande af ett anslag af 10,000 kronor till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, hvilka icke egna sig åt bergshandteringen, begärdes ordet af

Herr Melin, som yttrade: Då vid denna punkt icke någon reservation finnes bifogad, kan det måhända anses oklokt att nu upptaga denna fråga i kammaren, men jag har icke velat förbigå den med tystnad, då detta från min sida kunde anses såsom ett bifall till det slut, hvartill utskottet kommit.

Såsom vi af betänkandet finna, är detta ringa anslag ämnadt för reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker af alla näringar utom bergshandteringen, något som redan synes mig tyda på att anslaget är för litet. Jag skall emellertid icke tillåta mig att uppträda såsom målsman för alla dessa olika näringar, utan blott hålla mig till den, för hvilken jag anser mig vara berättigad att föra talan, nemligen skeppsbyggeri- och skeppsrederinäringen. Såsom vi sett af handlingarna, hafva vederbörande myndigheter, efter det de skolor i Stockholm och Göteborg blifvit hörda, i hvilka teoretisk undervisning i skeppsbyggeri meddelas, enhälligt tillstyrkt Kongl. Maj:t att begära högre anslag för detta ändamål. Särskildt vill jag påpeka, hurusom det i statsrådsprotokollet till fullo bevisats, att detta anslag är alldeles

för litet. Det må vara sant, att en hel del af de näringsidkare, som här omtalas, kunna inom landet förskaffa sig tillräcklig utbildning i sitt fack, men hvad skeppsbyggerinäringen och den i samband dermed stående skeppsrederinäringen angår, vågar jag påstå, att saken icke ställer sig så. Jag tror nog, att eleverna i de skolor, som finnas i vårt land, få en god undervisning, men hvad vi i vårt land sakna, är ett tidsenligt åskådningsmaterial för den vidare praktiska utöfningen af skeppsbyggeriyrket, och då detta är för mig klart, så måste jag fråga, huru det är möjligt att med ett så litet anslag kunna bereda dessa teknici tillfällen till den vidare utbildning, som de behöfva. Det är blott en fjerdedel af de sökande, som kunna få något med af detta anslag, och då understödsbeloppen i medeltal endast uppgå till ungefär 700 kronor och kostnaderna för en resa till utlandet äro ganska betydliga, så blir följden, att resetiden blir inskränkt till det minsta möjliga, hvilket naturligtvis gör det för vederbörande mycket svårt att hinna inhemta de kunskaper, som de söka. Med glädje har jag sett, att Kongl. Maj:t framkommit just med denna detalj af sjöfartsnäringskomiténs förslag i stället för en del andra ganska omtvistade medel, såsom t. ex. seglationspremier, och jag tror för min del, att om vårt skeppsbyggeri och vår rederinäring skola kunna gå framåt, så skall det ske genom inhemtande af ökade insigter, så att vi kunna följa med i byggandet af sådana fartygstyper, som i utlandet anses vara de mest lämpliga för inbringande trafik. Alla myndigheter och till och med utskottet hafva erkänt detta behof, men det oaktadt har utskottet kommit till ett motsatt resultat, och af hvilket skäl? Jo, uteslutande af sparsamhetsskäl. Man vill ej anslå den begärda öknin- gen för alla dessa näringar, som behöfva ett sådant anslag, emedan man anser sig behöfva spara, men jag hemställer, om det är den bästa sparsamheten. Jag tror, att det är en illa använd sparsamhet, och att statens inkomst af dessa näringar skulle mångdubblas, om de blefve tillräckligt tillgodosedda.

Jag skall icke yttra mig vidare, men då jag begärde ordet, så gjorde jag det för att uttala den förhoppning, att regeringen icke skall tröttna vid en kommande riksdag, utan återkomma med en ny framställning i samma riktning, och att ett blifvande statsutskott då skall få bättre insigt i denna fråga, än hvad nu synes vara förhållandet.

I detta yttrande instämde herrar *Ahrenberg* och *Falk*.

Vidare anförde

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Det kunde visserligen icke vara behöfligt att yttra sig, när den föregående talaren icke gjort något yrkande, men jag anser mig dock böra göra det, på det att hans åsigt icke måtte stå obesvarad i kammarens protokoll.

Jag kan icke dela hans förhoppningar om den nytta, som man väntar detta anslag skulle medföra i och för befrämjandet af skeppsbyggeriet och konstruktionen af sjöängmaskiner och dylikt. Det är

*Angående
höjning af
anslaget till
reseunderstöd
åt tekniker.
(Forts.)*

nog sant och riktigt, att undervisningen vid våra egna skolor icke är tillräcklig för att bilda skickliga konstruktörer, och att således en vidare utbildning i de länder, der skeppsbyggeriet står högre än hos oss, är af behovet påkallad, men deremot torde det vara mycket tveivelaktigt, om man kan vinna detta resultat genom premier från denna fond. Jag föreställer mig, att det först och främst icke är så lätt för en ingenjör att få plats vid ett främmande varf af den här ifrågasatta beskaffenhet, och särskildt att det icke är så lätt för honom att få en sådan plats, på hvilken han kan inhemta och lära sig något i konstruktionsväg, utan han får nog mottaga den plats, som erbjudes honom, och der han kanske får börja om igen från början med en hel del mindre betydande arbeten, för att först kanske efter åtskilliga år komma upp i de högre afdelningar, der han skulle få inhemta det, som för honom egentligen vore af nytta.

Detta är för mig den ena anledningen att betviilla anslaget nytta, och den andra anledningen ligger deri, att jag tror att, sedan en sådan här person verkligen lyckats få plats på en god verkstad och der inhämtat hvad han behöfver för sitt fack, verkstaden, om denna person finnes skicklig och duglig, kommer att fresta honom med ett mycket godt anbud för att få behålla honom qvar, och på det sättet går vårt eget skeppsbyggeri i mistning af den erfarenhet, han der ute inhämtat.

Man får icke förbise dessa svårigheter att realisera den goda tanke, som legat till grund för den senaste talarens uttalande, och af denna auledning tror jag, att hvad utskottet tillstyrkt icke är klander värdt, utan innebär ett ganska väl afvägdt förhållande mellan anslaget och den nytta man deraf kan påräkna. Med detta yttrande har jag egentligen sökt visa, att Kongl. Maj:t icke bör så snart komma och begära förhöjning af detta anslag, ty man måste först förvärfva erfarenhet om den nytta man med anslaget vinner, innan ens någon tanke att ytterligare förhöja detsamma kan komma i fråga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Melin: Jag vill blott i korthet svara den siste ärade talaren, att jag tror, att man i allmänhet har en annan erfarenhet än han tycks hafva om nyttan för unga teknici att få komma ut och praktisera. Jag vidhåller derfor min åsigt i frågan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 11.

*Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.*

I nedannämnda inom Andra Kammaren väckta motioner hade herr A. V. Ljungman föreslagit:

i motionen n:o 7: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommandet af en mer tillfredsställande administration af fiskena vid rikets östra kust och i sötvattnen, *dels ock* å ordinarie stat uppföra ett anslag af

4,000 kronor till aflöning åt ännu en under landtbruksstyrelsen hörande fiskeriinspektör; och

i motionen n:o 8: att Riksdagen måtte *dels* i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åvägabringandet af en tidsenlig representativ administration af hafsfiskebedriften vid rikets vestra och södra kuster, *dels ock* uppföra ett anslag å ordinarie stat af 8,000 kronor för anställande af två fiskeriinspektörer, den ene för Göteborgs och Bohus läns och den andre för Hallands, Malmöhus, Kristianstads och Blekinge läns hafsfisken.

*Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisken
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sölvattnen.
(Forts.)*

Under *mom. a)* af föreliggande punkt, hemstälde emellertid utskottet, att herr Ljungmans motion, n:o 7, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Ljungman erhöll på begäran ordet och yttrade: I anledning af den föredragna punkten ber jag att få yttra några ord till förklaring af min motion, enär jag befarar, att den icke blifvit rätt uppfattad. Det hade varit min mening att framlägga ett långt fullständigare utarbetadt förslag, men min motion n:o 6 upptog min tid så mycket, att jag icke medhann detta, utan nödgades framlägga motionen i ungefär samma skick som vid förra riksdagen samt så affattad, att den kunde behandlas såsom en statsregleringsfråga. Hvarför jag ansåg, att statsutskottet borde behandla motionen, berodde derpå, att den i sjelfva verket afser en förbättrad användning af till fiskerinäringens understöd ansagna statsmedel, och då så var förhållandet, måste jag fästa ett anslag vid motionen för att få den remitterad till statsutskottet. Jag hade då att välja emellan att begära ett anslag till utredning eller till något annat ändamål, och jag valde då att föreslå tillsättande af en fiskeriinspektör; detta med hänsyn dertill att jag ville fästa afseende på huru vid fiskeristatens omorganisation borde förfaras.

Om man jemför förhållandena i Sverige och i andra länder, skall man finna ganska stora olikheter. Om vi gå till Norge, så finna vi der ett färre antal fiskeritjenstemän än i Sverige, men alla äro uppförda på Stortingets ordinarie stat, och hvar och en har sitt särskilda distrikt. Här i Sverige hafva vi i sjelfva verket icke mera än tre fiskeritjenstemän på den af Riksdagen fastställda staten, medan de öfriga äro uppförda på extra ordinarie stat; men se vi på tjenstemännens antal och aflöningarnas sammanlagda belopp, så ligger Sverige öfver i båda fallen, trots vårt fiske är mycket mindre än Norges.

För min del tror jag, att om något i denna väg skall kunna åstadkommas, som blir verklig dugligt, så bör man framlägga en ordentlig organisationsplan. Man skall bestämma, huru många fiskeritjenstemän man vill hafva och gifva hvar och en sitt bestämda distrikt och uppföra dem på ordinarie stat, så att man icke vidare behöfver veta af några extra fiskeritjenstemän. Det är gifvet, att i sådant fall blifva tjenstemännens antal mindre, och de sammanlagda aflöningsbeloppen blefve i hvarje händelse icke högre, och sålunda skulle en dylik

Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.
(Forts.)

omorganisation till näringens synnerliga gagn kunna genomföras utan några ökade kostnader.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på att, då man dömer om denna fråga, så skall man icke jemföra den med landbruksförhållanden så mycket som man gör, ty landbrukets administration utgöres i sjelfva verket af hushållningssällskapen, och landbruket är så starkt företrädt i Riksdagens båda kamrar, att det icke skulle gå för sig, att någon embetsman trampade landbrukets intressen för hårdt på tårna. Men i fråga om fiskerinäringen är förhållandet helt annorlunda, ty den enväldsmagt, som Konungen på grund af 89 § regeringsformen deröfver utöfvar, faller faktiskt i en enda fiskeritjenstemans hand. Det är ju bekant, att den skrifvelse, som Riksdagen 1878 aflät angående omorganisation af fiskeristaten och förbättringar i fiskerilagstiftningen, var framkallad af magtmissbruk från just denne tjenstemans sida. I andra länder ligger deremot fiskerilagstiftningen liksom den öfriga ekonomiska lagstiftningen i parlamentets händer.

Detta gör att på organisationen hos oss ligger mera vikt än hos andra länder; men äfven der, hvarest representationen har fiskerilagstiftningen om hand, har man icke tänkt på att åstadkomma en administration, centraliserad såsom här, der man visserligen har flera tjenstemän, men den ene öfver den andre, och i sjelfva verket allenast en, som har något att säga. Jag tror att, om man skall vinna tillräcklig valuta af de medel, staten utgifver för fiskeriväsendet, det blir nödvändigt att söka erhålla en ny organisation af detsamma. Jag skulle vilja att t. ex. de fiskeritjenstemän, som behöfvas, anställdes på ungefärligen samma villkor och fingo samma ställning till det öfverordnade embetsverket, som t. ex. yrkesinspektörerne, och att man helt och hållet komme ifrån den organisation, vi nu hafva, hvilken, om man vill sätta sig in i hur densamma verkar, skall visa sig icke motsvara ändamålet.

För öfrigt vill jag påpeka, att det icke alls är meningen, att utgifterna för fiskeriväsendet skola ökas eller att vederbörande fiskeritjenstemän skola blifva flera, utan att man skall söka få största möjliga garanti för att desse tjenstemäns verksamhet blir tillfredsställande och för att de medel, som anslås för fiskerinäringens understöd, äfven blifva på bästa sätt använda.

Då emellertid ingen reservation föreligger och jag således icke synes hafva mycken utsigt att vinna kammarens bifall till min motion n:o 7 samt derjemte Första Kammaren lär hafva hållit sig endast till motionen n:o 8, skall jag icke göra något yrkande.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

I mom. b) hemstälde vidare utskottet, att icke heller motionen n:o 8 måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade i afgifven reservation under mom. b) och c) herrar friherre *F. W. von Otter*, *G. D. R. Tornerhjelm*, *A. G. L. Billing*, *A. Persson* i Mörarp, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *S. G. von Friesen*,

P. Holm, O. Jonsson i Hof, P. Pehrson i Törneryd, C. Persson i Stallerhult, J. E. Wikstén och N. Nilsson i Skärhus hemstält:

att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans motion, n:o 8, måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket så väl vid rikets westkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd; och

att herr Ljungmans motion, n:o 8, i öfrigt icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Angående ålgårder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvatten.
(Forts.)

I fråga härom anförde

Herr Ljungman: Beträffande denna min motion skall jag be att få fästa uppmärksamheten på att det finnes en reservation afgifven af tolf utaf utskottets ledamöter och att det således varit den förseglade sedeln, som bestämt, att utskottets hemställan blifvit afstyrkande i stället för bifallande.

Hvad sjelfva motionen beträffar, så afser den egentligen blott den bohüslänska skärgården och att man skulle få till stånd en styrelse, komité eller nämnd — hvad man nu vill kalla den — hvilken skulle handhafva den offentliga vården om fiskeriförhållandena inom länet. Denna komité skulle bestå af medlemmar, valde af orten sjelf, samt handhafva de medel, som möjligen kunde anvisas till fiskerinäringens befrämjande inom bohüslänska skärgården. Hvad den del af motionen, som talar om fiskeritjenstemän, beträffar, framgår det tillräckligt af motiveringen till motionen, att densamma är tillkommen endast för att få motionen hänvisad till statsutskottet, och är jag af den uppfattning att man, särskildt hvad bohüslänska skärgårdens fisken beträffar, skulle kunna undvara sådana tjenstemän helt och hållet.

Då det emellertid icke lider något tvifvel, att det syfte, för hvilket jag i denna motion arbetar och hvilket förordats af Göteborgs och Bohus läns representation, landstinget, i icke mindre än tre skrivelser till Konungen, är berättigadt, skall jag anhålla att få yrka bifall till den vid den föredragna punkten fogade reservationen.

Herr Bruhn: Då den ärade motionären från Bohuslän, som så varmt intresserar sig för fiskerinäringen på sin ort och nedlagt så mycket arbete för att främja denna näring, uti återkommande motioner föreslagit, att Riksdagen måtte begära ett verksammare ordnande af fiskeriförhållandena i hans ort, torde man icke hafva rätt att betviffa, att förhållandena der äro sådana, att icke ett bättre ordnande af desamma är af behovet påkalladt. Jag har dock hört flera personer från hans hemort, som uttalat olika åsikter. För min del får jag säga, att hvarken de af motionären föreslagna fiskeriinspektörerna eller den af reservanterna vid punkten tillstyrkta verksammare administrationen af hafsfisket på westkusten tilltalar mig, emedan jag tror, att fiskerinäringen på westkusten icke skulle på något nämnvärdt sätt befrämjas hvarken af dessa fiskeriinspektörer eller af denna verksammare admi-

Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sölvattnen.
(Forts.)

nistration. Jag tror vidare, att kostnaderna för dessa inspektörer eller denna administration icke skulle kunna hållas inom de anspråkslösa gränser, som motionären antydt, ty jag är öfvertygad om, att, om Riksdagen skulle få se verkningarna af en sådan skrifvelse, hvars aflåtande reservanterna här begärt, Riksdagen skulle draga sig för konsekvenserna.

Beträffande motionen n:o 8 får jag säga, att jag icke kan finna att ur motiveringen till nämnda motion framgår allt hvad motionären i klämman yrkar, ej heller hvad reservanterna här yrka, ty i motiveringen till motionen talar motionären nästan uteslutande om bohuslänska förhållanden, men då han kommer till klämman, vill han lyckliggöra äfven Skåne, Halland och Blekinge med en fiskeriinspektör, och reservanterna vilja lyckliggöra samma provinser med, såsom det heter, en verksam administration. Inom Hallands län har mig veterligen aldrig uttalats någon önskan om en verksamare fiskeradministration af någon myndighet eller korporation. Hvarken Konungens befallningshafvande, landsting eller hushållningssällskap hafva uttalat en sådan önskan, och hvad dem beträffar, som sysselsätta sig med fiskerinäringen, önska de det allra minst.

Vi hafva i Halland en fiskeritillsyningsman, som tillhandagår den fiskeriedkande allmänheten med råd och upplysningar, och öfriga administrativa åtgärder, som möjligen för vårt fiske kunna ifrågakomma, kunna, enligt min öfvertygelse, efter landstings och hushållningssällskaps hörande vidtagas af Konungens befallningshafvande.

Jag tror således, att jag uttalar den allmänna meningen inom Hallands län, då jag säger, att det inom nämnda län för närvarande icke förefinnes någon önskan, vare sig efter fiskeriinspektörer eller en skrifvelse till Kongl. Maj:t om en verksam administration af hafsfisket, och samma uttalande har jag hört äfven af personer från Skåne och Blekinge.

Då nu emellertid fiskeriförhållandena äro så betydligt olika i Bohuslän mot de å vestkusten i öfrigt, så vore det ju förmätet af mig att vilja bestrida, att icke *der* en sådan administration är af behovet påkallad som den nu ifrågasatta; det vore illa att afböja en sådan skrifvelse, om *det* länet anser en sådan administration lända till sin fiskerinäringens förkofran, och jag skall därför icke göra något yrkande i sådant syfte; men då jag är öfvertygad om att man i Skåne, Halland och Blekinge icke önskar detsamma och då jag tror, att vi, om denna administration i Bohuslän skulle komma till stånd och der visade sig verksam och gagnelig för fiskerinäringen, i en framtid skulle komma till åtnjutande af samma administrations fördelar, som i Bohuslän visat sig gagneliga, skall jag tillåta mig att yrka, att Riksdagen med anledning af herr Ljungmans motion, n:o 8, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket vid bohuslänska kusten måtte kunna bringas till stånd.

Herr Ljungman: Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på att i motionen någon slags tonvigt icke ligger på ordet fiskeriinspektör; jag yttrar deremot i min motivering, att "dylika tjenstemäns

anställning måste, i jämförelse med en tidsenlig representation för fiskerinäringen, hållas för en angelägenhet af mycket underordnad betydelse". Jag har derigenom antydt, att jag icke håller på nämnde tjänstemän, och jag har infört förslaget om dem endast därför, att jag ville hafva motionen remitterad till statsutskottet.

Hvad vidare beträffar fiskeritjänstemän, så finnes det faktiskt en sådan äfven i Halland samt har funnits i Skåne, hvarför jag hade tänkt att, om man reglerar fiskeristaten, man kunde tänka sig dessa tre provinser, Skåne, Halland och Blekinge, hvilka sins emellan äro förenade med mycket lifliga kommunikationer, vara tillsammans om en fiskeritjänsteman. Detta är dock en sak, som jag icke vill påyrka, utan må Skåne, Halland och Blekinge hafva det ordnad på sätt de finna det lämpligt.

Hvad deremot herr Bruhns yttrande beträffar, att ingen myndighet i Halland påyrkat en verksam administration, så vill jag hänvisa honom till ett af Konungens befallningshafvande år 1891 på hösten afgifvet yttrande, hvilket bär vittne om något helt annat och antyder, att man der önskar synnerligen kraftiga åtgärder, mycket kraftigare än dem, jag någonsin skulle vilja begära för Bohuslän.

Beträffande herr Bruhns yrkande att utesluta svenska sydkusten, så vill jag visst icke motsätta mig detsamma, ehuru jag tror, att reservationen är så affattad, att den icke kan lända till någon olägenhet för de sydsvenska kusterna, om den bifalles oförändrad. Bifalles reservationen sådan den är, riskerar man, enligt min tanke, icke att regeringen skall framkomma med någon framställning, föranledande någon olägenhet eller skada, ty det är gifvet att, om vid en blifvande utredning det visar sig att dessa län hafva det så förträffligt, att ingenting bör göras, så föreslås icke heller något.

Hvad Bohuslän beträffar, afser jag icke så mycket, att der skall vidtagas stora åtgärder för fiskets befrämjande som icke fast mera att der få till stånd en laglig kommunalrepresentation för fiskerinäringen, hvilken kan vårda sig om fiskeriidkarnes offentliga angelägenheter och *skydda* mot andras anläggningar och mot personer, hvilka alldeles sjelftaget vilja taga denna administration om hand.

Jag tror därför, att det är skäl, att Riksdagen bifaller reservationen, hvars antagande hvarken föranleder några ökade statsutgifter och ej heller några olägenheter, utan tvärt om föranleder obestridligt gagn.

Herr Lasse Jönsson: I statsutskottet gjorde jag ett yrkande, som nära öfverensstämde med det yrkande, som talaren på hallandsbänken nyss framstälde. Jag yrkade nemligen, att, vid de oupphörligt upprepade försöken att åstadkomma en representativ administration af hafsfiskebedriften vid rikets vestra och södra kuster, de skånska länens kuster dervid icke måtte ifrågakomma. Jag auser, att det skulle vara mera till skada än till gagn — detta har jag hört uttalas af personer, som förstå sig på denna sak — om en sådan representativ administration af hafsfiskebedriften ävägabrages, som den motionären föreslagit. Vi ha i Skåne genom hushållningssällskapet gjort försök med s. k. fiskeritillsyningsmän, men dessa endast uttröttade fiskarena till den grad, att det blef en sådan

Angående åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och sötvattnen.
(Fort.)

*Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sölvattnen.
(Forts.)*

opposition mot dem, att hushållningssällskapen måste upphöra med att vidare förordna någon sådan. Den i min ort varande sysselsatte sig nästan uteslutande med att utöfva en slags fiskalisk verksamhet öfver fiskarens fria utöfvande af sitt yrke och att räkna ut, huru stor inkomst de skulle få på sitt fiske.

Om det vore fråga om att upphjelpa fiskerinäringen eller att åstadkomma något, som kunde underlätta fiskarens arbeten, då skulle jag vara den förste att tillstyrka motionärens förslag. Men då denna administration endast enligt min tanke skulle hafva till följd en del fiskaliska åtgärder mot fiskarna och att uttrötta dem, vill jag icke vara med om den. Viljen herrarne emellertid befria oss i Skåne från den administration, som här är fråga om att ävågabringa, så skall jag icke hafva någonting mot ett bifall till reservanternas förslag, men i motsatt fall kommer jag att rösta för utskottets förslag.

Här kunde jag sluta, men jag kan icke underlåta att uttala mitt ogillande af de oupphörligt återkommande förslagen att hos Kongl. Maj:t göra framställning om nya utredningar och nya undersökningar. Om man ser efter hvad Riksdagen åtgjort i detta ämne, så blir man förvånad öfver de kostnader, som nedlagts på dessa utredningar. Den ena komitén har tillsatts efter den andra, och Riksdagen har till Kongl. Maj:t aflåtit den ena skrifvelsen efter den andra. Huru många tro herrarne förstå sig på denna sak? Det är i alla händelser ett fåtal. Jag vill åtminstone icke berömma mig deraf. Men när motionären oupphörligt kommer fram med sina önsknings i detta ämne — och jag vill visst icke förneka, att han gjort mycket för denna näring — så tror man att de begärda åtgärderna äro af behofvet påkallade, och så besluter man skriva till Kongl. Maj:t. 1878 skref Riksdagen till Kongl. Maj:t, och då tillsatte Kongl. Maj:t i anledning af denna skrifvelse 1881 en komité, som arbetade i 2 år och 2 månader, men då komitén fullgjort sitt arbete, så dugde icke något af hvad den åstadkommit. Huru mycket denna komité kostade kan jag icke säga, men den kostade mycket penningar. 1891 beslöts en ny skrifvelse till Kongl. Maj:t, men då var Riksdagen rädd för en komité tillsättning, och Riksdagen formulerade i anledning deraf sin anhållan på så sätt, att det skulle blifva klart för Kongl. Maj:t, att Riksdagen icke önskade någon komité för frågans utredning, utan att Kongl. Maj:t skulle, som man säger, på rak arm verkställa de åtgärder, skrifvelsen afsåg. Följande år inkom Kongl. Maj:t i anledning af denna senare skrifvelse till Riksdagen med ett förslag i ämnet. När detta förslag behandlades i statsutskottet voro vi der mycket villrådiga och mycket bekymrade om huru vi skulle besluta, emedan förslaget syntes oss ofullständigt. Vi beslöto emellertid att tillstyrka Riksdagen, att Riksdagen måtte bevilja ett anslag för inrättande af en fond, hvarifrån fiskarna kunde erhålla låu för befrämjande af deras handtering. Men året derpå kom in till Riksdagen en ny motion, deri visades, att denna senare åtgärd af Riksdagen icke hade åsyftad verkan. Då måste Riksdagen ändra sitt beslut. 1892 ingick Riksdagen med en ny skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville åstadkomma en ny utredning i förevarande ämne. Kongl. Maj:t tillsatte då en komité,

som började sina arbeten på våren 1892, och som ännu icke har avslutat dem. Huru länge denna komité kommer att arbeta, vet jag icke, men den har redan kostat staten 9,000 kronor.

Nu vilja reservanterna i denna fråga, att Riksdagen skall besluta en ny skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om ny utredning. Hvad denna utredning skall innefatta, derom säges icke ett ord. Det talas endast om en ny utredning. Hvad skall regeringen göra med anledning af en sådan skrivelse? Jag kan icke inse annat, än att den får gå igenom alla herr Ljungmans motioner i detta ämne och se efter hvad han önskat hvarje gång. Man skall då få se, att hvad han önskat den ena gången icke stämmer öfver ens med hvad han önskat den andra gången.

Reservanterna ha föreslagit, att utredningen äfven skulle omfatta fisket vid rikets södra kuster, men jag ber att få erinra derom, att östersjöfisket redan fått en administration genom landtbruksstyrelsens inrättande år 1889, och jag har icke hört någon människa klaga öfver att den icke fullgjort sin skyldighet. Således böra herrarne tänka sig för, innan herrarne bifalla reservanternas förslag.

Den komité, som redan finnes för denna frågas utredning, kommer kanske icke att sluta så snart, och vi skulle i så fall få två komitéer på en gång för samma sak.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, emedan jag icke tror, att kammaren bifaller herr Bruhns yrkande.

Herr Ljungman: Jag ber, i anledning af den siste talarens yttrande, endast att få fästa hans uppmärksamhet på, att mina motioner i detta ämne äro alldeles lika. Jag har icke förändrat dem, utan klämman är ordagrant lika i år och i fjol. Jag har endast gjort några tillägg i motiveringen, och det bör man väl icke klandra.

Hvad beträffar det, som samme talare nämnde om tillsättande af en komité för frågans utredning, så vill jag upplysa om, att jag icke önskar, att någon komité tillsättes, och jag har för öfrigt ej hemställt derom i min motion. Jag tror, att denna fråga är så väl utredd, att den icke behöfver synnerligt mer utredning. Den är mera utredd än de flesta andra frågor. I motionens kläm talas icke om någon utredning, utan endast om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommande af en mera tillfredsställande administration af fiskena, ett slags kommunalrepresentation, eller hvad man vill kalla det, som skall bevaka fiskarens intressen och vidtaga nödiga åtgärder för deras näringsfrämjande. Det kan aldrig komma i fråga, att från dess sida skulle utöfvas någon slags fiskalisk eller reglementerande verksamhet, någon sorts polismyndighet, ty någon sådan myndighet skulle den alldeles icke hafva.

Framtiden skall ock ådagalägga, att detta mitt förslag är lika befogadt som dess genomförande är af behofvet påkalladt. Man skall ock då inse, hvilken ofantlig *skada* uppskofvet med samma genomförande medfört.

Af dem, som motarbetat min motion, har talats om något förkastligt syfte, som skulle ligga i mina förslag, men som der ej alls finnes.

Angående åtgärder för befrämjande af hafsfisket vid rikets vestra och södra kuster samt af fisket vid östra kusten och i sötvattnen.
(Forts.)

Åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvatnen.
(Forts.)

Jag kan icke förstå, hvad det skulle vara för ondt uti, om fiskarebefolkningen i Bohuslän finge ett slags kommunalrepresentation för sig, som kunde *skydda* dem mot åtskilliga stämplingar, af hvilka deras näring lider skada. Om det vore lämpligt att använda ett sådant ord, skulle jag vilja kalla denna representation *fiskerilandsting* eller något dylikt. Det vore ju icke meningen att få till stånd någon slags stor administrativ apparat, som kostade mycket penningar, utan det är endast fråga om några förtroendemän, hvilka, på laglig väg utsedde, vore berättigade att ex officio taga fiskarebefolkningens allmänna ärenden om hand. Det är allt; och jag hoppas, att kammaren skall bifalla åtminstone reservationen i år likaväl som 1892 och 1893, emedan jag ej kan finna några skäl föreligga att kammaren skulle ändra sin åsigt. Jag skall fortfarande be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Johansson i Bastholmen: Då jag föregående år yttrat mig så utförligt i den fråga, nu föreligger, skall jag vid detta tillfälle endast anhålla att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Collander: Då förra året den nu föreliggande frågan var före i kammaren, yrkade jag bifall till herr Ljungmans framställning, och jag har icke ändrat mening sedan dess. Jag tror, att man helt och hållet missförstår herr Ljungmans förslag, om man tänker sig, att här är fråga om någon slags administrativ inrättning, som skulle träda i embetsmyndighets ställe. Det är icke alls fråga härom; utan likasom hushållningssällskapen af staten fått sig tilldeladt understöd att utgå till näringarnas bästa och hufvudsakligen utgöra en representativ administration för jordbruksnäring, har herr Ljungman tänkt sig, att, då den stora och viktiga näring, som hafsfisket vid vestkusten utgör, icke är, såsom den borde, representerad t. ex. vid hushållningssällskapen, vore speciella målsmän af nöden för att vårda denna närings intressen. Herr Ljungman har också erinrat om, att det finnes anslag till fiskerinäringens understöd, så att för ändamålets vinnande statsutgifterna ej behöfde ökas.

Nu har en representant för Hallands län sagt, att man icke der vore intresserad för någon sådan administration af hafsfiskebedriften, om hvilken här är fråga, och om jag ej missuppfattade talaren på skånebänken, sade han, att förhållandet vore detsamma i hans län. Ja, det må så vara; men motionären har ju endast begärt en utredning, och om det förslag till en representativ administration, som deraf kan framgå, ej skulle befinnas lämplig för dessa båda provinser, kunna de ju befrias derifrån, när frågan återkommer till Riksdagen.

Då nu emellertid vid betänkandet i denna punkt finnes fogad en reservation, i hvilken äfven ledamöter från Första Kammaren instämt, så anser jag det vara riktigast att nu bifalla denna reservation, emedan man, för den händelse Första Kammaren också skulle bifalla reservationen, finge ett enigt beslut från båda kamrarna och

sluppe söka sammanjemka. Jag skall därför be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Lasse Jönsson: Det är bara en sak jag vill påpeka, nemligen att både motionären och herr Collander sagt, att det ej skulle blifva några kostnader, emedan nödiga medel funnes förut. Detsamma hafva också reservanterna sagt. Men det är klart, att medlemmen dock skola tagas någonstades ifrån, äfven om de tagas från fiskerianslaget. Om reservationen bifalles och kostnaderna komma att bestridas af till fiskerinäringens understöd anvisade medel, så är det ju ändå en utgift, och de påståendena hålla icke streck. Det, som utredningen kostar, det måste tagas af statsmedel i alla fall, hvarifrån det än tages, och det kommer att kosta ännu mera, om utredningen också skall omfattas Skåne och södra Östersjökusten. Jag tror därför, att man åtminstone borde i detta fall stanna vid frågan om västkusten. Herr talman, jag skall fortfarande vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Peterson i Hasselstad: Herr grefve och talman, mine herrar! Då såväl i motionärens som reservanternas förslag talas om fisket vid rikets sydkust, hvilket skulle innebära, att äfven Blekinge län skulle vara i behof af den föreslagna administrationen, så får jag för min del förklara, att jag icke känner till något uttalande inom detta län hvarken från fiskarebefolkningens eller kommunalmyndigheternas sida, som angifver en sådan önskan.

Af motionärens yttrande framgår, att det skulle vara en kommunalrepresentation, som skulle utses för att taga fiskerinäringen om hand. Hvad det beträffar skall jag be att få säga, att vi i Blekinge för flera år sedan haft en sådan kommunalrepresentation. Det valdes nemligen för hvarje socken längs kusten en eller två tillsyningsmän, som skulle tillse, huru fiskarena bedrefvo sitt fiske, tillse, om de hade rigtiga redskap, såsom fiskeristadgan föreskrifver. Dessa, som blefvo utsedde, misstogo sig dock ofta om fiskeristadgans föreskrifter, så att fiskarena ofta blefvo trakasserade och till sist så utledsna på hela inrättningen, att de visst icke önska, att någon sådan administration skall vidare tillsättas. Det finnes nu en fiskeriuppsyningsman, som underrättar fiskarebefolkningen om det, som är behöfligt att veta, och något vidare behöfves icke för Blekinge län. Jag tror därför, att hvad sydkusten af riket beträffar, bör icke reservanternas förslag bifallas, och med anledning deraf yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner på 1:o bifall till utskottet hemställan; 2:o bifall till reservanternas ofvan omnämnda hemställan; och 3:o bifall till herr Bruhns under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu, sedan till kontraposition antagits bifall till reservationen, uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

*Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sövrattnen.
(Forts.)*

Angående
åtgärder för
befrämjande
af hafsfisket
vid rikets
vestra och
södra kuster
samt af fisket
vid östra
kusten och i
sötvattnen.
(Forts.)

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i nu föredragna mom. b) af 11:te punkten i utlåtandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr friherre von Otter m. fl. vid punkten afgifna reservation i mom. b) och c).

Omröstningen utföll med 110 ja mot 90 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 12—14.

Biföllos.

Vid föredragning af *punkten 15*, angående löneförhöjning åt banvakter, begärdes ordet af

Herr Bromée, som anförde: Herr talman! Vid behandlingen af denna punkt ber jag att, innan jag framställer något yrkande, få till herrarnes kännedom bringa innehållet af en tacksamhetskrifvelse från banvaktscorpsen vid statens jernvägar, en skrifvelse som blifvit genom en af nämnda corps' delegerade till mig öfverlemnad. Denna skrifvelse lyder sålunda:

Till Riksdagens herrar ledamöter.

Vid det möte, som statsbanvakterna höllo i Stockholm den 2 september 1893, fick undertecknad i uppdrag att å statsbanvaktscorpsens vägnar till Riksdagens ledamöter framföra dennes ödmjuka och djupa tacksamhet för det behjertansvärda beslutet vid 1892 års riksdag, rörande behandlingen af aflöningsbestämmelserna för personalen vid Sveriges statsbanor.

Då jag nu går att fullgöra detta uppdrag, beklagar jag å mötets och egna vägnar, att vår tacksamhet icke förr än nu kunnat gifva sig till känna; men till ursäkt för att tacksamheten kommer så sent ber jag få anföra, att banvaktscorpsen, vidt spridd öfver hela landet, icke förr, än hvad som skett, kunnat ordna och sammansluta sig till ett.

Att Riksdagens beslut, som visar att vår ställning behjertats, uppfylde oss alla med tacksamhet, visas bäst deraf, att hvarenda en å det talrikt besökta mötet ville öppet gifva sina känslor till känna. Genom detta beslut hafva vi funnit, att det öfvervägande flertalet i Riksdagen velat förbättra vår ställning, så att vi med något mera lugn än förut och mera hopp på framtiden må kunna sköta vårt, om äfven ringa ansedda, dock magtpåliggande och pligtrohet fordrande kall.

Det är i djup och ödmjuk tacksamhet och med förtröstan att

Riksdagen fortfarande och för framtiden behjertar vår ringa ställning, anser jag å statsbanvaktscorpsens vägnar ödmjukligen får till Riksdagens ledamöter frambära en af hjertat gående tacksamhet.

Gällö den 14 februari 1894.

Ödmjukligen
P. A:n Björklund,
banvakt n:o 1565.

Den löneförbättring, som här är i fråga, anser äfven jag vara af behovet högeligen påkallad och jag skall derfor äfven be att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i förevarande punkt.

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

Punkterna 16—19.

Biföllos.

I fråga om *punkten 20*, som härefter föredrogs, anförde:

Herr Bengtsson: Ehuru jag icke har något att anmärka vare sig mot ifrågavarande anslags storlek eller ens mot dess beviljande, anser jag dock, att anslaget borde kunna användas i vidsträcktare mån än hittills varit förhållandet. Enligt utskottets hemställan kan detta anslag endast användas som bidrag till kommuner, hvilka sjelfva vilja lemna motsvarande tillskott för upprätthållande af en särskild polisstyrka på landet och till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande. Deremot hafva hittills kostnaderna för särskild polisbevakning vid marknader, kapplöpningar, helsobrunnar och dylikt utanordnats från det å sjetta hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till rese- och traktamentspenningar åt personer, som resa i statens ärenden.

För min del anser jag det emellertid mycket tvifvelaktigt, om t. ex. en person, som beordrats hålla bevakning vid en kapplöpning eller vid en helsobrunn, kan anses vara i statens ärende. Jag är till och med öfvertygad om, att så icke är fallet. Ty om jag såsom enskild man vill låta allmänheten i min ort tillstålla ett dansnöje inom mitt område, så kan väl icke staten derfor rättvisligen vara skyldig att bekosta en persons resa dit för att upprätthålla ordningen vid ett sådant tillfälle. Det har också visat sig, att man af detta anslag å 65,000 kronor mycket väl skulle kunna bestrida kostnaderna för dylika polisbevakningar. Vid granskning af statsverkets räkenskaper för år 1892 visade det sig, att, oaktadt anslaget då icke var högre än 50,000 kronor, fans vid årets utgång en behållning derå af icke mindre än 8,704 kronor 61 öre, men detta oaktadt hade Konungens befallningshafvande utanordnat 7,437 kronor af det ordinarie rese-

*Angående
anslag till
särskild polis-
styrka på
landet.*

Angående
anslag till
särskild polis-
styrka på
landet.
(Forts.)

och traktamentsanslaget å 6:te hufvudtiteln. Det vill sålunda synas, som om, då anslaget af 50,000 kronor var tillräckligt år 1892, borde det nu, sedan det förhöjts med 15,000 kronor, mycket väl räcka till för *samtliga* ifrågakvarande omkostnader.

Jag anser sålunda, att i utskottets kläm bort intagas bestämmelse derom, att äfven kostnaderna för polisbevakning vid marknader och andra tillfällen borde utbetalas af detta anslag. Derigenom vunne man åtminstone det målet, att de personer, som tillstälde kapplöpningar och dylika nöjen komme i samma ställning som enskilda kommuner, om de vilja hafva bidrag, d. v. s. att de finge lof att deltaga lika med staten i kostnaderna för den dervid behöfliga polisbevakningen. Det synes mig oegentligt, att en person, som tillställer dylika folk-nöjen, icke behöfver med ett öre bidraga till kostnaderna för ordningens upprätthållande dervid. Samma är förhållandet beträffande polisbevakning vid en del helsobrunnar. Jag vill såsom ett exempel nämna, att vid kapplöpningarne vid Helsingborg år 1892 voro 3 läns-män, 3 polisuppsyningsmän och 9 fjerdingmän beordrade att vara tillstädes, och detta kostade staten 176 kronor 24 öre. Detta endast för ett nöje, såsom jag kallar det, tillståldt af skånska fältridtklubben! Det kan väl icke anses annat än rättvist, att de, som tillställa sådana nöjen, äfven bidraga till täckande af de kostnader, som derigenom försakas staten. Vid Porla och Loka helsobrunnar anordnas också under sommartiden extra polisbevakning och denna kostade under år 1892 staten 522 kronor 80 öre. Samma är förhållandet vid Ramlösa brunn, som innehafves af ett danskt bolag. Äfven der får svenska staten bekosta en del af polisbevakningen för att hålla ordning, utan att det danska bolaget bidrager dertill med ett enda öre. Räkenskaperne visa också, att vid Alnarp i Skåne har staten bekostat en polisuppsyningsman, därför att landbruksinstitutet upplåtit en park åt allmänheten för nöjens hållande.

Jag anser, såsom sagdt, alltså, att man borde såsom vilkor stipulera, att äfven dylika, af rese- och traktamentsanslaget hittills utbetalda ersättningar skola utgå af nu förevarande anslag. Jag tager mig därför friheten hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag med följande förändrade lydelse: att Riksdagen må på extra stat för år 1895 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 65,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet* och till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande äfvensom för polisbevakning vid marknader och andra tillfällen, der sådan kan af förhållandena påkallas, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civil-ärenden den 13 januari 1894 angifna grunder. Denna kläm är ordagrant öfverensstämmande med utskottets förslag, endast med den ändring att orden "äfvensom för polisbevakning vid marknader och andra tillfällen, der sådan kan af förhållandena påkallas" inskjutits.

Jag anhåller sålunda om bifall till utskottets förslag med den af mig föreslagna förändringen angående anslaget användande.

Häruti instämde herr *O. B. Olsson* i Maglehult.

Vidare yttrade:

*Angående
anslag till
äferskild polis-
styrka på
landet.
(Forts.)*

Chefen för civildepartementet herr statsrådet Groll: Enligt hvad jag har mig bekant, utgår inom åtskilliga län från detta anslag ersättning till extra polisbevakning vid just sådana tillfällen, som herr Bengtsson nämnde. Men det kan ju hända, att det praktiseras olika inom olika län; dock erinrar jag mig bestämdt, att jag af handlingar inhemtat, att medel för anordnande af sådan polisbevakning, som nyss nämndes, utgått just från nu förevarande anslag.

Jag vill vidare erinra att för närvarande är icke såsom uttryckligt vilkor stadgadt, att den kommun, som skall komma i åtnjutande af medel från detta anslag, ovilkorligen skall bekosta en del af utgifterna i fråga; men i ett skärskildt, för hvarje år utfärdadt cirkulär plägar Kongl. Maj:t föreskrifva, att bidrag från anslaget skall företrädesvis tilldelas sådana kommuner, som sjelfva vilja lemna motsvarande tillskott. På åtskilliga orter är det emellertid förhållandet, att kommunerna icke bidraga, fastän det för ordningens upprätthållande är nödvändigt, att extra polisbevakning der anordnas, och i sådana fall måste Konungens befallningshafvande, som har att vaka öfver allmän ordning och säkerhet inom länet, ehuru bidrag från orten icke lemnas, bereda de nödiga medlen från detta anslag. Men jag tager för alledeles gifvet, att länsstyrelserna följa dessa förhållanden med uppmärksamhet och att de, om extra polisbevakning behöfves och der så är möjligt, komma att såsom vilkor för anordnandet af kapplöpningar och dylika tillställningar föreskrifva, att vederbörande skola bidraga till bestridande af kostnaden för polisbevakningen. För min del skall jag gerua söka befrämja, att anslaget, så vidt med rättssäkerheten är förenligt, icke vid nu ifrågavarande tillfällen anlitas annorlunda än under vilkor, att bidrag lemnas äfven från kommuner eller enskilde. Jag tror, att något särskildt tillägg rörande användningen af detta anslag för närvarande icke erfordras.

Herr Bengtsson: Jag ber blott få nämna, att det nog icke är inom alla länen som ifrågavarande anslag användes på sätt herr statsrådet och chefen för civildepartementet nu framhållit. År 1892 fans å anslaget, som då utgjorde 50,000 kronor, till exempel i Malmö län en behållning af 576 kronor 20 öre, men det framgick af räkenskaperna, att det under 6:te hufvudtiteln uppförda anslaget till rese- och trakamentsersättningar det oaktadt hade drabbats af en kostnad utaf 781 kronor 47 öre i och för anordnande af polisbevakning vid kapplöpningar och andra liknande tillställningar. Äfven erinrar jag mig, att i Örebro län var också en behållning af 352 kronor å ifrågavarande anslag, men det oaktadt hade anvisats 1,060 kronor af anslaget till rese- och trakamentsersättningar i och för upprätthållande af polisbevakning vid Porla och Loka helsobrunnar. Dylika utanordningar äro gjorda från de flesta länen, ehuru en del län hade betydligt större behållningar af detta anslag, än de behöfde utanordna af anslaget under 6:te hufvudtiteln. Detta är verkligen en oegentlighet. Men när man fäste vederbörandes uppmärksamhet derpå, fick man den upplysningen, att Konungens befall-

*Angående
anslag till
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

ningshafvande icke ansågo sig kunna af ifrågavarande anslag bestrida sådana utgifter som till polisbevakning vid marknadsplatser och helso-brunnar. De flesta Konungens befallningshafvande hade nemligen den uppfattningen, att detta anslag hufvudsakligen vore afsedt såsom bidrag till de kommuner, hvilka sjelfva ville bidraga med ett mot statens tillskott svarande belopp för anställande af en fast polisstyrka på landet, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande.

Då nu emellertid herr statsrådet och chefen för civildepartementet förklarar, att han vill göra hvad i hans förmåga står för åstadkommande af den rättelse jag åsyftat, är jag öfvertygad, att saken mycket lätt kan hjälpas utan det af mig nyss föreslagna tillägget. Jag skall därför icke längre hålla på yrkandet derom, utan afstår från detsamma för denna gång under förhoppning, att ifrågavarande anslag för framtiden kommer att användas äfven för de fall, jag nu tagit mig friheten påpeka.

Jag anhåller således, herr talman, att få återtaga mitt nyss gjorda yrkande.

Herr Themptander: Då den föregående talaren afstått från sitt yrkande, är det icke mycket skäl att vidare upptaga kammarens tid med denna fråga. Men eftersom jag fått ordet, skall jag be att få taga fasta på en del af hvad den ärade talaren anförde och som för mig synes förtjent af ett ganska stort afseende. Han framhöll nemligen önskvärdheten af att, när det är fråga om att anordna genom enskild persons försorg hvarjehanda tillställningar, som locka en större allmänhet, man bör söka ställa så till att dessa enskilda också något bidraga till statsverkets kostnad för den särskilda polisbevakningen, som dervid ifrågakommer, så att icke hela kostnaden kommer att drabba staten. Ja, detta är en viktig fråga, men en alldeles ny fråga, om hvilken vi i detta sammanhang näppeligen kunna fatta beslut. Men jag står helt och hållet på herr Bengtssons sida i sjelfva saken, och den praxis, jag varit med om i sådana fall utöfva, går just i den af honom antydda riktningen. Det är ju möjligt att Konungens befallningshafvande inom andra län icke ålägga den enskilde att bidraga till kostnaden för polisbevakningen i sådana fall, der detta kan ske, det vill säga då särskildt tillstånd erfordras, men Konungens befallningshafvande i Stockholms län plägar i dylika fall föreskrifva, att den, som anordnat tillställningen, skall åtminstone i viss mån bidraga till kostnaden för den särskilda polisbevakning, som med anledning af en sådan tillställning erfordras.

Jag tror sålunda nog, att det är angeläget att uppmärksamma denna sida af saken, men då något förslag derom nu icke föreligger, så kan något beslut i den delen icke heller af kammaren fattas, och då för öfrigt herr Bengtsson återkallat sitt yrkande, hvilket dessutom näppeligen egde tillämplighet på denna del af frågan, läser något vidare ordande i saken för denna gång icke vara lämpligt.

Herr Bengtsson: Jag ber blott få nämna, att jag just åsyftat åstadkommandet af den rättelse, som af herr Themptander nu påpekats. Ty genom att införa den bestämmelsen, att äfven kostnaden för polis-

bevakning vid marknader, helsobrunnar och kapplöpningar m. m. skall utgå af detta anslag, komma de kommuner eller enskilde, hvilka sålunda få sin del af anslaget, under samma kategori som de i den kongl. propositionen omförmälda. Det heter nemligen deri, att, hvad beträffar anslagets användande till särskild polisstyrka på landet, bidrag företrädesvis böra tilldelas kommuner, hvilka sjelfva vilja lemna motsvarande tillskott. Om man därför beslöte införandet af den bestämmelsen, att af ifrågavarande anslag å 65,000 kronor äfven skulle utbetalas ersättning till polisbevakning vid marknader, helsobrunnar och kapplöpningar, så tror jag att detta skulle hafva till följd, att Konungens befallningshafvande blefve nödsakade ålägga dessa enskilde att med en viss del bidraga till denna kostnad.

Men då herr civilministern nu yttrat, att rättelse i den af mig antydda riktningen skall ske, har jag icke något vidare att tillägga.

Härmed var öfverläggningen slutad. Punkten bifölls.

Punkterna 21—31.

Biföllos.

Punkten 32.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till understöd åt *svenska mosskulturföreningen* på extra stat för år 1895 anvisa ett anslag af 15,000 kronor, men hemställde utskottet:

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1895 anvisade ett anslag af 10,000 kronor.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Anderson i Tenhult: Herr talman! Mosskulturföreningens årliga utgifter uppgå vanligen till omkring 40,000 kronor. Om Riksdagen beviljar det begärda anslaget, 15,000 kronor, och föreningen får utaf hushållningssällskap och landsting det beräknade beloppet 11,650 kronor, uppkommer ändå ett ytterligare behof af mer än 13,000 kronor, som föreningen måste på annat sätt anskaffa. Ingen lär kunna neka till att denna förening varit till stort gagn för vårt land, hvilket gagn blefve betydligt större, om föreningen rönte så mycket understöd, att den kunde fortsätta sin verksamhet. Dess verksamhet är icke inskränkt allenast till den ort, hvarest anstalten är förlagd, utan den utöfvar sin verksamhet på mycket vidsträckta områden. Ingen i denna kammare lär väl närmare än jag känna föreningens verksamhet och finansiella ställning, och på grund deraf bör ingen förundra sig öfver att jag, herr talman, anhåller om afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hammarskjöld: Jag tager knappast fel, om jag säger, att bland alla dem, som ha någon närmare kännedom om mosskultur-

*Angående
anslag till
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.*

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.*
(Forts.)

föreningens verksamhet, har det väckt en icke så liten förvåning, att utskottet ansett sig böra afstyrka den kongl. propositionen om förhöjning af det förut till mosskulturföreningen utgående anslaget från 10,000 kronor till 15,000 kronor; och så mycket mera har det väckt förundran både hos mig och andra, som jag icke kunnat finna, att utskottet anfört några skäl — åtminstone har jag fåfångt sett efter sådana. Utskottet har tvärt om erkänt — och säger att det fortfarande erkänner — mossodlingens betydelse för vårt jordbruk och föreställer sig, att fortsatt understöd bör från statens sida lemnas till föreningen, men vill ändock icke föreslå, att Riksdagen skall lemna det begärda beloppet. Utaf den nyss föregående talaren har blifvit påvisadt, huru det ställer sig med föreningens inkomster, och att det verkligen förefinnes ett behof, att inkomsterna måtte förökas. Jag tror icke att de, som känna till föreningen, tveka att gifva sin röst till den begärda förhöjningen. Men det kan icke begäras, att alla ledamöter i denna kammare skola hafva reda på föreningens verksamhet; och jag ber därför att få yttra några ord närmare om densamma. Jag har personligen haft tillfälle att allt ifrån föreningens första början följa densamma, och jag har följt den med det allra lifligaste intresse, särskildt på den grund, att jag sjelf är mossodlare.

De rön, som föreningens verksamhet har åstadkommit, de resultat, hvartill den kommit, hafva varit mig personligen i mitt jordbruk till det största gagn, och jag skulle kunna uppräknat en mängd personer, som kunna vittna detsamma. Då denna förening uppkom, befann sig vårt jordbruk i allmänhet i Sverige i ganska stort ekonomiskt betryck. Särskildt vid behandlingen af mossarne sväftrade man i stor villrådighet, huru de skulle skötas, och åsigtorna derom voro mycket delade. Nu är ju förhållandet det, att om en enskild person skall sysselsätta sig med att göra experiment, blifva de mycket dyrbara, och icke endast blifva de dyrbara, utan man kan i de allra flesta fall vara säker på, att det ställer sig mycket svårt att komma till verkligt tillförlitliga resultat. I de flesta fall eger han icke den vetenskapliga bildning och den erfarenhet, som behöfves för att anställa verkligen tillförlitliga försök; och äfven om han det har, så är det ett ganska kostsamt nöje att företaga experiment, der man icke alls på förhand är säker att kostnaden blir betald. Det var känslan af detta, som framför allt framkallade stiftandet af svenska mosskulturföreningen. De många enskilda mossodlare i vårt land, som ha försökt och arbetat hvar på sitt håll att taga reda på, huru de skulle kunna draga verklig nytta af den vidsträckta areal, som går under namnet mossar, de kände att de ensamma, hvar för sig, kunde mycket litet uträtta och aldrig komma till något riktigt säkert resultat. Men om de förenade sina krafter och anställde personer med vetenskaplig bildning och med förmåga att utföra tillförlitliga försök, skulle de ganska lätt få frågor lösta, som annars kanske aldrig eller åtminstone icke utan mycket stora uppoffringar kunnat lösas. Och jag får nu säga, att min egen erfarenhet har tydligen visat mig, att om vi, som voro med om bildandet af denna förening, också väntade oss ganska mycket godt af densamma, har dock resultatet vida öfverträffat förväntningarna.

För dem af oss, som varit med — jag antager att här finnas väl några, som varit med vid föreningens årsmöten — och särskildt för för dem, som varit i Jönköping och der på nära håll tagit reda på försöksverksamheten, för dem behöfver jag icke tala om och framlägga de utmärkta resultat, som vunnits. Men jag kan icke begära att, bland en så stor samling, som kammaren innehåller, alla skulle kunna ha reda på ett så specielt ärende som mosskulturen. Jag ber derfor att få i korta ord omnämna dels några resultat af föreningens verksamhet och dels en del, af hvad den sysselsatt sig med.

Det första villkoret för att kunna bruka jorden — framför allt mossjorden — är att ha reda på, huru den är sammansatt till sin kemiska beskaffenhet. För att kunna få reda på detta, har mosskultur-föreningen anställt en kemisk assistent, som har att utföra alla sådana analyser, hvarför prof insändas till föreningen. Nu är det visserligen sant, att det kan invändas, att sådana analyser kunde man redan förut få gjorda vid statens kemiska stationer. Men de äro ganska dyrbara. Man kan icke begära, att alla — äfven de mindre mossodlarne — skola hafva råd att kosta på sig dylika. För att nu underlätta detta har föreningen tagit på sig att bekosta sådana analyser till så stor del, att de som nu verkställas hos föreningen kosta endast en fjerdedel mot dem, som verkställas vid statens kemiska stationer. Jag vill omnämna, att mer än 1,000 dylika analyser verkstälts; och den som har någon liten aning om, hvilket arbete det kräfver, kan förstå att det representerar icke så liten kostnad. — Vidare har föreningen anställt en botanisk assistent. Han har gjort 640 undersökningar på sädesprof, 332 prof på frö och 117 skalprof. Tillika har han varit utsänd öfver en stor del af landet, såsom till Gestrikland, Jemtland, Elfsborgs län, Vermland, Vesterbotten, Nerike, Östergötland, Jönköpings och Kalmar län samt Gotland för att göra undersökningar öfver, hvilka grässlåg bäst lämpa sig för odling på mossängar. — Vidare har föreningen en kulturingeniör, som varit anställd nu under fyra års tid och som varit mycket flitigt anlitad, för att genom resor och besök hos reqvirenter gifva råd och upplysningar. Hans resor bekostas af föreningen, och reqvirenten har endast att betala samma dagtraktamente, som betalas till statens landbruksingeniörer. Nu kunde man invända: hvad behöfves det en särskild kulturingeniör för mossodlingar, när vi ha en hel mängd statens landbruksingeniörer? På det vill jag svara, att i vår tid, när allt mer och mer det behöfvet gör sig kämbart, att man får lof att ha specialister i allting, om man vill komma någon hvart, har man också känt behöfvet af att på detta område ha specialister. Man kan icke begära, att statens landbruksingeniörer, hvilkas gagn och nytta för det svenska jordbruket jag vill vara den förste att erkänna, skola vara specialister i allting. Denna fråga om mossodlingen är en fråga, som verkligen fordrar ett specialstudium. Den nyssnämnde kulturingeniören har haft att göra inspektionsresor till föreningens kulturförsöksfält; ty föreningen har nemligen på 35 ställen i landet låtit anlägga försöksfält för att icke endast vid sin hufvudstation i Jönköping anställa försök, utan äfven se huru det artar sig i olika jordmåner och under olika klimatiska förhållanden.

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

Jag kommer till den viktigaste delen af föreningens verksamhet, nemligen vid försöksstationen vid Jönköping. Den är så storartad, att de af herrarne, som icke varit der, icke kunna göra sig en föreställning om hvilket arbete der är nedlagdt, och af hvilken vikt de försök äro, som der anställas. Der utföras t. ex. vegetationsförsök på 917 st. jordparceller och vidare fältförsök dels på det försöksfält, som är beläget $\frac{1}{4}$ mil utanför staden vid Strömsberg, på en mosse af en hektars vidd, som är uppdelad i 63 parceller, dels ock på ett större fält vid Flahult, innefattande nu odlade 22 hektar, uppdelade i 366 parceller. Om herrarne tänka sig, hvilket arbete det fordras att afväga utsäde och gödningsämnen till hvarje särskild parcell och sedan se till växtligheten och vid skörden särskildt lägga för sig, särskildt tröska, särskildt väga och särskildt undersöka alla dessa skörderesultat, så tror jag, att herrarne skola erkänna, att detta arbete icke kan kallas litet.

Nu kan man fråga: hvad har man då funnit under dessa försök, som nu pågått i åtskilliga år? Jag skall framdraga ett enda exempel. De af herrarne, som äro jordbrukare, hafva nog gifvit akt på, att särskildt för några år sedan puffades det betydligt uti alla pris-kuranter från försäljare af gödningsämnen för någonting, som skulle helt och hållet befria de svenska jordbrukarne från nödvändigheten att inköpa de dyra kalisalterna från Tyskland. Vi hade kali sjelfva. Vi egde i öfverflöd fältspat, som hölle ända till 12 proc. kali. Om man malde detta fint och använde det i stället för kalisalterna från Stassfurt, så skulle man alls icke behöfva dessa salter. Vi skulle kunna helt och hållet frigöra oss från dem. -- Äfven om genast i början många stälde sig ganska tviflande deremot, fruktar jag dock, att det var allt för många, som nappade på kroken och köpte af det der fältspatmjölet, som hettes vara så billigt, men som blef alldeles kolossalt dyrt, när man tog i beräkning dess verkan. De enskilda personer, som gjorde försök dermed, funno temligen snart, att det verkade ingenting alls, men fabrikanterna fortforo att puffa för sin vara och säga, att den består till 12 proc. af kali, den måste ovilkorligen verka, ty den är fin, den är stoftfin o. s. v. Här har nu mosskultur-föreningen anställt en lång serie af försök, icke *ett* år, icke *två* år, utan flera år, och dertill under alla möjliga olika förhållanden, som kunnat upptänkas, för att utröna, om icke verkligen denna kalkälla ändå skulle befinnas duglig, om man icke skulle kunna hitta på något sätt, hvarigenom man verkligen skulle kunna frigöra sig från den tyska importen af kali, hvilken, som herrarne kanske veta, går till oerhörda summor. Dessa försök ha visat, att fältspatmjölet är nästan alldeles olösligt, och att således de penningar, som utgifvas för dylikt, äro totalt bortkastade. Jag försäkrar eder, mine herrar, att för dem, som nu tro på resultatet af föreningens verksamhet i denna fråga, för dem ställer den sig så viktig för landet i dess helhet, att ett besvarande af densamma kan uppskattas till hundratusentals kronor. Ty derigenom hafva mossodlarne blifvit varnade för att använda detta fullkomligt odugliga ämne.

Det skulle taga allt för lång tid att gå igenom de försök, som

äro å bane vid föreningens försöksfält, och jag vill icke trötta herrarne dermed; men jag vill påpeka ännu en sak: det är rörande odlingen af allt hvad baljväxter heter. Man hade från Tyskland, hvilket land, som vi veta, står ganska långt fram i fråga om mosskultur, erhållit uppgifter, som gingo ut på att visa, att man skulle kunna odla baljväxter äfven på sådan jord, som man förut icke alls hade trott skulle kunna bära sådana, helt enkelt genom att, som det hette, ympa jorden med sådan jord, der dylika baljväxter trifvas. Jag får säga, att både jag och många andra tviflade ganska mycket på möjligheten häraf. Här ha nu föreningens försök visat de mest storartade resultat, och det har icke stannat vid försök, utan denna metod har spridts öfver hela landet, och jag tror, att de mossodlare kunna nu räknas i hundratal, om icke mera, som tillgodogjort sig denna viktiga upptäckt.

Vid det årsmöte, som föreningen i somras höll i Jönköping, hade den besök af åtskilliga tyska specialister på detta område, bland andra äfven af professor Fleischer från Berlin, som väl torde få anses vara den största auktoritet, som Europa eger på detta område. Han förklarade, sedan han hade sett, huru verksamheten var ordnad, och särskildt sedan han sett det stora försöksfältet vid Flahult, att ett så väl ordnad försöksfält existerade hittills icke på något annat ställe i Europa, icke ens i Tyskland, som dock gjort så mycket för mosskulturen, och han förklarade, att den verksamhet, som svenska mosskultur-föreningen har utvecklat, hos honom rent af uppväckte den allra största förvåning. När han första gången var här, sade han, för sju år sedan, fans ingen förening; sedan bildades den som en dotter af den tyska "Moorkulturverein", men "nu har barnet vuxit öfver sin moder".

Nu kunna herrarne säga: detta är allt godt och väl, och vi neka icke till, att föreningen gör nytta, men vi tycka, att den kan nöja sig med litet mindre penningar, Riksdagen har ondt om penningar och behöfver spara, föreningen kan nog nöja sig med 10,000 kronor. Jag måste svara, att föreningen kan *icke* nöja sig med 10,000 kronor på annat sätt än att föreningen inskränker sin verksamhet. Vi ha med klara siffror visat, att vi behöfva ytterligare 5,000 kronor om året, om vi skola kunna fortfara med verksamheten sådan som den hittills bedrifvits. Jag undrar, om här finnes någon, som verkligen känner till verksamheten, som har sett den med egna ögon på nära håll och som kan neka till, att den är välsignelsebringande. Detta är dock en fråga, der allt hvad landtbrukare i Sverige heter står på neutral mark. Här är icke fråga om tull eller frihandel; vi behöfva icke dela oss i några partier; allt hvad landtbrukare heter har gagn af denna verksamhet. Ja, det fins ju visserligen jordbrukare, som icke ha några mossar; men vill man påstå, att dessa icke ha något gagn af föreningens verksamhet, så måste man väl ändå erkänna, att den länder till största gagn för vårt land i dess helhet, som från norr till söder är så rikt på mossar, hvilka nu till mycket stor del, ja, till allra största delen, ligga helt och hållet obrukade och vänta på att få frambringa millioner, om de blifva väl skötta.

Vi landtbrukare ha icke råd, hela vårt land har icke råd att

*Ångående
anlag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

låta dessa naturliga hjälpkällor ligga obegagnade. Jag frågar, är det rätt, är det klokt att pruta på 5,000 kronor till understöd af en verksamhet, som från alla håll enstämmigt erkännes vara utomordentligt välsignelsebringande?

Jag nämnde genast vid början af mitt anförande, att jag följt denna verksamhet hela tiden på nära håll, och jag får säga, att jag icke kan tänka mig en förening, som är så fri från humbug, så fri från allt gagnlöst prål och hvars verksamhet är så uteslutande rigtad på att lända det svenska jordbruket till gagn som just svenska mosskulturföreningen.

Herr talman! På grund af den *personliga* kännedom, som jag har om denna förenings verksamhet, på grund deraf, att jag *vet*, att de medel, som anslås till densamma, blifva samvetsgrant använda, på grund deraf, att jag icke vet något sätt, hvarpå vi kraftigare kunna höja det svenska landtbruket än genom att understödja en förening, hvars verksamhet går ut på att bringa stora odlingsbara, men ännu oodlade sträckor under kultur — på dessa skäl anhåller jag att få yrka afslag å utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Som ännu åtskilliga talare anmält sig vilja afgifva yttrande i föreliggande ämne, men tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., till hvilken tid kammarens ledamöter genom utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3.25 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Onsdagen den 21 februari.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående *punkten 32* af statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens *sjette* hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet; och lemnades dervid ordet, enligt förut gjord anteckning, till

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

Herr Persson i Stallerhult, som anförde: Svenska mosskultur-föreningen har så väl i år som föregående år begärt ett anslag af 15,000 kronor för sin verksamhet. Förlidet års Riksdag beviljade 10,000 kronor, och statsutskottet har funnit skäl uti att äfven i år tillstyrka beviljandet af 10,000 kronor. Då det är fråga om att understödja enskilda företag och föreningar, torde det icke vara lämpligt att allt för hastigt bevilja än det ena, än det andra högre anslaget, utan mera hålla sig till en rimlig summa. Därför har statsutskottet ej heller i år velat gå öfver 10,000 kronor.

Nu hafva föregående talare på förmiddagen starkt betonat, att om föreningen skall kunna fortsätta sin verksamhet, måste den för nästa år hafva ett statsanslag af 15,000 kronor. Statsutskottet har vid behandlingen af detta ärende haft till sitt förfogande ej mindre det som andragits i Kongl. Maj:ts proposition än äfven den broschyr, som utdelats till kammarens ledamöter och hvari inkomst- och utgiftsförslag finnas uppgjorda ej blott för föregående, utan äfven för kommande år. Utgifterna beräknas till en summa af 39,710 kronor och likaså inkomsterna. Men bland utgifterna möter man allra först en skuld från år 1894 på 4,610 kronor. Subtraherar man denna skuldsumma från utgiftssumman, återstår ett belopp af endast 35,100 kronor att användas för kulturförsök eller föreningens verksamhet. Om nu Riksdagen beviljar de af utskottet tillstyrkta 10,000 kronor, befinnes bristen utgöra allenast 390 kronor och icke 5,000 kronor, såsom föreningen velat påskina. Kan man då hafva någon visshet om, att dessa begärda 15,000 kronor skulle komma att användas till kulturförsök och fortsatt bedrivande af föreningens verksamhet, såsom här framhållits af flere talare och af föreningens sjelf? Statsutskottet har ej kunnat tro det. Men skall Riksdagen slå in på den vägen att betala enskilda föreningars skulder undan för undan, då har Riksdagen kommit in på en väg, som icke är helsosam, när det gäller att bevilja anslag.

Men då mötes man af den invändningen: "Föreningen måste dock först af allt betala sina skulder och upptaga dessa bland utgifterna för kommande år." Mycket sant. Men om man ser efter, huru

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

penningarne användts föregående år, finner man, att inventarier inköpts för flera tusen kronor, och byggnader uppförts för åtskilliga tusentals kronor. Då har föreningen faktiskt tillgångar, som motsvara icke allenast dessa 5,000 kronor, utan ännu mer. I den händelse därför föreningen ej skulle kunna fortsätta sin verksamhet utan upplösa sig, finnas tillgångar vida utöfver de balanserade skulderna. Frågan, med det högre anslaget, gäller således verkligen det, om Riksdagen vill bevilja anslag för att betala föreningens skulder, och alldeles icke om Riksdagen vill bevilja anslag för att föreningen skall kunna fortsätta sin verksamhet såsom hittills. Och att föreningen, om den får dessa 10,000 kronor, kan fortsätta sin verksamhet likasom förut, det visar tydligt dess egen uppställning af inkomst- och utgiftsförslag för nästa år.

Nu säger föreningen visserligen, att det finnes "flere frågor af stor vikt, hvilka föreningen ännu icke hunnit bearbeta, såsom bästa sättet att utrota ogräs på mossarna eller motarbeta detsammans inrotande o. s. v." Men man får väl antaga, att under den långa tid föreningen arbetat åtskilliga rön blifvit gjorda, och att de penningar, som hädanefter utbetalas, icke komma att användas för dessa. Då torde det nog gå för sig att fortsätta på den beträdda vägen och göra nya undersökningar, på samma gång man lemnar de frågor, som redan hunnit lösas.

Statsutskottet har, såsom nämndt, icke kunnat betrakta frågan annorlunda än så, att den begärda förhöjningen i anslaget skulle komma att användas till afbetalning af föreningens skulder, icke till utvecklingen af föreningens verksamhet. Skulle Riksdagen vara hågad beträda den vägen, vore det i sanning ett farligt experiment.

Med det jag nu anfört har jag velat motivera det yrkande jag måste göra om bifall till statsutskottets hemställan.

Vidare yttrade:

Herr Johansson i Noraskog: För min del kommer jag till ungefär samma resultat som den föregående talaren.

Jag skall be att få förutskicka den anmärkningen, att jag sedan några år tillbaka är medlem af svenska mosskultur-föreningen och således kunde hafva anledning, så att säga, att tala i egen sak. Men jag vill icke göra det. Jag skall till alla delar gå in på hvad som förut yttrats om föreningens storartade verksamhet. Under de år, jag varit medlem af densamma, har jag sökt taga kännedom om dess verksamhet, sådan denna framträdte i föreningens tidskrift, och jag kan icke förneka, att denna verksamhet varit till stort gagn och äfven varit storartad. Men på samma gång har jag icke kunnat värja mig för det intrycket, att föreningen i viss mån är en exponent för det lyte, som man med eller mot sin vilja måste anse vidlåda den svenska nationen, nemligen att icke "rätta munnen efter matsäcken", utan "lefva öfver tillgångarna". Det vill synas, som om föreningens verksamhet borde vara lika välsignelsebringande, äfven om den i någon mån inskränkte sina utgifter. Det vill nemligen förefalla mig, som

om kulturförsöken i allmänhet kunde inskränkas. Det är nog bra att få så vackra vitsord, som det en talare omnämnde angående experimentalfältet vid Flahult, att "något liknande icke finnes i Europa"; men icke bör man väl eftersträfvat att åstadkomma det bästa i en hel verldsdel endast för att kunna, så att säga, skryta deröfver. Det synes, som om det varit lyckligare, i fall man tagit till detta experimentalfält och de öfriga kulturförsöken i något mindre skala än man gjort. Men om så är, att föreningen skuldsatt sig till följd af sin storartade verksamhet — och det hafva vi fått så att säga officiel uppgift på — då synes det ej vara riktigt, såsom föreningen anhållit och Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen skall betala skulderna, utan det är snarare föreningens egen pligt.

Mig vill det synas, som om utväg icke skulle saknas att på ett mycket enkelt sätt åstadkomma hvad som erfordras för att få debet och kredit att gå i hop. Af den skrifvelse till Kongl. Maj:t, i hvilken föreningen begär sitt ökade anslag, finner man bland annat, att föreningen räknar icke mindre än 3,300 medlemmar. Föreningen utgifver, för att dess verksamhet skall vara så gagnelig som möjligt, den tidskrift, som jag redan omnämnet. Jag är den förste att vitsorda ej allenast den goda beskaffenheten af denna tidskrift, utan äfven den nytta, som den i många afseenden har medfört. Men det vill förefalla mig, som om medlemmarne sjelfva finge denna tidskrift för alldeles för godt pris. De betala en årlig afgift af 2 kronor och för tidskriften 1 krona 70 öre samt få denna kostnadsfritt hemsänd utan afgift för korsband eller dylikt. Således sammanlagdt 3 kronor 70 öre för år. Denna tidskrift har under de senare åren vanligen innehållit omkring 800 à 1,000 sidor text af förtjenstfull beskaffenhet. Man måste säga, att en sådan valuta, som denna tidskrift erbjuder för 3:70, sällan eller aldrig står till buds. Jag har äran vara medlem af åtskilliga andra föreningar, der man får betala högre belopp, men får mycket sämre valuta både i kvalitativt och i kvantitativt hänseende. Om jag nu anser — och jag tror att man skall gifva mig rätt deri — att den nämnda afgiften är en mycket låg betalning för föreningens tidskrift, och om jag på samma gång anser, att föreningen sjelf bör betala sin skuld, så synes mig den enklaste utvägen vara, att föreningen vidtager samma åtgärd som Riksdagen, då den stundom saknar tillgångar till ökade statsutgifters bestridande, nemligen åtager sig en "tilläggsbevillning". Jag skulle vilja föreslå denna tilläggsbevillning till ett belopp af 1 krona 30 öre, så att hvarje medlem finge betala 5 kronor i årsafgift och lika som förut därför erhåller tidskriften. Om afgiften höjdes till detta belopp och man finge förutsätta, att alla medlemmarne äro så pass patriotiska och offervilliga, att de ej öfvergifva föreningen för nämnda tilläggsafgift 1:30, så skulle genom denna förhöjning inbringas 4,290 kronor eller nästan hela den summa, hvori föreningen står i skuld. Detta synes vara den enklaste och naturligaste utvägen att reda sig ur svårigheterna. På samma gång vill jag ytterligare betona vigten deraf, att föreningen icke lefver öfver sina tillgångar, utan söker rätta sin verksamhet efter de medel, hvaröfver den har att disponera.

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

På dessa grunder skall jag anhålla att få instämma i det slut, hvartill utskottet kommit.

Herr Ericson i Ransta: Den redogörelse, som mosskulturföreningens styrelse framlagt, visar enligt min tanke, att föreningen verkligen är i behof af det begärda anslaget. Visserligen har den siste talaren anvisat en annan utväg att fylla behofvet. Jag tror dock, att det skulle vara ett sätt att motarbeta föreningens verksamhet. Ty det är just genom tidskriften, som föreningens verksamhet blir mest känd och beaktad inom orterna. Det skulle således vara en utväg, hvarigenom föreningen skulle nödgas arbeta emot sig sjelf. Jag skulle därför för min del högst ogerna se, att föreningen nödgades tillgripa sådana utvägar.

Nu torde det vara allmänt känt, att föreningens verksamhet varit af stor betydelse för det svenska landtbruket, ty man har verkligen i allmänhet erkänt, att föreningens verksamhet har varit god och riktig. Här har visserligen anförts många anmärkningar mot styrelsens verksamhet, offentligt och enskildt, i det afseende att den gått väl fort och icke rätt nog beräknat sina tillgångar samt rättat mun efter matsäcken. Men jag tror, att föreningen haft den fulla öfvertygelse, att Riksdagen skulle understödja densamma, då den visade sig vara i behof deraf. Räkenskaperna visa visserligen en skuld från föregående år på något öfver 4,000 kronor, hvilken uppkommit derigenom, att styrelsen trodde sig förra året af Riksdagen kunna få det då begärda anslaget af 15,000 kronor, men — fick allenast 10,000 kronor. För min del anser jag icke, att, om kammaren beviljar det nu begärda anslaget å 15,000 kronor, Riksdagen derigenom har betalt en skuld för föreningen, ty den måste ju i alla fall betala sina skulder, men utan denna tillökning af anslaget kan detta ej undgå att ske genom inkräktande af dess verksamhet. Beviljar åter Riksdagen nu det högre beloppet, lemnar den föreningen tillfälle att fortsätta sin verksamhet som hittills. — Det är ju känt, hvilken ofantlig areal af mossar, som finnas i vårt land, och hvilken nytta de haft och ännu i dag hafva för landet. Föreningen har visat, att dessa mossor icke sakna värde, och jag tror, att inom många trakter af vårt land är det af ofantlig stor betydelse, att landtbrukaren lärer sig rätt taga vara på den rikedom, de i sig innesluta. Nu är, såsom vi veta, förhållandet, att der mossar finnas, är den jord, som ligger omkring dem, ofta eller åtminstone i många fall sandjord. För egare till sådan mark är det just af vigt att veta, huru de skola tillvarataga den rikedom, de hafva i sin mark, men som de hittills icke kunnat taga vara på. — Föreningen har visserligen understundom kunnat misstaga sig — det vill jag visst icke förneka — men det är så med allting nytt här i verlden att om man vill drifva en sak framåt, så, om dermed icke skall gå alltför långsamt, torde man få ursäkt, om ett eller annat kunnat gå bättre, än som skett. De fleste landtbrukare hafva också tagit mer eller mindre del af föreningens verksamhet — men jag skall icke upp-taga tiden med att orda derom.

En talare har på förmiddagen tydligt och klart redogjort för

föreningens verksamhet, och hvar och en, som vill taga reda på densamma, bör icke tala allt för mycket om sparsamhet. Sparsamhet är visserligen en stor dygd, men jag tror, att Riksdagen på andra håll skulle kunna spara större summor, som utbetalas till mindre gagnande ändamål, än dessa omtvistade 5,000 kronor. — Det är känt, att landtbruket i våra dagar kämpar med mycket stora svårigheter. Mosskulturföreningen är en förening, som sökt att på sitt sätt gagna det svenska landtbruket, och jag tror, att framtiden skall utvisa, att föreningen ock i verkligheten icke så litet gagnat detsamma. Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten på två påbörjade grenar af föreningens verksamhet. De äro först och främst odling af barrväxter på mossar.

Denna odling är af icke ringa vigt i synnerhet i trakter, der i allmänhet finnes sandjord. På sådana ställen kan man icke blott bereda sig inkomster genom odling af dessa växter, utan äfven skaffa godt foder åt ladugården. Dernäst — och detta är den andra grenen af föreningens utlofvade verksamhet — komma försöken att bekämpa ogräset på mossar och äfven på andra trakter. Till befrämjande af sådana företag tror jag, att Riksdagen mycket väl använder den här begärda summan.

Det har också af en talare framhållits, att frågan skulle vara af mer enskild natur, och att Riksdagen borde vara försiktig med att understödja enskilda företag. Ja, från en sida sedt kan det hafva sina skäl. Men ehuru denna fråga är underkastad enskilda personers verksamhet, anser jag likväl, att det här bör ligga i Riksdagens intresse att understödja sådana enskilda personers verksamhet, som kommer att gagna hela landet. Det är så mycket större skäl att understödja dessa personer, som de af intresse — må vara att det äfven är ett enskildt intresse — uppoffra icke obetydligt, hvilket icke blott kommer dem sjelfva till gagn, utan äfven i det stora hela kommer att gagna landet i dess helhet.

Jag har ännu ett skäl, som jag skulle vilja andraga, och det är, att om man anser, att föreningen utöfvar en gagnelig och nyttig verksamhet för fosterlandet, och då behovet för föreningen att få dessa 15,000 kronor är ådagalagdt, men jag icke af utskottet kunnat finna något yttrande från dess sida, som visar motsatsen, förefaller det mig som om ett afslag å föreningens framställning eller en nedsättning af det begärda anslaget kunde tolkas såsom ett misstroende mot föreningens verksamhet. Det vore verkligen att beklaga, om Riksdagens beslut i denna fråga så skulle uppfattas, då väl ingen kan förneka det stora fosterländska syftet i föreningens sträfvanden.

Herr talman, jag ber att få yrka afslag å utskottets förslag och tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af ett anslag på extra stat af 15,000 kronor åt svenska mosskulturföreningen för år 1895.

Herr Sjö: Jag skall ej i likhet med den näst föregående talaren yrka afslag å utskottets hemställan derför, att jag såsom han vill hafva Kongl. Maj:ts förslag genomfördt. Ty i fall Riksdagen bifaller det förstnämnda yrkandet och ej i sammanhang dermed det senare, är jag

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

rädd att så väl talaren som mosskulturföreningen får draga det kortaste strået, och att det därför synes mig bäst bifalla utskottets förslag.

Föreningen började sin verksamhet ganska anspråkslöst. Dess utgifter första året uppgingo, såsom vi af betänkandet se, till icke mer än 396 kronor, andra året till 5,665 kronor, tredje året till 9,911 kronor, fjerde året till 15,956 kronor, femte året till 22,874 kronor, och de tre senaste åren till i medeltal ungefär 37,000 kronor om året. Dessa utgifter hafva icke allenast betalats med de medel, Riksdagen beviljat åt föreningen, utan äfven genom influtna bidrag från hushållningssällskapen och landstingen samt medlemmar i föreningen jemte öfriga inkomster, hvarigenom föreningen hittills fått medel att betäcka sina stora utgifter, hvilka, såsom synes af betänkandet, med beräknade inkomsten för i år uppgå tillsammans till omkring 200,000 kronor. — Jag hemställer till eder, mine herrar, om icke detta belopp är en akttningsbjudande summa, i synnerhet när man ser, att staten lemnat af detta belopp närmare 48,000 kronor. Staten har visserligen ingen rättighet att kontrollera föreningens verksamhet, men de, som detta kunna göra och äfven bäst böra vara i tillfälle att lemna upplysningar i detta afseende, äro landstingen och hushållningssällskapen. Hushållningssällskapen hafva sina största inkomster hufvudsakligen af bränvinsmedel, och dessa medel, som stå till deras förfogande, hafva de ju rättighet att använda till landtbrukets och näringarnas förkofran. Och i förevarande fall kunna hushållningssällskapen icke allenast genom sekreterarne hos sällskapen i hvarje län, hvilka personer i allmänhet äro fast aflönade, utan äfven genom ordförandena inom afdelningarna i de respektive länen, samt ledamöterna sjelfve i dessa sällskap nogsam samt följa föreningens verksamhet öfver allt, der den uppträder och arbetar, icke endast praktiskt utan äfven teoretiskt. Jag är fullt förvissad derom, och tror, att herrarne icke kunna jäfva denna min uppfattning, att, om desse herrar inom de olika länen se, att föreningen verkar gagneligt och nyttigt, skola de icke undandraga sig att lemna det bidrag, som de se föreningen förtjenar. Jag är långt ifrån att underkänna föreningens verksamhet och nytta, men jag anser dock — och det få herrarne ursäkta att jag säger — att den redan kommit upp till den punkt i sin utveckling, att jag icke tror att Riksdagen bör understödja den mer än Riksdagen hittills gjort. Riksdagen började med ett mindre belopp, som på senare år ökats till 10,000 kronor. Hvad kan man gerna fordra mer af Riksdagen, då den, såsom jag redan nämnt, ej mer än öfverlemnar beloppet under förhoppning, att det som användes användes på bästa och lämpligaste sättet. Skulle nu Riksdagen lemna större anslag undan för undan, hvad skulle då kunna hända? Jo, vi hafva sett förr hvad som sker, då personer haft anslag för vissa enskilda arbeten, att de till sist, om de också icke begärt fast aflöning, dock sagt: "var så god och gif oss pension; vi kunna icke längre sysselsätta oss med hvad vi hittills gjort." Detta har inträffat förr och kan inträffa hädanefter. Såsom herrarne se på nionde hufvudtiteln, är det icke mindre än 13 jernvägstjenstemän, som arbetat hittills och haft sin ganska rundliga aflöning; nu komma de och begära pensioner och gratifikationer.

Jag tror sålunda, att Riksdagen gjort allt hvad på den ankommer för mosskulturföreningen och att dess arbete numera har kommit till den höjdpunkt, att den torde behöfva taga sig ett andetag och se på sitt verk och äfven tänka på hvad den skall göra. Den får nog också af hushållningssällskap och landsting jemte ledamotsafgifter så pass mycket pengar till sitt förfogande, att den bör kunna både praktiskt och teoretiskt experimentera. Det nämndes af en föregående talare, att under den sammankomst, som mosskulturföreningen hade tillstått förliden sommar, då flere personer från såväl vårt land som andra länder varit tillsammans, hade en tysk professor, när han fick se dessa stora experimentalfält, haft det yttrandet: "detta är modern, och vår förening dottern". När då föreningen har uppdrifvits till denna höjd, tror jag, såsom jag redan nämnt, att föreningen kan hemta andan och fortsätta sitt arbete med det belopp, som står till dess förfogande, samt arbeta säkert och väl. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

Herr Ericsson i Väsby: Jag fäste mig särskildt vid hvad som yttrades af en talare der borta. Jag har ännu icke riktigt satt mig in i hvarifrån han är, men af hans tal framgick, att han tillhörde föreningen. Då han särskildt påvisade, hurusom föreningens ledamöter betalade en årsafgift af tre kronor sjuttio öre och därför erhöle en tidskrift, som är ganska stor till sitt omfång, så kan den, som är något hemma i vår tids föreningsväsende och tillika ser att medlemmarne i mosskulturföreningen betala endast 3 kronor 70 öre i årlig medlemsafgift, icke annat än förundra sig, när man här börjar att tala om, huru behjertansvärd och fosterländsk föreningens uppgift är. Hurudana må väl då deras sinnen vara i nitälskan för fosterlandet. Har man intresse för en sak, som är så fosterländsk, är det icke för mycket, om man skulle betala 10 kronor om året, då det gäller landtbrukare, som ega hundra- eller kanske tusentals tunland.

Af hvad jag sålunda sagt synes, att jag önskar bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen Danielson: Då, så vidt jag vet, ingen af utskottets ledamöter utom, som jag tror, en yrkat bifall till utskottets förslag, skall jag be att genast få nämna, att orsaken, hvarför jag icke kunnat vara med om att höja anslaget från 10,000 till 15,000 kronor, är en omständighet med detta anslag, hvartill jag i hela vår statsförvaltning så att säga icke funnit något motstycke. Kunna herrarne uppgifva något enda anslag, som Riksdagen lemnat en förening, utan att hafva ens någon kontroll på användningen? Jag tror icke, att det finnes ett motstycke dertill i hela vår statsförvaltning, och därför tror jag, att vi böra vara varsamma i detta fall och icke skrida ut på det egendomliga sätt, att Riksdagen gifver en enskild förening anslag, utan att Riksdagen har någon kontroll öfver huru dessa medel användas. Nu vill jag icke hafva sagt annat, än att föreningens verksamhet är god, men det måste också vara en gräns. Vi hafva ju hört en talare, som ifrigt förfäktade föreningens sak, säga, att de

Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

resultat mosskulturföreningen vunnit öfverträffat alla förväntningar. Således har den gjort och kan göra god nytta med det anslag den har. Samme person sade, att föreningen har försöksstationer på 35 ställen. Det måtte väl vara tillräckligt klart af denna verksamhet, att föreningen utvecklats sig så, att den gör all den nytta den kan göra. 35 ställen äro nära på dubbelt mot antalet af våra län, och då föreningen redan upprättat så många försöksstationer, måste det väl vara ett bevis på att föreningen är i full lifskraft och är i full verksamhet. Vidare sade han, att en tysk fackman, som var den största auktoriteten på detta område, hade sagt, att föreningen öfverträffade alla andra föreningar af detta slag. Då står ju vår mosskulturförening ej blott så högt, att den icke kan komma högre, utan ock öfver alla andra föreningar i hela världen. Huru långt skola vi då bringa upp denna förening?

Vilja herrarne nu i alla fall gifva den större anslag, tycker jag, att vi skola skipa rättvisa och icke gifva den penningar, utan att staten har någon kontroll eller representant med i saken. Vi se ju här af en skrift, som är utdelad ibland oss, att denna förening har många saker att sköta. Det säges, att den har laboratorium, och att der utföras många arbeten; det säges, att den gjort undersökningar ute på mossar; det säges, att många stationer och fältförsök stå under föreningens öfverinseende; det säges, att föreningen har fältförsök i olika provinser; det talas om kulturingeniörens resor och föreningens årsmöten samt om att föredrag hållas och att föreningen utgifver en tidskrift. Men, mine herrar, om vi skola gifva ut penningar på detta vis, skola vi då icke äfven hafva rätt att fordra att få kontrollera, huru föreningen utöfvar sin verksamhet, om alla dessa saker äro nödvändiga och utgifterna derför rent af betingade af föreningens verksamhet. Jag upprepar det ännu en gång, det finnes ej motstycke i hela vår statsförvaltning till att man så handlost kastar ut penningar utan att hafva kontroll i afseende å deras användning.

Det är dessa skäl, som göra, att jag icke kan vara med om ytterligare höjning. Och jag tror, att det icke är helsosamt att skrida ut på detta område vidare, ty då kunde andra föreningar, som kunna anses lika nödiga och nyttiga som denna, komma med samma anspråk. Hvart skulle det då taga vägen?

Om vi se på sjetta hufvudtiteln och andra hufvudtitlar, finnes der eljest ej ett enda anslag, som Riksdagen beviljat utan särskilda vilkor eller förbehåll. Men här ifrågasätter man inga vilkor, ingen kontroll, utan vi gifva penningarne, och så få de hushålla med dem, huru de behaga. Det är en så vådlig affär att gifva sig ut längre på detta område, att jag icke kan vara med derom. Och då denna förening gör all den nytta, som man rimligtvis kan fordra att den skall göra, ja, till och med utgör ett mönster för hela världen, hvart vill man då komma vidare i denna sak? Är det väl möjligt att göra mera? Jag tror, att det är goda skäl — ej minst ur statshushållnings-synpunkt — för att icke gå längre. Jag har varit med om 5,000, men jag kunde ej vara med om 10,000 och kan således ännu mindre vara med om ytterligare 5,000. Jag tror, att det är vida bättre och helso-

sammare att hålla sig inom måttliga gränser än att tillropa föreningen: utveckla er verksamhet, så kommer Riksdagen nog att gifva penningar! Detta kan jag ej vara med om. Och jag tror ej, att föreningens egentliga verksamhet skall lida på denna hushållning, utan att den skall ha försöksstationer lika kraftigt i verksamhet.

Jag kan alltså icke biträda uppfattningen, att vi böra höja anslaget. Och jag tror icke, att det är någon fara å färde. Jag tror, att våra mossodlare skola lika väl tillgodogöra sig alla de rön och erfarenheter, som de i alla fall kunde tillgodogöra sig af denna förenings verksamhet. Och för öfrigt, jag vill icke påstå det, men jag har hört sägas under hand, att det finnes många jordegare, som också genom åtskilliga rön och erfarenheter, tagna från denna förening, stupat i ekonomiskt hänseende. Det har ingifvits dem förhoppningar, att, om de odlade sina mossar, de skulle kunna frambringa prägtiga skördar. De ha haft ondt om penningar, men skaffat sig sådana och verkställt odlingar. Men skördarne hafva misslyckats, och jordegarne hafva sålunda råkat i ekonomiskt trångmål. Detta är också en sida af saken och en maning till att icke gå för fort, att låta det varsamt utveckla sig och låta föreningens verksamhet begränsas inom visst område. Det är emellertid skälet, att man ej bör gifva penningar till föreningen, utan att staten har någon representant som deltagar uti föreningens beslut, eller bestämda vilkor för huru medlen användas, som för mig utgör det hufvudsakliga skälet, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Herr talman, mine herrar! Af samtliga de talare, som i frågan yttrat sig, har jag icke hört mer än enda, nemligen den som sist haft ordet, bestrida nyttan af den verksamhet, föreningen utöfvar. Tvärtom har ifrån alla öfriga håll allmänt erkänts den stora betydelse, som mosskultur-föreningen har; och jag tror, att de resultat, som redan framkommit, i synnerhet under de sista åren, böra kunna öfvertyga hvar och en om, att denna förening drifves med mycken omsigt och mycken noggrannhet, och att de resultat, som den proklamerar såsom rigtiga, också äro det. När man då besinnar, hvilken oerhörd massa jord, som i vårt land kan hänföras till mossar, och hvilken oerhörd stor betydelse för landet det skulle innebära, om dessa mossar kunde odlas, om de kunde gifva näring och arbete åt vårt folk; så tror jag, att man verkligen bör noga betänka sig, innan man klipper vingarne på denna förening. Jag tror, att det är mycket viktigt, att den vid vissa tider får förhöjning i anslaget, så att den må kunna gå vidare på den väg den beträdd. Jag har visserligen ej förr än nu ansett mig kunna understödja föreningens framställning derom; men ju mera jag har sett af dess verksamhet, ju mera har jag blifvit öfvertygad om, att denna skötes, som den bör skötas. Jag tror därför, att Riksdagen gjorde klokt, om den biföll hvad uti denna punkt af Kongl. Maj:t föreslagits.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de gjorda yrkandena

*Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)*

Angående
anslag till
svenska
mosskultur-
föreningen.
(Forts.)

gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, och *dels* på afslag å nämnda hemställan, såvidt densamma skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifall till denna senare framställning oförändrad; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som, med afslag å statsutskottet i 32:dra punkten af utlåtandet n:o 7 gjorda hemställan, såvidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifaller denna framställning oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Röstsedlarne uppräknades, hvar efter annan, och visade 42 ja mot 148 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 33—37.

Biföllos.

I fråga om *punkten 38*, angående anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun, anförde:

Herr Elowson: Herr talman! Kongl. Maj:t har nu å nyo, i likhet med hvad under flera föregående år skett, föreslagit Riksdagen att bevilja anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun. Jemte framställningen derom var att tillgå en inspektionsberättelse, som visar att de båda skolorna uppfyllt de förpligtelser de åtagit sig, och detta på ett mycket förtjenstfullt sätt. Emellertid är det enligt statsutskottets mening ett "ringa antal", som begagnat sig af undervisningen i de båda skolorna. Dervid må erinras, att undervisningsplanen särskildt för bergskolan i Filipstad icke varit afsedd för något stort lärjungantal. Statsutskottet har emellertid, jemte det utskottet tillstyrkt bifall till den kongl. propositionen, af antydda förhållandet tagit sig anledning hemställa om en ny fråga i sammanhang med detta kongl. förslag, nemligen frågan om en omorganisation af de båda läroverken, och denna af så genomgripande art, att det ifrågasättes, om icke de båda läroverken kunde sammanslås till en enda skola.

Såsom motiv för en dylik förändring anför utskottet de förbättrade eller goda kommunikationer, som råda på de orter, der de båda skolorna äro belägna. Detta motiv må ju hafva en viss giltighet med afseende å de högre afdelningarna i skolorna. Såsom framgår af de utaf

utskottet åberopade inspektionsberättelser finnes en högre afdelning såväl i Filipstads som i Falu bergsskola, och det af utskottet anförda skäl torde vara giltigt med afseende å den afdelningen. Men vid de båda skolorna finnes äfven en *lägre* afdelning och med hänsyn till denna afdelning torde det anförda motivet icke ega samma giltighet. Man torde böra fästa uppmärksamheten derpå, att en bergsarbetaregosse med goda tekniska anlag lätt kan komma i en skola och utbilda sina anlag, om skolan är närbelägen, men deremot, om afståndet är långt, kommer han icke dit, äfven om kommunikationerna äro aldrig så goda.

Nu har utskottet föreslagit, att Kongl. Maj:t måtte egna sin uppmärksamhet åt den fråga utskottet framlagt. Under sådana förhållanden kan det icke falla mig in att framställa något yrkande mot utskottet. Jag tror, att utskottet från sin sida kan hafva fullgiltiga skäl att begära undersökning af dessa förhållanden, men hvad jag med mitt yttrande till protokollet åsyftat är att dels fästa Kongl. Maj:ts dels också bruks societetens fullmäktiges i jernkontoret uppmärksamhet på den synpunkt jag nu anför, den nemligen, att skolans närbelägenhet är af vikt, synnerligast för den lägre afdelningen, och att den lätta kommunikationen har mer betydelse för den högre afdelningen.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Jansson i Taberg: Jag skall till en början be att få instämma med herr Elowson i hans yttrande i denna sak, men anhåller få tillägga: statsutskottet har, såsom nämndes, tillstyrkt att en utredning skulle af Kongl. Maj:t åstadkommas, huruvida dessa skolor skulle kunna sammanslås till en, och hoppas derigenom vinna en afsevärd besparing. Utskottet har beräknat elevantalet i Filipstads bergsskola för de tio sista åren i medeltal på år till 12,1 och i Falu bergsskola till 12,9 och sagt, att denna siffra är skäligen låg. Så torde dock icke vara förhållandet, såsom nyss är nämndt — snarare tvärt om — ty då exempelvis den nuvarande lokalen för bergsskolan i Filipstad för några år sedan ombyggdes, var den beräknad för 12, högst 16 elever, och de besökande elevernas antal har allt ifrån skolans början, för 64 år sedan, hållit sig emellan detta minimum och maximum. Således tror jag icke, att det skäl utskottet anför kan vara så talande, att man på grund deraf kan önska en så genomgripande förändring af skolornas organisation som deras sammanslagning till en, synnerligast som ej heller någon afsevärd ekonomisk vinst deraf torde vara att vinna.

Det är gifvet, att, om skolorna sammanslås till en, den ena af bergslagsorterna blir i mistning af skola, och särskildt är det med afseende på den lägre afdelningen påtagligt, att de bergsarbetare, som, derest skolan legat i deras hemort, skulle besökt den, icke komma att begagna sig af skolan, då den är belägen i annan bergslagsort. Och jag hemställer, om det kan vara klokt, att i en tid, då bergshandteringen har sådana svårigheter att strida emot som nu, de tillfällen till utbildning, hvilka de mindre bemedlade arbetarne hittills haft,

skulle helt och hållet fräntagas dem, och handteringen derigenom beröfvas utbildning för sådane arbetare, som sedan inträda såsom förmän.

Jag har icke något yrkande att göra, men anhåller att få till protokollet antecknad min mening och vill för öfrigt tillstyrka antagandet af utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 39.

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.*

Under *mom. a)* hemstälde utskottet: att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet måtte, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1895 anvisa: till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor, med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 3,000 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 30,000 kronor.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Bergendahl: Det kan synas något förmätet att yttra sig i strid mot utskottets utlåtande i denna punkt, då utskottets ledamöter enhälligt förordat Kongl. Maj:ts proposition och således förenat sig om detta utlåtande. Jag kan dock icke underlåta att uttala min ståndpunkt i saken och vill med några ord angifva densamma.

Att så kort tid efter det en ny institution sådan som den ifrågasvarande eller yrkesinspektionen blifvit införd vilja deri företaga en förändring utan att, så vidt jag kan finna, något behof därför föreligger, eller att såsom här föreslås öka yrkesinspektörernas antal från tre till fem, det förefaller mig att vara en något dyr och obehöflig utgift för staten. Sjelfva utskottsledamöterna synas också haft sina betänkligheter. Sedan utskottet anförde, att utskottet anses nödigt, att ytterligare yrkesinspektörer tillsättas, yttrar utskottet: "Dock vill det synas utskottet, som skulle de svårigheter, hvilka vållas af de stora inspektionsdistrikten, med tiden kunna i viss mån utjemnas. Dels torde nemligen inspektörerna genom den större erfarenhet, de förvärfva sig under den fortsatta utöfningen af sina befattningar, blifva i stånd att medhinna jemförelsevis flera inspektioner och dels borde, derigenom att föreskrifna säkerhetsåtgärder å de olika arbetsställena vederbörligen iakttagas, inspektionerna blifva mindre tidsödande." Om man nu ser efter, huru kommerskollegium uttalar sig om de inspektioner, som hittills egt rum, finner man, att år 1890 förrättades 276 inspektioner, år 1891 503 inspektioner och år 1892 614 eller tillhopa 1,393 utaf de 9,000, som kommerskollegium ansett böra genom yrkesinspektörerna hållas. I kommerskollegii berättelse af den 16 oktober 1891 rörande yrkesinspektionen under år 1890 yttrar kommerskollegium, bland annat, att det vore antagligt, att inspektörerna skulle, sedan större erfarenhet i inspektionens detaljer af dem vunnits, kunna hinna

att besöka relativt flera arbetsplatser, än de förut gjort. Och att detta antagande visat sig motsvaras af verkliga förhållandet, finner man lätt af de siffror, jag nyss anförde. Sålunda har under år 1892 förrättats omkring 100 inspektioner mer än under år 1891. Om man nu antager, att dessa förhållanden skola fortfara, så blir det fördelaktigare år efter år, så att vid innevarande års slut cirka 3,000 inspektioner skola vara verkställda eller en tredjedel af hela antalet. Att detta kommerskollegii antagande måste få sin bekräftelse, tager jag äfven för gifvet, sedan jag inhemtat att på grund af den instruktion, som den 20 juni 1890 utfärdats för inspektörerna, dessa skulle *i synnerhet* öfva tillsyn öfver sådana fabriker, verkstäder och öfriga arbetsställen, hvilka kunde antagas vara framför andra i behof af särskilda skyddsanordningar. Jag föreställer mig då, att de inspektioner, som hittills egt rum, hafva gällt sådana ställen, som för åtskilliga årtionden tillbaka blifvit uppförda och sålunda under en tid, då man icke var så betänkt på att tillgodose arbetarnes bästa såväl i hygieniskt afseende som för att skydda dem för de faror, som i arbetet kunde hota dem.

Nu kan man säga: visserligen har kommerskollegium uppgifvit 9,000 ställen såsom föremål för inspektion, men dessa komma att år för år ökas med industriens utveckling. Ja, det må man ju hoppas och det tror jag också, men då är å andra sidan att beakta, det Kongl. Maj:t föreslår en ny yrkesinspektion, hvars utöfvare skulle hafva till åliggande att särskildt inspektera sprängämnesfabriker och tekniskt-kemiska fabriker. Jag förmodar då, att dessa fabriker, som undandragas inspektion af de nuvarande inspektörerna, icke komma att vare sig öfver- eller understiga de fabriker, som komma till såsom nya, så att i det fallet en utjemning kommer att ske.

Om då, såsom jag antager, om fem à sex år härefter alla fabriksställen i Sverige blifvit genomgångna, undrar jag, om icke för dessa nuvarande tre inspektörer tiden skulle räcka till att efterkomma den instruktion, som är för dem utfärdad af Kongl. Maj:t. Men om så är, hemställer jag, om det icke för närvarande skulle vara mycket bättre, att dessa inspektörer erhöles assistenter, hvilka kunde biträda dem i deras göromål och hvilkas anspråk på ersättning skulle blifva mycket mindre betungande för staten än hvad inrättandet af två nya inspektörsplatser skulle blifva.

Med afseende å den särskilda yrkesinspektionen, som skulle afse tillverkningen af vissa ämnen, vill jag i förbigående nämna, att jag icke har något deremot, utan finner framställningen derom mycket riktig och anser, att det är rätt, att sådan inspektion införes. I sitt yttrande i det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen den 12 januari 1889 med förslag till lag angående skydd mot yrkesfara, anförde den dåvarande chefen för civildepartementet, att i Frankrike fans det blott två yrkesinspektörer. Jag vet icke, om förhållandena der sedan 1889 förändrats, men om de fortfarande äro desamma som förut, så förefaller det mig, att då Frankrike med 38 millioner invånare kan nöja sig med två yrkesinspektörer, bör Sverige med fem millioner kunna nöja sig med fyra.

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

*Anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

Det kan se litet oegentligt ut, att jag vågar här framställa ett yrkande, då jag naturligtvis icke kan påräkna bifall dertill, men det oakadt skall jag taga mig friheten göra ett sådant. Herr talman, jag ber att få yrka, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning *må på det sätt bifallas, att Riksdagen för anordnande af fabriksinspektion på extra stat för 1895 anvisar: till aflöning åt tre inspektörer 15,000 kronor, med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnader för skrifbiträden och likartade utgifter 1,800 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse af tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor eller tillhoppa 18,800 kronor.*

Herr von Krusenstjerna: Den föregående talaren hemtade ett stöd för sitt yrkande att icke nu bifalla Kongl. Maj:ts af statsutskottets ledamöter enhälligt biträdda förslag deri, att, då så nyligen som för fem år sedan en anordning hade beslutits, man icke redan nu borde ändra den. Då han dervid erinrade om det yttrande till statsrådsprotokollet, som finnes bilagdt Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag med förslag till lag angående skydd mot yrkesfara, så ber jag att få erinra, att i detta yttrande, afgifvet af dåvarande chefen för civildepartementet, framhöll denne uttryckligen, på sätt i Kongl. Maj:ts nu framlagda proposition också anmärkes, att förslaget derom, att yrkesinspektörernas antal skulle bestämmas till 3 endast vore en provisorisk anordning, som framdeles borde jämkas i den mån, erfarenhet vunnes om de arbetskrafter, som för inspektionens utförande kunde erfordras, och under diskussionen om detta lagförslag i denna kammare yttrades af samme dåvarande chef för civildepartementet, att han hölle för sannolikt, att inspektörernas antal skulle behöfva ökas. Detta framhölls också af flere ledamöter inom kammaren, och jag erinrar mig särskildt en ledamot, som yttrade, att, äfven om det skulle behöfvas 30 yrkesinspektörer, ansåg han dock lagen så bra, att han ville rösta för den. Jag tror således, att man kan säga, att kammaren godkände denna organisation med klart medvetande, att inspektörernas antal inom en icke aflägsen framtid skulle behöfva ökas.

När vi nu se, att inspektionernas antal under de 3 eller rättare 2 $\frac{1}{2}$ år, ty lagens tillämpning inträdde först den 1 juli 1890, för hvilka vi hafva redogörelser, uppgått till endast 1,393, under det att de industriella anläggningar, som böra af inspektörerna besökas, utgöra omkring 9,000, så, äfven med antagande af den af den föregående talaren gjorda beräkningen, som ju kan hafva skäl för sig, att inspektionernas antal skulle kunna årligen ökas, kommer ändock en rundlig tid att förflyta, innan dessa 9,000 arbetsställen hunnit inspekteras. För öfrigt är det väl icke meningen, att inspektion skall ske blott en gång hvar tionde år, utan jag förmodar, att när inspektören gjort någon anmärkning på ett ställe, bör han inom en ej allt för aflägsen tid åter besöka samma arbetsställe för att efterse, om rättelsen iakttagits.

Det har förut framhållits, att lagen utan en kraftig inspektion löper fara att röna samma öde som en annan lag, nemligen den om

minderårigas anställning i fabriker, d. v. s. att blifva en lag blott på papperet, och utan en dylik kraftig inspektion kan lagen icke utöfva den välgörande inverkan, som man hoppats. Vid sådant förhållande och då Kongl. Maj:ts proposition blifvit af utskottet enhälligt tillstyrkt, hemställer jag, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

Herr Göthberg: I likhet med den siste ärade talaren ber jag att få åberopa hvad som yttras i det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen den 12 januari 1889 med förslag till förordning om åtgärder för skyddande af arbetares lif och halsa i arbetet, hvilket förslag ligger till grund för den nu gällande lagen i ämnet. Af detta yttrande framgår, att, då yrkesinspektörernas antal bestämdes till tre, detta ansetts vara en provisorisk anordning, som framdeles borde jemkas, i den mån närmare erfarenhet vunnes om de arbetskrafter, som för inspektionens behöriga utöfvande erfordrades. Under de fyra år, som inspektörerna nu arbetat, har man ju funnit det väl behöfligt att få institutionen förstärkt. Det har ju äfven från motsidan framhållits, att inspektörerna under dessa fyra år kunnat besöka endast 1,393 af de till nära 9,000 uppgående arbetsställena, och häraf finner man ju tydligen att, om det skulle fortgå på samma sätt framdeles, skulle det efter sista årets beräkning behöfvas minst tio eller fjorton år, innan alla platserna hunne besökas. Med kännedom om den stora nytta, som denna institution medför icke endast för arbetarne, utan äfven för arbetsgifvarne, nemligen i det afseende, som mycket riktigt angifves i 5 paragrafen af lagen angående skydd mot yrkesfara, der det heter, att yrkesinspektörerna skola gå vederbörande yrkesidkare till handa med upplysningar och råd i fråga om arbetarnes skyddande mot yrkesfara, så ber jag att såsom representant för flera stora arbetarecorpser få på det lifligaste yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och sedan herr talmannen till proposition upptagit de särskilda yrkandena, biföll kamraren utskottets hemställan.

Mom. b).

I en inom Andra Kamraren af herr *D. Bergström* väckt motion (n:o 138), i hvars syfte herr *F. Berg* m. fl. instämt, hade föreslagits, att Riksdagen till offentliggörande i tryck af yrkesinspektörernas berättelser för år 1893 måtte bevilja ett förslagsanslag af 2,000 kronor, men hemstälde utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr Bergström: Herr talman! Utskottet har afstyrkt den af mig väckta motionen om beviljande af ett förslagsanslag å 2,000 kronor till offentliggörande af yrkesinspektörernas berättelser för år 1893 på två grunder.

Den ena är, att sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

numera genom civildepartementets försorg blifvit till trycket befordrade, och den andra grunden är, att nästlidet års Riksdag afslög väckt förslag om offentliggörande af dessa berättelser. Jag hade dock vågat hoppas att återfinna såsom reservanter mot statsutskottets, såvidt det vill synas, fullständigt enhälliga beslut några af utskottets ledamöter, nemligen dels de ledamöter, som 1892 såsom statsrevisorer uttalade sig för offentliggörande af yrkesinspektörernas berättelser, och dels de ledamöter, som för längre tid tillbaka, år 1888, uti arbetareförsäkringskomitén uttalade sig för detsamma såsom en absolut sjelffallen sak. Jag hade också föreställt mig, att statsutskottet i år, då dessa sammandrag numera föreligga i tryck, skulle hafva kommit till en annan uppfattning i denna fråga än i fjol, då sammandragen icke förelågo. Om man ser närmare på dessa kommerskollegii sammandrag, hvilka jag tillätit mig bifoga såsom bilagor till min motion, skall man finna, att de — af helt naturliga skäl — gifva endast ett skelett, en stomme, och att man der saknar många närmare och viktigare detaljer. Det är klart, att dessa berättelser närmast äro afsedda för civildepartementet och regeringen, och jag betviflar icke, att de på dessa håll befinnas fullt tillfyllestgörande, ty civildepartementet och regeringen äro naturligtvis i tillfälle att vid hvarje punkt, som kräfer ytterligare utredning, iufordra upplysningar från kommerskollegium eller, der så skulle behövas, requirera sjelfva berättelserna i original. Men det fins åtskilliga andra parter, som också kunna vara intresserade af yrkesinspektörernas berättelser, och som icke befinna sig i samma gynsamma belägenhet.

Jag har redan i min motion tillätit mig framhålla, att, särskildt med hänsyn till den rådgifvande ställning, som blifvit anvisad yrkesinspektörerna i vårt land, det vore af synnerlig vikt, att såväl arbetsgifvare som arbetare erhöle alla möjliga anvisningar till skydd mot yrkesfara, och det skulle utan tvifvel vara fördelaktigt, att de erhöle dessa anvisningar i den mest påtagliga form, nemligen i yrkesinspektörernas berättelser. Om man läser de sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser, som af kommerskollegium blifvit utarbetade, finner man redan der framhållet, att särskildt arbetarne i många fall visat sig särdeles ovilliga att begagna sig af de skyddsanordningar, som anvisas af yrkesinspektörerna; och tager man närmare del af yrkesinspektörernas berättelser i original, skall man finna, att detta är förhållandet med en del icke allenast af arbetarne, utan äfven af arbetsgifvarne. Man finner många klagomål i detta hänseende. Det är klart, att hvad som i dessa berättelser särskildt vore af vikt att erhålla kännedom om, både för arbetsgifvare och arbetare, vore planer och ritningar till skyddsanordningar, äfvensom om bästa sättet för deras begagnande.

Jag skall här tillåta mig påvisa ännu en kategori, en visserligen mycket liten kategori, men dock en sådan, för hvilken det skulle vara synnerligen viktigt att erhålla kännedom om yrkesinspektörernas berättelser, att af dessa berättelser tillgängliga i tryck in extenso. Denna kategori är — yrkesinspektörerna. Kongl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektörerna säger i sin första § på de två första raderna, "att

yrkesinspektör bör med uppmärksamhet följa de åtgärder, som i främmande länder vidtagas till befrämjande af arbetares skydd mot faror för lif och helsa vid arbetet.⁴ Om man tager del af de svarsskrifvelser, som afgifvits af yrkesinspektörerna i föl med anledning deraf, att statsrevisorerna påpekat, att några inventarieförteckningar icke funnes bifogade yrkesinspektörernas expensmedelsräkningar, skall man finna, att en yrkesinspektör, som der meddelat sin inventarieförteckning, uppgifver, att han bland sina inventarier har en del yrkesinspektörsberättelser från utlandet, men de svenska yrkesinspektörernas berättelse har han deremot icke. Och dock är det påtagligt, att det skulle vara af vigt för våra yrkesinspektörer att ega obehindrad tillgång till sina egna embetsbröders berättelser för att lära känna deras erfarenhetsrön och verksamhet. Det är klart, att, då Andra Kammaren alldeles nyss och Första Kammaren i förmiddags beslutit att bevilja medel till ytterligare tvenne yrkesinspektörer, det för dessa nya inspektörer, då de träda i sin verksamhet, skulle vara synnerligen fördelaktigt att taga fullständig kännedom om hvad de andra inspektörerna uträttat och om de erfarenheter de gjort. Det synes mig således, att det är många och viktiga skäl, som tala för, att man i vårt land, liksom i de flesta andra länder, in extenso offentliggör yrkesinspektörernas berättelser.

Ännu ett skäl anser jag tala för offentliggörandet af yrkesinspektörernas berättelser, ett analogiskäl, hemtadt från det, så vidt jag erinrar mig, enda inspektionsområde i vårt land, der inspektionen liksom här bestrides af ett flertal inspektörer, nemligen folkskoleinspektionen. Folkskoleinspektörernas berättelser offentliggöras in extenso, och när så är förhållandet, hvarför böra icke då äfven yrkesinspektörernas berättelser in extenso offentliggöras?

En fråga, som väl i detta fall är afgörande, är kostnadsfrågan. Jag har gjort en beräkning med ledning af inhemtade uppgifter från kongl. boktryckeriet och kommit till det slut, att en summa af 2,000 kronor skulle vara tillräcklig för offentliggörandet af yrkesinspektörernas berättelser för 1893. Jag har då beräknat, att man skulle trycka 2,500 exemplar. Om man sedan gjorde så, att man begagnade en del af dessa berättelser till kostnadsfri utdelning, men deremot försälde en del andra till jemförelsevis billigt pris, skulle man troligen kunna sänka denna siffra, 2,000 kronor, icke så obetydligt.

För min del hör jag icke till dem i denna kammare, som komma att tala och rösta i onödan vare sig för små eller stora anslag, men det synes mig, att i förhållande till det mål, man här skulle vinna, vore den kostnad, som här är fråga om, verkligen obetydlig. Jag tror, att de, som rösta för denna utgift, dervid ställa sig på den verkliga sparsamhetens sida, och det är därför, herr talman, samt på de grunder jag i öfrigt anfört, som jag yrkar bifall till min motion.

Häruti instämde herrar *Hammarlund, Hedin, Höjer, Palme, Fjällbäck, Svensson* från Stockholm, *John Olsson, Eklund* från Stockholm, *Thor* och *Aulin*.

Herr J. H. G. Fredholm yttrade: Då vid sistlidne riksdag

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

*Angående
anordnande
af fabriks-
inspektion.
(Forts.)*

statsrevisorernas berättelse förelåg till behandling, tillät jag mig att temligen utförligt framhålla önskvärdheten just af det, som motionären med sin motion nu äsyftar. Jag skall därför vid detta tillfälle inskränka mig till att instämma i det yrkande, som af honom nu blifvit gjordt.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Den fråga, som i den föreliggande motionen beröres, behandlades ganska grundligt i fjol i statsutskottet, nemligen huruvida det vore lämpligt, att yrkesinspektörernas årsberättelser skulle, såsom statsrevisorerna hemställt, tryckas in extenso eller blott, såsom kommerskollegium föreslagit, i sammandrag. Resultatet blef, så vidt jag minnes, det, att utskottet enhälligt slöt sig till den meningen, att det icke vore lämpligt att trycka berättelserna in extenso, och detta på grund af de skäl, som kommerskollegium framlagt mot en sådan anordning. Kommerkollegium säger nemligen, att dessa berättelser icke voro egnade att offentliggöras, utan voro afsedda att meddela kollegium, hvilka resor under året blifvit gjorda, och hvilka anordningar som af inspektörerna blifvit vidtagna, samt att, om ett publicerande af berättelserna skulle blifva till någon nytta, de måste utarbetas i en helt annan form än de nu hafva. Dessutom har kommerskollegium påpekat, hurusom många saker af samma art, som i inspektörernas berättelser förekomma, skulle få läsas på flera ställen, om berättelserna trycktes in extenso, hvaremot, om blott sammandraget publicerades, kollegium der kunde göra en sammanfattning af hvad som vore viktigt för allmänheten att taga kännedom om, så att alla dessa upprepningar af samma sak i tryck kunde undvikas. Detta har varit skälet, hvarför utskottet fortfarande ställt sig på kommerskollegii ståndpunkt och ansett, att sammandraget vore mera praktiskt och lämpligt. Kan åter den tiden komma, att berättelserna blifva uppställda på ett annat sätt än nu, så att allmänheten kan hafva större nytta af att få del af dem in extenso än för närvarande, då kommer frågan i ett annat läge, men för tillfället tror jag ej man kan göra något annat än bifalla utskottets hemställan, då ju allmänheten i alla fall genom sammandraget, som offentliggöres, får del af det väsentligaste i yrkesinspektörernas berättelser.

Att det för yrkesinspektörerna sjelfva skulle vara en god och bra anordning, om de ifrågavarande berättelserna trycktes, det vill jag visst icke förneka. Men nog kunna dock inspektörerna, äfven om berättelserna ej tryckas, få del af dem hos kommerskollegium, ehuru det ju visserligen kan vara bekvämare och lättare att läsa dem i tryck än i skrift. Inspektörerna sjelfva äro således icke ur stånd att få del af berättelserna in extenso. Dessutom kan man ju tänka sig, att någon person, som närmare och mera intresserar sig för denna sak, kan taga del af berättelserna hos vederbörande och sedan i tryck publicera de delar, som han anser böra komma till allmänhetens kännedom, antingen i någon tidning eller i en tidskrift. Jag tror, som sagdt, att det för tillfället icke är något annat att göra än bi-

träda utskottets hemställan, hvarför jag tager mig friheten yrka bifall till densamma.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 40 och 41.

Biföllos.

§ 2.

Föredrogs vidare statsutskottets utlåtande n:o 21, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Bifölls.

Punkterna 5—8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

Bifölls.

§ 3.

Efter föredragning slutligen af statsutskottets utlåtande n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag dels till nya byggnader vid statens jernvägstrafik, dels ock till rörlig materiel vid statens jernvägar, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 4.

Afgåfvos nya motioner af:

Herr *K. A. Kihlberg*, n:o 152, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande åtgärder för en verksammare inspektion öfver folkundervisningen; och

Herr *O. R. Themptander*, n:o 153, med förslag till ändrad lydelse af §§ 6 och 13 riksdagsordningen.

Dessa motioner bordlades till nästa sammanträde.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 8.51 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.